

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM
LİSANSÜSTÜ PROGRAMININ ÖĞRETİM
ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

BELKİS KARABIYIK ÇERİ
10706101

TEZ DANIŞMANI
PROF DR. MEHMET GÜROL

İSTANBUL
2013

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM
LİSANSÜSTÜ PROGRAMININ ÖĞRETİM
ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

BELKİS KARABIYIK ÇERİ
10706101

TEZ DANIŞMANI
PROF DR. MEHMET GÜROL

İSTANBUL
2013

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM LİSANSÜSTÜ
PROGRAMININ ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

BELKIS KARABIYIK ÇERİ
10706101

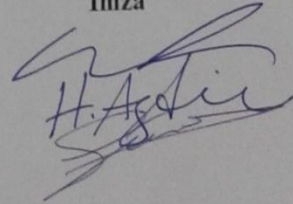
Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 02.08.2013
Tezin Savunulduğu Tarih: 05.08.2013

Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan -Ad Soyad

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet GÜROL
Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN
Yrd. Doç . Dr. Aysun GÜROL

İmza

İSTANBUL
TEMMUZ 2013

ÖZ

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM LİSANSÜSTÜ PROGRAMININ ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Belkıs KARABIYIK - ÇERİ

Temmuz, 2013

Bu araştırma, Eğitim programları ve öğretimi anabilim dalında yürütülen lisansüstü programın var olan durumunu öğretim elemanlarının görüşleri alınarak ortaya koymak ve eğitim bilimleri alanına, yapacağı katkı beklentisiyle planlanmıştır. Araştırma da 2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı lisansüstü programının (Tezli Yüksek lisans programı ve doktora programı) mevcut durumuna yönelik öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak, iki bölümden oluşan tam yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda araştırmacı 2012-2013 yılları arasında Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında yüksek lisans ve/veya doktora programlarının bulunduğu devlet üniversitelerinde çalışmakta olan öğretim elemanlarına ulaşmayı amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’deki devlet üniversitelerinde bulunan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalındaki 261 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bu amaçla öğretim elemanlarının üniversitelerin web sayfalarında yer alan iletişim bilgileriyle kendilerine görüşme formu yollanmış ve gönüllük esas alınarak yürütülen çalışmaya 90 öğretim elemanı katılmış ve çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar EPÖ’nün amacının kamu ve özel sektörde çalışmak üzere bilimsel yeterliliklere, alana özgü donanıma ve eğitim sistemindeki sorunlara çözüm üretebilme becerisine sahip Program Uzmanı yetiştirmek, EPÖ’nün işlevinin ise lisansüstü düzeyde eğitim vermek, eğitim fakültesindeki diğer bölümlere öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek kamu ve özel sektörle eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi işlerini yerine getirmek olduğu belirlenmiştir. EPÖ alanında, EPÖ’nün diğer çevrelerce algılanan profiline yönelik sorunların olduğu belirlenirken mezunların genellikle yeterli donanıma sahip olamadıkları bunun nedeni olarak da EPÖ alanına yönelik becerilere sahip olmadan lisansüstü eğitime başvurmaları neden olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise EPÖ alanında yapılan tezlerin alan eğitiminde yapılan tezlerle çokça benzer yönlerinin olduğu ve bunun eğitim çalışmanın doğal bir sonucu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların büyük bir kısmı EPÖ alanında verilen lisansüstü eğitimi yeterli görerek lisans eğitiminin açılmasını gerekli görmemekte ve EPÖ alanını gelecekteki durumunu parlak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Programları, Öğretim, Öğretim Elemanı, Lisansüstü Eğitim, Değerlendirme

ABSTRACT

THE EVALUATION OF CURRICULUM AND INSTRUCTION GRADUATE PROGRAMME ACCORDING TO FACULTY MEMBERS' OPINION

Belkıs KARABIYIK - ÇERİ

June, 2013

The purpose of the study is to investigate both the current condition of Curriculum and Instruction post-graduate programme according to opinion of faculty members and the contributions of the programme to the field of educational science. In this study, opinion of the faculty members' on Curriculum and Instruction post-graduate programme (MA and Ph.D) in Turkey in 2012-2013 academic year. The instrument of the study was developed by researcher as structured interview form within two parts. The overall design of this study uses a qualitative method consisting of data collection through a phenomenological to get a rich data set regarding the issues surrounding evaluation of curriculum and instruction in graduate program. The purposive sampling were used for participants. The participants of the study includes 261 faculty members who work in state universities in Curriculum and Instruction post-graduate programme. The sample of the study includes 93 academic staff from these universities.

The results of the study shows that the purpose of the Curriculum and Instruction post-graduate programmes are educating curriculum experts who have qualifications for working both for public and private sectors and have abilities to bring solutions for educational problems. In addition, the result of this study shows that the function of the Curriculum and Instruction post-graduate programmes are providing education in post-graduate level, pedagogy education for other programmes and developing, implementing, and evaluating curriculum both with public and private sectors. However, perceived profile of Curriculum and Instruction programmes are seen as problematic by others and the qualities of graduated students are perceived as insufficient because of their lack of prerequisite abilities. Another result of the study shows that thesis written in the programme corollary resemble with the thesis in other programmes in many aspects. Moreover, this study reveals that most of the participants find the education in the post-graduate programme of Curriculum and Instruction sufficient and at the same time participants find the future of the programme is promising.

Keywords : Curriculum and Instruction, Academic Staff, Post-graduate Programme, Evaluation

ÖNSÖZ

Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programının Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi konulu bu araştırmada, Türkiye'deki devlet üniversitelerinde EPÖ ABD çalışan öğretim elemanlarının görüşlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın teorik temellerinde öğretmen yetiştirme çalışmalarından, Eğitim bilimlerinin bir disiplin oluşu ve Eğitim Programları ve Öğretim ABD günümüzdeki durumu hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmalarda bu çalışmanın benzerine ulaşılamadığı için çalışma kapsam olarak sınırlı olma ve bu alanda yapılabilecek çalışmalara bir çıkış noktası olma özelliğini taşımaktadır.

Öncelikle bu araştırmanın Eğitim Programları ve Öğretim alanına katkı sağlayacağını düşünerek çok kıymetli, sevgili tez Hocam, -tez babam- Prof. Dr. Mehmet GÜROL ile bu araştırmayı planladık ve Hocamın engin sabrı ile tamamladık. Üzerimdeki emeklerinden dolayı kendisine çok teşekkür ediyorum. Araştırmam süresince bilgilerini ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli Hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN'a,, bu süreçte beni destekleyen Yrd. Doç. Dr. Sertel ALTUN'a, motivasyon ve sabır örneği Yrd. Doç. Dr. M. Osman KAPICIOĞLU'na ve Anabilim dalımızda bilgilerinden çokça istifade ettiğim Doç. Dr. Mustafa GÜNDÜZ, Dr. Davut HOTAMAN, Yrd. Doç. Dr. Bülent ALCI, Yrd. Doç. Dr. Erkan TABANCALI, Hocalarıma ve yüksek lisans dönem arkadaşlarıma teşekkürü bir borç biliyorum. Araştırmamda perdenin arkaasındaki sabırlı, neşeli gizli kahramanlar; -iş arkadaşlarım ve araştırma görevlileri- Esra ÇAKMAK'a, Seher Merve YILMAZ (ERUS)'a, Mithat KORUMAZ'a, ve sevgili Sinem TORAMAN'a tüm kalbimle teşekkür ediyorum. Doğumumdan şimdiye kadar hep benimle olan ve tek zenginlik kaynağım biricik anneciğim Hanife KARABIYIK ve sevgili babacığım Cemal KARABIYIK'a, ailemin güzel çiçekleri kız kardeşlerim; Belgin, Şeyma, Kübra ve son olarak yaşantımı bir ömür boyu paylaşmayı planladığım sevgili nişanlım, müstakbel eşim Yusuf ÇERİ'ye bu süreçte sabırla beni destekledikleri için tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

İstanbul; Haziran, 2013

Belkıs KARABIYIK – ÇERİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TEZ ONAY SAYFASI	
ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	ivi
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2 Türkiye Cumhuriyetinde Üniversitelerin Kuruluşunun Kısa Tarihi	2
1.2.1. Cumhuriyet Dönemi Yükseköğretim	3
1.2.2.1. 1933 Yükseköğretim Reformu	3
1.2.2.2. 1946 Yükseköğretim Reformu	4
1.2.2.3. 1980 Yükseköğretim Reformu	4
1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Eğitimin Gelişmesine Katkıda Bulunan Başlıca Kurumlar	5
1.2.2.1. Gazi Eğitim Enstitüsü	6
1.2.2.2. İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü	7
1.3. Öğretmen Yetiştiren Kurumların Kısa Tarihi	8
1.4. Eğitim Bilimlerinin Tarihi	10
1.4.1. Türkiye’de ilk Eğitim Fakültesinin Kurulması	11
1.4.2. Eğitim Bilimleri Fakültesinin Kurulması	13
1.4.2.1. Eğitimde Psikolojik Hizmetler (EPH) Bölümü	14
1.4.2.2. Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü (EYP) Bölümü	14
1.4.2.3. Halk Eğitim (HE) Bölümü	15
1.4.2.4. Özel Eğitim Bölümü (ÖE) Bölümü	15
1.4.2.5. Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü (EPÖ) Bölümü	16
1.5. Lisansüstü Eğitim	18
1.5.1. Lisansüstü Eğitimin Tanımı ve Amacı	18
1.5.2. Lisansüstü Eğitimin Yeterlilikleri Nelerdir?	19
1.5.3. Lisansüstü Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar	20
1.6. Eğitim Bilimleri Uzmanlarının İstihdamı	21
1.6.1. Eğitim Bilimi Felsefe ve Pedagoji İlişkisi	21
1.6.2. Eğitimin Tanımı	24
1.6.3. Eğitim Uzmanlarının Eğitimi	24

1.6.3.1. Eğitim Bilimleri Uzmanlarının Eğitim Sistemine Dâhil Olamaması.....	25
1.6.4. Uzmanlarının İstihdam Koşulları	26
1.6.4.1. Program Geliştirme Uzmanı Tanım ve Görevi	27
1.6.5. EPÖ Alanında Lisansüstü Eğitim.....	28
1.6.5.1. EPÖ Alanında Lisansüstü Eğitim Düzeyde Karşılaşılan Sorunlar	29
1.6.5.2. EPÖ Alanında Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler.....	30
1.6.6. EPÖ Alanında Yapılan Tezler ve Tezlerin Temaları	30
1.7. Yurt Dışında Eğitim Bilimleri ve Yapılanması.....	31
1.8. Problemler	34
1.9. Araştırmanın Amacı.....	35
1.10. Araştırmanın Önemi	36
1.11. Araştırmanın Sayıltıları.....	36
1.12. Araştırmanın Sınırlılıkları.. ..	37
2. YÖNTEM	38
2.1. Araştırma Modeli.....	38
2.2. Araştırmanın Evreni.....	38
2.3. Veri Toplama Araçları	41
2.3.1. Açık Uçlu Soru Formu (AUSF)	42
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	43
3. BULGULAR ve YORUM	45
3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	45
3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	56
3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	62
3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	67
3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	73
3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	78
3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	83
3.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	89
3.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	97
4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	100
4.1. Sonuç ve Tartışma.....	100
4.2. Öneriler.....	105
KAYNAKÇA	107
EKLER	113
Ek 1. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalına Yönelik Öğretim Elemanı Açık Uçlu Soru Formu (AUSF).....	113
ÖZGEÇMİŞ	117

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1 : 1931 Yılında Pedagoji Eğitimi Bölümünde Okutulan Derslerin Listesi... 6	
Tablo 2 : Öğretmen Yetiştiren Okullar Ve Kuruluş Tarihlerini 8	
Tablo 3 : Eğitim Bilimleri Bölümlerinin İsimleri 11	
Tablo 4 : 1991 yılında Ankara Eğitim Fakültesinde Bulunan Bölümler 14	
Tablo 5 : 1996-1997 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Okutulan Dersler 15	
Tablo 6 : 1991 Yılında Ankara Üniversitesi EPÖ Bölümünde Dört Anabilim Dalında Okutulan Dersler i..... 17	
Tablo 7 : 11. Milli Eğitim Şurasında Tanımlanan Uzmanlık Alanları ve Uzmanların Unvanları 26	
Tablo 8 : Üniversite ve Ulaşılan Öğretim Elemanı Sayısı 39	
Tablo 9 : Katılımcıların Demografik Bilgileri..... 40	
Tablo 10 : EPÖ Anabilim Dalının Amaçlarına Yönelik Bireylerin Sahip Olması Gerektiğini Betimleyen Tanımlara Yönelik Kodlar 46	
Tablo 11 : EPÖ Anabilim Dalının Amaçlarına Yönelik Kodlar 53	
Tablo 12 : Katılımcıların Derslerin Yeterlilik Durumlarına Göre Yüzde Dağ 62	
Tablo 13 : Katılımcıların Mezunların Yeterli Ve Yetersiz Olmalarına Yönelik Yüzde Tablosu 68	

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1: Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okulunda Oluşan Üçlü Model	9

KISALTMA LİSTESİ

ABD	:Anabilim Dalı
AUSF	:Açık Uçlu Soru Formu
AÜ	:Ankara Üniversitesi
DR	:Doktora
EEP	:Eğitim Ekonomisi
EİA	:Eğitim İstatistiği ve Araştırma
EPÖ	:Eğitim Programları ve Öğretim
EPÖDER	:Eğitim Programları ve Öğretim Derneği
EPT	:Eğitimin Psikolojik Temelleri
ESTT	:Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri
ET	:Eğitim Teknolojisi
EYD	:Eğitim Yönetimi ve Denetimi
EYP	:Eğitim Yönetimi ve Planlaması
EYT	:Eğitim Yönetimi ve Teftişi
FEF	:Fen Edebiyat Fakültesi
HE	:Halk Eğitim
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
ODTÜ	:Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ÖE	:Özel Eğitim
PDR	:Psikolojik Danışma ve Rehberlik
PG	:Program Geliştirme
T.B.M.M.	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜBA	:Türkiye Bilimler Akademisi
TYYÇ	:Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
YL	:Yüksek Lisans
YÖK	:Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Toplumların hedefledikleri refah düzeyine ulaşma fırsatlarını, sahip oldukları kültürel ve sosyal değerlerini geliştirme imkânı sunan en önemli faktör, topluma sunulan eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğidir. Eğitim kurumları bir plan dâhilinde eğitim faaliyetlerini sürdüren birimlerdir. Eğitim faaliyetlerini sürdüren bu eğitim kurumlarının temel öğelerini öğretmen, öğrenci ve eğitim programları oluşturmaktadır. Nitelikli bir eğitimin sağlanabilmesi için eğitimin temel ögesi olan ve paydaşların rehber olarak takip ettikleri eğitim programının niteliğinin artırılması gerekmektedir (Sağlam, Yüksel, 2008, 23). Bu bakımdan bir eğitim öğretim kurumunun amacına hizmet etme düzeyini, verdiği eğitimin niteliğini belirleyebilmek için var olan öğelerini belli standartlara ulaştırmak gerekmektedir (Uşun, 2012, 13; Yüksel, Sağlam, 2012, 21). Bilim ve teknolojideki gelişmeleri yakından takip edebilmek ve eğitim sisteminin başarısından emin olmak (kısaca eğitim programlarının bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını belirleyebilmek) amacıyla ilgili uzmanlarca eğitim programlarının sürekli olarak değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarının da program geliştirme çalışmalarına yansıtılması gerekmektedir (Gözütok, 2001'den akt: Sağlam, Yüksel 2012, 20-21; Erden, 1998, 9)

Eğitim programının değerlendirilmesinde, sunulan eğitimin işlevselliğinin ve belirlenen hedeflere ulaşma düzeyinin tanımlanması önemlidir. Programın değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerin öğrenme düzeyleri, seçilen konu ve öğretim yöntemlerinin etkililiği, programın zayıf ve güçlü yönlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir (Ornstein ve Hunkins, 2009, 52). Ertürk (1993, 83) de programın değerlendirilmesi ve yetiştirme, istendik davranışı meydana getirme bakımından

işgörülük derecesinin araştırılmasının gerekli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu nedenle eğitim programının başarılı olabilmesi için bütün öğrencilerin programda öngörülen hedeflere ulaşmış olması gerekir ve program uygulandıktan sonra, aksayan öğelerin olup olmadığı varsa bunların nelerden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesine gereksinim duyulmaktadır (Şeker, 2010).

Değerlendirme işinin sistemli ve alanında eğitilmiş kişilerce yapılması eğitim faaliyetleri adına daha sağlıklı ve objektif kararların alınmasını sağlayacaktır. Günümüzde eğitim programı geliştirme ve değerlendirme uzmanı ve müfredat tasarımı konusunda donanımlı bireyler yetiştiren birimler üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde bulunan Eğitim Bilimleri Bölümü altında 1999 yılına kadar Eğitim Programları Ve Öğretimi (EPÖ) lisans programı olarak eğitim vermekteydi. 1999 sonrasında bu anabilim dalında verilen eğitimler sadece lisansüstü düzeyde devam etmektedir. İlgili programdan mezun olanlar eğitim uzmanı unvanı alarak eğitim program geliştirme ve değerlendirme alanında ihtiyaç dâhilinde üniversitelerde, Talim Terbiye Kurulunda, MEB’de ve özel kurumlarda çalışabilmektedir. EPÖ anabilim dalı lisansüstü programının öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi, bu alanın kuruluşundan günümüze gelişim aşmaları ve günümüzde bir disiplin olarak yerinin belirlenmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

1.2. Türkiye Cumhuriyetinde Üniversitelerin Kuruluşunun Kısa Tarihi

Türkiye’de üniversitelerin kuruluş tarihini incelerken, ilk öğretmen yetiştiren kurumların gelişiminden üniversitelerin kuruluşuna kadar olan tarihsel süreci kısaca ele almak yararlı olacaktır. 1848’de ilk Darülmuallimin (Öğretmen okulu) Türkiye’de eğitim bilimlerinin önemini farkına varılıp etkili öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve öğretmen yetiştirmek amacıyla açılmıştır (Akyüz, 2013, 177). Cumhuriyetin kuruluşundan önceki dönemde, tanzimatın ilanı ile 1863 yılında Darülfünun (üniversite) kurulmuş ve cumhuriyet tarihinde kurulan ilk üniversitenin temeli atılmıştır. İlk kurulduğu dönemde Darülfünun’a rüştiyeleri (lise) bitiren öğrencilerin alınması planlandığı için tam bir yükseköğretim niteliği göstermemektedir (Ergin, 1939).

1869 yılında yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile Darülfünun-u Osmanî'nin kurulacağı ve Hikmet ve Edebiyat, İlm-i Hukuk ve Ulum-i Tabiiye ve Riyaziye isimli 3 şubeden oluşacağı ayrıca öğrenim sürelerinin 3 yıl, fakat müderris olacakların 4 yıl eğitim alacağı kararları yer almaktadır. Buradan anlaşıldığı üzere “müderris” sadece medreselerde eğitim veren öğreticiden ziyade Darülfünunda eğitim veren bugünkü karşılığı profesörlük ünvanına karşılık gelmektedir (Türk Dil Kurumu, [21.03.2013]). Nizamnamede lisans eğitiminden sonra isteyenlerin, sınavdan başarılı olmak ve bilimsel bir yayın yapmak koşuluyla müderris olabilecekleri ifade edilmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere Darülfünunda lisansüstü düzeyde eğitim verilmektedir. Cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan dönemde darülfünun birçok kez kapatılarak farklı birimlerle yeniden açıldığı ve Darülmüallim'in de yapısı ve okutulan dersler bakımından birçok değişikliğe uğradığı bilinmektedir (Akyüz, 2013, 170). Bu bakımdan üniversitelerin gelişimsel sürecini Cumhuriyetin kuruluşu itibariyle ele almak yükseköğretimin gelişimini incelemek açısından daha kolay olabilir.

1.2.1. Cumhuriyet Dönemi Yükseköğretim

Üniversitelerin kurulduğu, teknik ve bilim yönünden gelişmesinin hız kazandığı dönemlerinin başında Cumhuriyet sonrası dönemin dikkat çekici olduğu söylenebilir. 1923 yılında Cumhuriyetin kuruluşundan sonra yükseköğretimde bazı yenilik ve değişiklikler yapıldığı ifade edilebilir. Yükseköğretimde yapılan bu değişiklik ve yenilikleri kronolojik bir sıralamasını 1933, 1946 ve 1980 Yükseköğretim Reformları ile yapılan değişiklikler şeklinde vermek mümkündür:

1.2.1.1. 1933 Yükseköğretim Reformu

1933 Yükseköğretim Reformu ile 1933 yılına kadar varlığını devam ettiren Darülfünun kapatılmış ve bunun sebebi olarak da inkılaplara karşı bir tehdit oluşturması ve topluma katkı sağlayacak bilimsel çalışmalar yapmadığı düşüncesi öne sürülmüştür (Akyüz, 2013, 360). Darülfünun'un kapatılmasının ardından 2252 sayılı kanunla İstanbul Üniversitesi kurulmuş cumhuriyet dönemi üniversitelerin gelişimi adına resmi olarak ilk kurulan üniversite ünvanına kavuşmuştur. Bu dönemlerde yurtdışında eğitime destek verilmiş ve birçok genç eğitim almak üzere batıya gönderilerek Gazeteci yazar Cevat Dursunoğlu'nun belirttiğine göre taraflı

olarak yurt dışına gönderilmek üzere seçilen bu gençler ne yazık ki istenilen donanıma sahip olamadan dönmelerine rağmen üniversite kadrosuna yerleştirilmişlerdir (Akyüz, 2013, 360). Sonuç olarak 1933 yükseköğretim reformunun istenilen düzeyde memnun edici sonuçlar vermediği söylenebilir.

1.2.1.2. 1946 Yükseköğretim Reformu

1933 yılındaki Üniversite Reformu yetersizliklerin görülmesi ile yükseköğretimde yeni bir reform girişimleri içerisinde girildiği söylenebilir. 1946 yılında reform çalışmalarına devam edilmiş ve yine bu yıl en uzun geçerliliğini sürdüren 1946 sayılı yükseköğretim kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunla üniversitelerin özerklik ve tüzel kişilik yapıları tekrar verilmiştir. Ülke sorunlarına öncelik veren bilimsel çalışmalar yapılması teşvik edilmiş (Akyüz, 2013, 361). Ancak, her reform hareketi sonrasında üniversitelerde bilimsellik ve üniversitelerin demokratikliği hep tartışma konusu olmuştur (Arslan, 2005,25).

1.2.1.3. 1980 Yükseköğretim Reformu

Türkiye’de yükseköğretimde bir “reform” olarak kabul edilebilecek en kapsamlı üçüncü değişiklik 1981 yılında gerçekleşmiştir (Doğramacı, 2007, 25). Bugünden geçmişe bakıldığında 1981 yükseköğretim reformuna temel oluşturan birçok nedenden bahsedilebilir (Gür ve Çelik, 2011, 13). Bu dönemde yükseköğretimde yeni bir düzenlemeye ihtiyaç olduğuna ilişkin önceki dönemlere dair en çok öne çıkan sebepler;

- 1- Seçime dayanan yönetim özerkliğinin istenildiği gibi işlememiş olması,
- 2-Taşra üniversitelerine öğretim üyesi bulunamaması,
- 3-Genel düzenleme ve eşgüdüm eksikliği,
- 4-Hızla artan genç nüfusa ve artan yükseköğretim talebine rağmen, üniversitelerin kontenjanlarını artırmakta isteksiz davranması,
- 5- Eğitim, araştırma ve yayınlarda etkin ve nesnel bir denetimin olmayışdır (Tunçay, 1984, 682).

Öne çıkarılan tüm bu ihtiyaçların karşılanması, dönemin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel çalkantıları, 1980 askeri darbesi ve yaşanan küresel değişimler, 6 Kasım 1981 tarihinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve Yükseköğretim Kurumları

Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (20 Temmuz 1982) ile yükseköğretimde yeni bir reform sürecini başlatmıştır. 1975 yılında Anayasa Mahkemesi'nce hukuka aykırı bulunarak iptal edilen Yüksek Öğretim Kurulu, bu defa Yükseköğretim Kurulu (YÖK) adıyla daha geniş yetkilerle donatılarak yeniden kurulmuştur (Gür ve Çelik, 2011, 13). Yükseköğretimde yapılan bu düzenleme ile üniversite-akademi ikiliği ortadan kaldırılmış; değişik bakanlıklara bağlı yüksekokullar ve konservatuarlar üniversitelerin çatısı altında toplanmış; yükseköğretim kurumları arasındaki planlama, koordinasyon ve eğitim programlarında asgari müştereklik sağlanarak eşgüdülenme sorunlarına son verilmiştir (Doğramacı, 2007, 25). Ayrıca Yükseköğretim çağındaki gençlere daha çok öğrenim imkânı sağlanması amacı ile Yükseköğretim kurumlarının sayısının artırılması ve ülke geneline yayılması ve o dönemde ihtiyaç duyulan ara insan gücünü yetiştirmek üzere meslek yüksekokullarına önem verilmesi; yüksek nitelikte ve yeterli sayıda öğretim elemanı yetiştirilmesi için tedbirlerin alınması; eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, araştırma sayılarının ve niteliklerinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması, bu dönemde gerçekleştirilen reform hareketinin varsayımları arasında yer almaktadır (Doğramacı, 1992, 1).

1.2.2. Cumhuriyet Döneminde Eğitimin Gelişmesine Katkıda Bulunan Başlıca Kurumlar

Sanayi devrimiyle birlikte bilginin hızla yayılması ve bilgi toplumu anlayışına geçilmesiyle bilgi üretme ve bilim yapabilme kavramlarının ön plana çıktığı söylenebilir. Bu dönemlerde Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte ülkemizde üniversitelerin kurulmasına hız verilmiş ve bilimsel çalışmaların yapılması ve bilim üreten kurumlar desteklenmeye başlanmıştır (Binbaşoğlu, 1999, 108). Bu çalışmaların Cumhuriyet döneminde öne çıkan bilim enstitülerinin öncülüğünde yürütüldüğü söylenebilir. Çalışmanın kapsamı itibarıyla Cumhuriyet döneminde, üniversitelerde eğitim bilimleri alanının gelişmesi ve kurumsallaşması sürecinde “eğitim bilimlerinin” gelişmesine katkıda bulunan başlıca en önemli kurumların Gazi Eğitim Enstitüsünü, İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü olduğu söylenebilir.

1.2.2.1. Gazi Eğitim Enstitüsü

Gazi Eğitim Enstitüsü 1926 yılında ilk bölümü olan “Edebiyat Bölümü” ile geçici binasında Konya’da kurulmuş olup bir yıl sonra enstitünün kurulacağı bina tayin edildikten sonra Ankara’ya taşınmıştır. 1927-1928 yılında ise Enstitünün ikinci bölümü olan “Pedagoji” de açılarak bölüm sayısı ikiye 1952-1953 yıllarında da “Özel Eğitim Bölümü” de açılarak bölüm sayısı üçe çıkarılmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü ismi Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü olarak değiştirilmiş ve 1978-1979 öğretim yılında “Gazi Yüksek Öğretmen Okulu”na çevrilmiştir. Son olarak bu okul da 1982’de “Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi” adıyla günümüze kadar eğitim faaliyetini sürdürmektedir (Binbaşoğlu, 1999, 115). Gazi Eğitim Enstitüsünde açılan pedagoji ve Özel Eğitim Bölümleri Eğitim Bilimlerinin gelişimine oldukça büyük katkı sağlamıştır.

Pedagoji Eğitimi Bölümü: Bu bölümün amacı ilköğretim müfettişi ve öğretmen okullarında meslek dersi öğretmeni yetiştirmektir. Kuruluşundan 1935 yılına kadar bu bölüm ilkokullarda 3-5 yıl öğretmenlik yapmış öğretmen okulu mezunlarını almış ve iki yıl hazırlık ve bir buçuk yılda eğitim vererek mezun olmuşlardır. Bu bölümden mezun olan öğretmenler lise öğrenimlerini tamamlamış düzeyde görülmüş ve ilköğretim müfettişliğine atanabilmişlerdir (Binbaşoğlu, 1999, 123).

1931 yılında bu bölümde okutulan dersler ise aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1: 1931 Yılında Pedagoji Eğitimi Bölümünde Okutulan Derslerin Listesi

Ders İsimleri
Eğitim ve Eğitim Tarihi
Felsefe Tarihi
Mantık ve Metodoloji
Genel Öğretim Yöntemleri
Özel Öğretim Yöntemleri
Genel Psikoloji
DeneySEL Psikoloji
Çocuk ve Gençlik Psikolojisi
Milli Eğitim Örgütü ve Teftiş Tekniği
Sağlık Koruma
Resim
Elişi
Müzik
Jimnastik

Tablo 1’de 1931 yılında okutulan derslerin sayısal ve sözel ağırlıklı eğitim dersleri olduğu görülmektedir

Pedagoji Bölümü mezunlarına “pedagog” adı verilmiş ve mezunlarının öğretmen okullarında meslek dersleri de verebilmesi mümkün olmuştur. 1982 yılında bölümün adı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim, Eğitim Yöneticiliği ve Denetçiliği, Özel Öğretim Öğretmenliği Anabilim Dalı olmak üzere 4 farklı anabilim dalıyla hizmet veren “Eğitim Bilimleri Bölümü” olarak değiştirilmiştir. Pedagoji bölümünde okutulan derslere yenileri de eklenerek Eğitim Bilimleri Bölümü lisans ve çoğunlukla lisansüstü düzeyde eğitim faaliyetlerini sürdürmüştür (Binbaşıoğlu, 1999, 121-125).

1.2.2.2. İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü

1936 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine bağlı olarak “Pedagoji Enstitüsü” kurulmuştur. Pedagoji Enstitüsü Edebiyat ve Fen Fakültesi Öğrencilerinin eğitim bilimleri (meslek dersleri) olarak orta dereceli okullarda öğretmenlik yapabilmeleri için “pedagoji sertifikası” vermek amacıyla kurulmuştur (Binbaşıoğlu, 1999, 127-128).

Pedagoji enstitülerinin açılmasından sonra eğitim bilimlerinin kurumsallaşması için ikinci girişim ise 1950 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde (ODTÜ) görülmüştür. 1958 yılında bünyesinde bir Eğitim Fakültesi kurulmuştur ancak fakülte, Fen Edebiyat Fakültesinin öğretmen yetiştiren bir bölümüne dönüşmüş ve bu şekilde Eğitim Fakültesinin resmi olarak da Fen Edebiyat Fakültesinin bünyesinde bir bölüm olarak görülmesi söz konusu olmuştur. Bu durum eğitim fakültesinin uzunca yıllar bu nitelikte anılmaya başladığı süreç başlandığı süreç olarak da söylenebilir (Mihçioğlu, 1989, 362). Eğitim fakültesinde eğitim bilimleri bölümünün açılmasıyla ilk bilimsel toplantı niteliğinde ilk eğitim bilimleri kongresi düzenlenmiştir. Bu kongre Elifba (Alfabe) isminde olup Cumhuriyet döneminde düzenlenen ilk eğitim kongresi niteliğindedir (Mihçioğlu, 1989, 361).

1.3. Öğretmen Yetiştiren Kurumların Kısa Tarihi

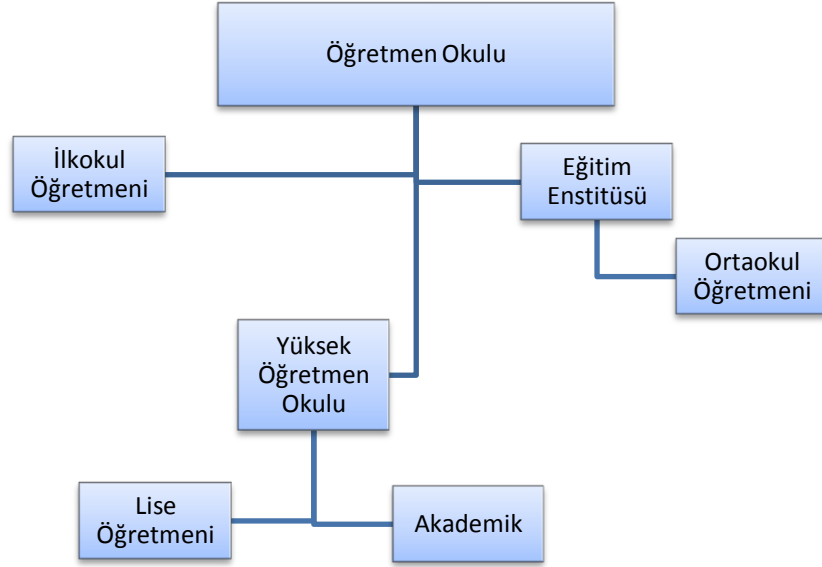
Öğretmen yetiştirilen kurumları bir bütün halinde bu bölümde ele alınmıştır. Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirmek amacıyla birçok okul kurulmuştur. Zamanla bu okulların yapıları ve adlarında değişiklikler yapılmış, kimileri kapatılmış ve farklı bir formda tekrar açılmıştır. Bu kurumlar ve kuruluş tarihleri Tablo 3'teki gibidir:

Tablo 2: Öğretmen Yetiştiren Okullar ve Kuruluş Tarihleri

Öğretmen Yetiştiren Okullar	Kuruluş Tarihi
Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü	(1926)
Eğitmenlik Programı	(1936)
Öğretmen Okulları	(1945)
Eğitim Enstitüleri	(1946)
Yüksek Öğretmen Okulları	(1959)

İlk dönem öğretmen yetiştiren kurumlar arasında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü ve Eğitmenlik Programı Okulları ve bu okulların yapı olarak daha geliştirilmiş şekli olan Yüksek Öğretmen Okulları Tablo 2'de görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmede farklı programların uygulandığı okulların yapılarında zamanın en ideal öğretmenlerinin yetiştiği hatta üniversiteler öğretim elemanlarının yetiştirilmesine kaynaklık yapan üçlü bir okul sistemi modeli geliştirilerek İlk Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okulunun oluşturduğu üçlü okullarının yapılarına benzemektedir (Toprak, Akbay, 1999, 403). Bu model aşağıda verilmiştir.

Şekil 1: Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okulunda Oluşan Üçlü Model

Toprak, Akbay, 1999, 406.

Öğretmen okulları hakkında genel olarak şu bilgiler bilinmektedir:

- Öğretmen Okulu 2 Aşamalı sınavlarla öğrenci almakta
- Yüksek Öğretmen Okulu: Fen Edebiyat fakültelerinin ilgili bölümlerinde eğitim verilmekteydi.

1982 öncesine kadar öğretmen yetiştirme ve hatta öğretim üyesi yetiştirme amacıyla izlenen en iyi sistem Şekil 1’de verilen üçlü model olarak kabul edilmektedir (Toprak, Akbay, 1999, 407). 2547 sayılı yasayla 1982 yılından sonra öğretmen yetiştirme görevini üstlenen eğitim fakültelerini kalite, kadro ve yetiştirdiği öğretmen profili bakımından yüksek öğretmen okulları düzeyine erişmediği gibi uzun yıllar Fen Edebiyat Fakültesinin gölgesinde kaldığı bilinmektedir (Toprak, Akbay, 1999, 407). Ayrıca 1990’lı yıllarda Pedagojik Formasyon kurslarıyla, öğretmen yetiştirme programlarının Eğitim Fakültesi dışında Fen Edebiyat Fakültesinin ikincil bir kaynaklık oluşturduğu bilinmektedir.

1.4. Eğitim Bilimlerinin Tarihi

İlk Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün kuruluşu 12 Ekim 1912 yılında gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin kurulmasından günümüze eğitim bilimleri üniversite bünyesinde kurumsallaşmasını kronolojik olarak vermeden önce, eğitim bilimleri kavramının tanımı vermek daha açıklayıcı olabilir. 1912 yılında Cenevre Üniversitesinde psikolog olan E. Clparéde, pedagojik psikoloji çalışmaları yaptığı sıra eğitim bilimleri adını verdiği yeni bir kavramı bilim dünyasına sunmuştur. Eğitim bilimleri teriminin çıktığı yıllarda eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi, eğitim tarihi, eğitim felsefesi gibi kavramları içerisinde barındırırken, günümüzde daha zengin bir kavram olarak anlam genişlemesine uğramıştır (Mialaret, 2001, 317-318).

Türkiye'de Eğitim Bilimlerinin gelişimi ve kurumsallaşmaya başladığı süreç, öğretmenlik bilgisi (pedagojik formasyon) derslerinin (Eğitim Bilimlerine Giriş, Öğretim ilke ve Yöntemleri, Özel Öğretim Yöntemleri, Eğitim Sosyolojisi, Öğrenme Psikolojisi gibi) okutulması öğretmen yetiştirme programlarının 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanununun içerisinde dahil edilmesiyle eğitim bilimlerinin kurumsallaşması açısından büyük önem taşımaktadır (Karakütük, 2006, 10). Binbaşıoğlu Türkiye'de eğitim bilimleri adlı kitabında, öğretmen yetiştirmek bir ülkenin sorunu olmaktan evvel bir eğitim bilimi sorunu olduğunu, bu sebeple eğitim bilimlerinin tarihini öğretmen yetiştirme tarihinden ayırmanın mümkün olmayacağını ifade etmiştir (Binbaşıoğlu, 1995).

1981 yılında Yükseköğretim Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeler ile Eğitim Fakültelerinin yapısında bazı değişiklikler yapılmıştır. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin adı 1983 yılında 2089 sayılı yasayla Eğitim Bilimleri Fakültesi olarak değiştirilmiş ve 1980'e kadar bünyesinde 11 bölüm bulunan fakülte bu düzenlemeden sonra Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitim Programları ve Öğretim olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır (Mıhçıoğlu, 1989, 364; Topçuoğlu, 1968, 22).

MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 05.05.1980 tarihli ve 62 sayılı kararı ile tüm eğitim fakültelerinin bütün branşlarında okuyan öğrencilerin genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik (meslek) bilgisi derslerini almaları gerektiğini ve 21 kredilik öğretmenlik bilgisi derslerinin Eğitime Giriş, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim

Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Rehberlik ve Sınıf Yönetimi derslerinden oluştuğu kararı alınmıştır (Talim ve Terbiye Kurulu Kararları, 1980).

MEB Talim terbiye Kurulu'nun 29.12.1993 tarihli 523 kararı ile öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin öncelikle öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarından daha sonra ihtiyaç halinde pedagojik formasyon eğitimi alan diğer alan mezunlarından atanacağı kararı alınmıştır. Ayrıca MEB'e bağlı Öğretmen Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liselerinde verilen öğretmenlik alan derslerini verebilecek öğretmen adaylarının Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Fakültelerin Eğitim Bilimleri Bölümü mezunu olması kararı da alınmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 1993, 69)

1.4.1. Türkiye'de ilk Eğitim Fakültesinin Kurulması

Türkiye'de ilk olarak bir eğitim fakültesi kurulması düşüncesi 1958 yılında ODTÜ'de doğmuş ve 1963 yılında bu konu Ankara ve İstanbul üniversitelerinde ele alınmıştır. Bu çerçevede yapılan çalışmaların ürünü olarak Türkiye'de ilk Eğitim Fakültesi Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur (Binbaşıoğlu, 1995, 395).

Türkiye'de öğretmen yetiştirme faaliyetlerinin en belirgin oluşumunu ilk olarak 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin kurulması olarak söylenebilir. 1965 öncesinde pedagoji dersleri, sayısı çok az olan öğretim üyeleri tarafından fen edebiyat fakültesi bünyesinde verilirken, Eğitim Fakültesinin kurulması aşamasında yurtdışından da beş eğitim profesörünün gelmesi planlanarak toplam da altı profesörle kurulması sağlanmıştır (Topçuoğlu, 1968, 14).

Faaliyete geçen Eğitim Fakültesi daha kuruluşunun ilköğretim yılında (1965-1966) kadro ve maddi sıkıntılardan dolayı hazırlanan Kadro Kanunu Tasarısı T.B.M.M.'ne sunularak 02 Ağustos 1966 günü kabul edilen 779 sayılı yasa ile Eğitim Fakültesinin görev ve amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

“1. Memleketimizde eğitim ile ilgili çeşitli problemlerin bilimsel metodlarla akademik seviyede araştırılmasını ve toplumumuz için en isabetli hal suretlerinin bulunmasını sağlayacak bilim adamları yetiştirmek

2. Orta dereceli öğretmen yetiştiren kurumlara meslek dersleri öğretiminde bulunacak öğretim üyesi ve öğretmen yetiştirmek

3. Orta dereceli okullara rehberlik, okul psikologluğu, idarecilik alanlarında eleman hazırlamak,
4. Üniversite öğrencilerinden ileride öğretmen olmak isteyenlere öğretmenlik formasyonu vermek,
5. Mezuniyet sonrası eğitiminin memleketimizde sağlanmasına çalışılarak eğitimde doktora payesini bahşedecek ihtisas öğretiminde bulunmak” (Mıhçıoğlu, 1989, 359; Topçuoğlu, 1968, 22; Karakütük, 2006, 17).

Yasada belirlenen bu amaçları gerçekleştirebilmek için çoğu 1965 yılında, birkaçı da 1976 ile 1978 yıllarında olmak üzere toplam dokuz bölüm ve bir kürsü kurulmuştur. 1981 yılına kadar çalışmalarını sürdüren bu bölümlerin isimleri Tablo 3’deki gibi sıralanmaktadır (Gözütok, 1994, 565; Mıhçıoğlu, 1989, 360):

Tablo 3: Eğitim Bilimleri Bölümlerinin İsimleri

Bölümler
1) Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü
2) Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü
3) Eğitim Yönetimi ve Teftişi Bölümü
4) Halk Eğitimi Bölümü
5) Özel Eğitim Bölümü
6) Teknik Eğitim Bölümü
7) Eğitim Ekonomisi ve Planlaması Bölümü
8) Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bölümü
9) İstatistik ve Araştırma Eğitimi Bölümü
10) Güzel Sanatlar Eğitimi Kürsüsü

Ayrıca Eğitim bilimlerindeki çalışmalarını bir çatı altında toplamak amacıyla 1976 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi kurulmuştur (Binbaşoğlu, 1995, 396).

1.4.2. Eğitim Bilimleri Fakültesinin Kurulması

1981 sonlarında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yeni düzenlemeleri ile eğitim fakültelerinin kurumsal yapısında belli başlı değişiklikler olmuştur. Eğitim Fakültesi adı 1983 yılında 2809 sayılı yasayla Eğitim Bilimleri Fakültesi adını almış ve böylece ilk Eğitim Bilimleri Fakültesi Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulmuş oldu (Mihçioğlu, 1989, 361). Ayrıca yapılan bu düzenlemeler ile Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesinde bulunan on bir bölümün bir kısmı kapatılarak sayısı üçe düşürülmüştür (Mihçioğlu, 1989, 362). Bu bölümlerin isimleri şu şekildedir;

- Eğitim Programları ve Öğretim,
- Eğitim Yönetimi ve Planlaması,
- Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümleridir (Gözütok, 1994, 567).

Ancak daha sonra Halk Eğitimi Bölümü ve 1996-1997 öğretim yılından itibaren "Özel Eğitim" bölümü de kurularak bölüm sayısı beşe yükselmiştir (Gözütok, 1994, 567). Günümüzde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi yukarıda isimleri sıralanan on iki bölüm ve yirmi altı anabilim dalıyla çalışmalarına devam etmektedir.

YÖK'ün 04.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı kararı ile Eğitim Fakültelerinin yeniden düzenlenmesi çalışmalarında eğitim Bilimleri alanındaki lisans programlarından Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık programı hariç diğer lisans düzeyindeki programların 1997-1998 öğretim yılı itibariyle eğitim vermesi durdurulmuş ve öğrenci alımına son verilmiştir (Karakütük, 2006, 19). Bu şekilde Eğitim Bilimlerinde lisans düzeyinde öğrenci alan programlar öğrencilerini mezun ettikten sonra kapanmıştır.

Öğretmenlik sertifikası programları lisans düzeyinde verilirken bu yeni yapılanmayla birlikte (1997 itibariyle) ortaöğretim tezsiz yüksek lisans programı şeklinde verilmeye başlanmıştır. 3,5 yıl alan dersleri ve 1,5 yıl meslek dersleri olmak üzere ve ya 4 yıl alan dersleri, 1 yıl meslek dersleri toplam da 5 yıllık bir sürede verilmektedir (Karakütük, 2006, 19). Binbaşıoğlu 1991 yılında Ankara Eğitim Fakültesinde bulunan bölümleri Tablo 4'te vermiştir:

Tablo 4: 1991 Yılında Ankara Eğitim Fakültesinde Bulunan Bölümler

Bölümler	Anabilim Dalları
1. Eğitimde Psikolojik Hizmetler (EPH)	a. Eğitimin Psikolojik Temelleri ABD (EPT) b. Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD (PDR) c. Özel Eğitim ABD
2. Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü (EPÖ)	a. Program Geliştirme ABD (PG) b. Eğitim Teknolojisi ABD (ET) c. Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri ABD (ESTT) d. Güzel Sanatlar Eğitimi ABD
3. Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü (EYP)	a. Eğitim Yönetimi ve Teftişi ABD (EYT) b. Eğitim Ekonomisi ABD (EEP) c. Halk Eğitim ABD (HE) d. Eğitim İstatistiği ve Araştırma ABD (EİA)

Daha sonra "Halk Eğitimi Bölümü" ve 1996-1997 öğretim yılından itibaren "Özel Eğitim" bölümü de kurularak bölüm sayısı beşe çıkarılmıştır (Gözütok, 1994, 563).

1.4.2.1. Eğitimde Psikolojik Hizmetler (EPH) Bölümü

Bu bölümün amacı psikolojiyi, eğitimle entegre ederek psikolojik danışma ve rehberliği, özel eğitimi çeşitli yönleriyle ele alan bir bölümdür. Bu bölüm MEB' de örgün ve yaygın eğitim veren kurumlar ile özel eğitim ve yaygın eğitim ile ilgili hizmet veren kurumlara ihtisaslı eleman yetiştirmektedir.

Bu bölümde yer alan anabilim dalları ise şöyledir:

- a. Eğitimin Psikolojik Temelleri ABD (EPT)
- b. Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD (PDR)
- c. Özel Eğitim ABD

1.4.2.2. Eğitim Yönetimi ve Planlaması (EYP) Bölümü

Başta MEB olmak üzere diğer bakanlıklara resmi ve özel kurumlara danışmanlık hizmeti vererek kurumların verimliliğini artırma yönünde girişimlerde bulunmaktadır (Binbaşıoğlu, 1995, 400). Bünyesinde bulunan Anabilim Dalları şu şekildedir:

- a. Eğitim Yönetimi ve Teftişi ABD (EYT)
- b. Eğitim Ekonomisi ABD (EEP)
- c. Halk Eğitim ABD (HE)

d. Eğitim İstatistiği ve Araştırma ABD (EİA)

Her üç bölümde de okutulan dersler tablo 5’ de verilmiştir (Binbaşoğlu, 1995, 402):

Tablo 5: 1996-1997 Öğretim Yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Okutulan Dersler

Ders Adı	Ders Adı
Eğitim Bilimlerine Giriş	Eğitim Felsefesi
Sosyoloji	Öğretim İlke ve Yöntemleri
Eğitim İstatistiği	Gelişim Psk. (Ergenlik)
Psikolojiye Giriş	Ölçme ve Değerlendirme
Ekonomi	Eğitimde Araştırma Yöntemleri
Sosyal Psikoloji	Rehberlik
Öğrenme Psikolojisi	Sosyal Değişme
Sanat ve Eğitim	Eğitim Yönetimi
Eğitim Sosyolojisi	Edebiyat ve Eğitim

1.4.2.3. Halk Eğitim (HE) Bölümü

Bu bölümün amacı toplumun kalkınması ve halkın eğitimi için bilimsel nitelikte çalışmalar planlayarak uygulamaktır. Bunun yanı sıra MEB, ilgili bakanlıklar, kamusal, özel ve gönüllü kuruluşlar tarafında verilen halk eğitimi hizmetlerinin verimliliğini artırmak için danışmanlık ve hizmet içi eğitim programları ile yapılan çalışmaları desteklemektir (Gözütok, 1994, 563). Halk Eğitimi Bölümüne bağlı iki anabilim dalı mevcuttur.

a.Halk Eğitiminin Kuramsal Temelleri ABD

b.Halk Eğitimi Yöntem ve Teknikleri ABD’ dır.

1.4.2.4. Özel Eğitim Bölümü (ÖE) Bölümü

Bu bölümün amacı, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için özel eğitim alanında çeşitli çalışmalar, uygulamalar yaparak aile, öğretmen, yönetici ve toplumun diğer üyeleri ile işbirliğinde bulunmaktır. Bu amaçlara hizmet eden lisans ve lisansüstü eğitimleri yürütmektir. Özel Eğitim Bölümüne bağlı;

a. Zihinsel Engellilerin Eğitimi,

b. İşitme Engellilerin Eğitimi,

c. Uyumsuz Çocukların Eğitimi üç anabilim dalı mevcuttur (Gözütok, 1994, 564).

Ayrıca Ankara Üniversitesi Eğitim (Bilimleri) Fakültesi kuruluşundan itibaren günümüze kadar MEB başta olmak üzere MEB'e bağlı birimlere ve kamu kuruluşlarına yaptığı proje, seminer ve hizmet içi eğitim programlarıyla danışmanlık hizmeti sunmaktadır (Koç, 1996, 8).

1.4.2.5. Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Bölümü

Eğitim Bilimleri alanında yapılan yeniliklerin temelinde sosyal bilimler alanında yapılan kurumsallaşma çalışmalarının yer aldığı söylenebilir. 1955'li yıllarda sosyal bilimler alanında doktora yönetmelikleri hazırlama şeklinde lisansüstü düzeyde kurumsallaşma çalışmaları yapılmıştır (Türkiye Bilimler Akademisi, 2001, 54).

1960-1982 arasındaki dönemde sosyal alanlarda lisansüstü yapılan çalışmaların hız kazandığı söylenebilir. Bu dönemde toplumun ihtisaslı insan gücüne duyduğu ihtiyacın artması ve planlı kalkınma döneminin başlaması ile lisansüstü eğitimin içeriği ve işlevi hızlı bir değişme göstererek ilk kez yazılı lisansüstü eğitim programları hazırlanmaya başlamıştır. Çağdaş düzeyde lisansüstü eğitim usta-çırak ilişkisinden uzaklaşmaya başlayarak kurumsallaşmaya başlamıştır (TÜBA, 2001, 55).

1982 sonrası dönemde Eğitim programları ve öğretim (EPÖ) alanının, bağımsız bir bilim dalı olarak Türkiye'de yer bulduğu, nitelik ve niceliksel olarak henüz gelişmekte olan bir bilim dalı olduğu söylenebilir (Erişti, 2013, 314; Türkoğlu, Sarı, 2006). Tarihsel süreç içerisinde, sahip oldukları eğitsel koşullar gözetilmeksizin birçok üniversitede EPÖ lisans programları açılmıştır. 1997 yılına gelindiğinde, toplam 42 farklı eğitim fakültesi ve yanı sıra bir fen-edebiyat fakültesinde yer alan eğitim bilimleri bölümü bünyesinde, 10 eğitim programları ve öğretim lisans programı, lisans eğitimi verir hale geldiği bilinmektedir (Karakütük, 2006).

Binbaşıoğlu 1991 yılında Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü hakkında şu bilgileri sunmaktadır: Bu bölüm Türk Milli Eğitim Örgütünün örgün ve yaygın eğitim veren birimlerine ve kamu ve özel sektördeki eğitim faaliyetlerinde istihdam edilmek üzere eleman yetiştiren bir bölümdür. Bu bölüme bağlı;

- a. Program Geliştirme ABD (PG)
- b. Eğitim Teknolojisi ABD (ET)
- c. Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri ABD (ESTT)

d. Güzel Sanatlar Eğitimi ABD olmak üzere 4 anabilim dalıyla hizmet vermektedir (Binbaşıoğlu, 1995, 398).

Ayrıca fakültenin sunduğu öğretmenlik sertifika programını da bu bölüm vermekte olup, Fakültede okutulmakta olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili, Güzel Sanatlar ve Beden Eğitimi ve Spor derslerinin yürütülmesine yönelik koordinasyon çalışmalarını da yapmaktadır. Ayrıca bu bölümün yüksek lisans ve doktora programları da açık olup öğrenci almaktadır (Binbaşıoğlu, 1995, 399). 1991 yılında EPÖ bölümünün altında yer alan anabilim dallarında okutulan derslerin listesi Tablo 6 'da verilmiştir (Binbaşıoğlu, 1995, 404):

Tablo 6: 1991 Yılında Ankara Üniversitesi EPÖ Bölümünde Dört Anabilim Dalında Okutulan Dersler

Ders Adı	Ders Adı
Kültür ve Kişilik	Eğitim İhtiyaçlarının Saptanması
Dil ve Kültür	Eğitim Teknolojisi Uygulamalar
Mukayeseli Eğitim	Yaratıcılık ve Sanat Sorunları
Türk Eğitim Tarihi	Öğretim Kuramları
Okul Öncesi Eğitim	Öğretim Uygulamaları
Eğitim Teknolojisi	Eğitimde Program Geliştirme
Felsefe Tarihi	Orta Öğretimde Program ve Öğretim
İlköğretimde Program ve Öğretim	Bilgisayar Destekli Programlar
Programlı Öğretim	Eğitim Araçları
Çağdaş Eğitim Düşünceleri	Türk Sosyologları
Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi	Türk Milli Eğitiminin Programları ve Sorunları
Çizgilerle İletişim	Program Geliştirme Semineri
Yükseköğretim Programları	Hizmet İçi Eğitim Programları
Özel Eğitim Yöntemleri	Modüler Öğretim

1.5. Lisansüstü Eğitim

1.5.1. Lisansüstü Eğitimin Tanımı ve Amacı

Lisansüstü eğitimin tanımına yönelik birçok benzer tanım yer almaktadır. Bunlardan Varış (1973, 13), bir bilgi alanına yönelik derinlemesine ve üst düzey eğitim alınarak oluşturulan ihtisas gücü olarak tanımlamaktadır.

YÖK, Türkiye yükseköğretim kurumlarında yürütülen lisansüstü eğitim, 2547 Sayılı Yasa gereğince, 1975’de kurulan YÖK’e bağlı akademik bir birim olan Üniversitelerarası Kurul tarafından hazırlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğince düzenlenir. Yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik programlarını kapsayan lisansüstü çalışmalar üniversitelerin akademik birer birimi olan enstitülerce yürütülmektedir (YÖK, 1981, 5348).

Lisansüstü Eğitimin tanımı Üniversitelerarası Yüksek Kurul’un Lisansüstü Eğitim Yönetmeliğinde Tezli, tezsiz yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik çalışması olarak verilmiştir Tezli Yüksek Lisansın amacı; öğrencinin bilimsel araştırma yapabilecek ve bilgiye erişebilecek, bilgiyi değerlendirebilecek ve bilgiyi yorumlayabilecek becerilerin kazandırıldığı bir süreç olarak tanımlamıştır. Tezsiz Yüksek Lisans Programının amacını ise öğrencinin mesleki alanda derin bilgi sahibi olmasını ve var olan bilgiyi nasıl uygulamaya geçirebileceğini kazandırmaktır. Doktora programının amacı ise geniş ve derin bilgi birikimine sahip bireylerin karşılaştıkları olaylarla ilgili yorum yapabilme ve yeni sentezlere ulaşarak bağımsız ve özgün araştırma yapabilme yeteneği kazandırmak olarak tanımlamaktadır (YÖK, 1981, 5348).

Karakütük (1989, 506) lisansüstü eğitimin amacının ülkenin ihtiyaç duyduğu yükseköğretim, kamu ve sanayi alanındaki yüksek ihtisaslı insan gücünü temin etmek ve var olan problemleri çözüme kavuşturarak, ülkenin kalkınması için gerekli teknolojiyi üretebilecek bireylerin yetiştirilmesi işi olduğunu belirtmiştir.

Varış (1972, 72) lisansüstü eğitimin amacını, yeterliliklerini, fonksiyonunu şu şekilde tanımlamıştır: Yüksek lisans öğreniminin amacı; akademik ve mesleki alanda donanımlı, operasyonel araştırmalara yüksek bir nitelik kazandırabilecek yardımcı personeli yetiştirerek bir üst eğitim düzeyi olan doktora için bireye gerekli yeterlilik

ve donanımı sağlamak şeklinde açıklamıştır. Doktora eğitimini ise temel ve uygulamalı bilimlerde disiplinler arası bilgi akışını sağlayarak, ekonomik ve teknolojik kalkınma için araştırmaları organize edip literatüre kazandıracak pedagoji bilgisine sahip öğretim elemanları yetiştirmek şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca doktora düzeyinde eğitim alan bireylerin bilimsel araştırmaları ve bilimdeki yenilikleri yakından izleme ve araştırma yapabilen bilgi donanımını yükseköğretimin çeşitli kademelerinde yaşanan sorunların çözümünde kullanabilme becerisine sahip bilim adamlığı, öğretim üyeliği ve araştırmacılık gibi kriterlere sahip olması gerektiğini vurgulamıştır.

Türkiye Bilimler Akademisi Kurulu Lisansüstü eğitimin işlevini; bilim sanat üretmek ve yaymak, toplumsal sorunları doğru algılayarak çözüm önerileri getirebilme ve üst düzey insan gücü yetiştirilmesine katkıda bulunma şeklinde açıklamaktadır (TÜBA, 2001, 56).

1.5.2. Lisansüstü Eğitimin Yeterlilikleri Nelerdir?

Yükseköğretim alanında yeterlilik, herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder.

Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbirleriyle ilişkilerini açıklar. Diğer bir deyişle, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir (YÖK, 2013c).

YÖK'ün Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında belirlemiş olduğu temel alanların içerisinde Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri de yer almaktadır. Öğretmen yeterlilikleri ile eğitim bilimlerinin yeterliliklerinin kesinlikle birbirinde ayrı düşünülmemeyeceği ifade edilmektedir. Bunun sebebi olarak öğretmenlerin geleceğin bilgi, beceri değer ve yetkinliklere sahip olması, eğitim bilimlerinde kuram ile uygulamayı birleştirebilecek nitelikte yetiştirilmeleri ile ilgili olmasına dayandırılmaktadır (YÖK, [04.03.2013a])

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde (TYYÇ) Lisansüstü öğrenci yeterlilikleri bilgi, beceri ve yetkinlik boyutu olmak üzere üç boyutta tanımlanmıştır. Yüksek Lisans Eğitimi düzeyindeki yeterlilikleri şu şekilde tanımlanmıştır:

- Lisans eğitiminin yeterliliklerine dayalı olarak, alanının etkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrayabilecek,
- Kendi alanında bilgilerini uzmanlık düzeyinde geliştirebilecek kuramsal ve olgusal bilgiye sahip,
- Alanında edindiği bilgileri farklı disiplinlerden gelen bilgilerle bütünleştirip, yorumlayabilecek ve yeni bilgiler üretebilecek,
- Alanıyla ilgili çalışmalar bağımsız olarak yürütebilen ve karşılaştığı problemlere çözüm üretebilen,
- Alanıyla ilgili verilerin toplanması uygulanması ve duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel kültürel etik değerleri gözeterek denetleyebilme ve bu değerleri öğretebilme yeterliliğine sahip bireyler yetiştirmektir.

Doktora düzeyindeki yeterlilikleri ise yüksek lisans eğitime ek olarak;

- Yüksek lisans eğitime dayalı olarak farklı disiplinler arası etkileşimi kavrayarak, özgün düşünce ve araştırmalar ile alana özgün ve yeni bilgiler kazandırabilen,
- Alanı ile ilgili çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanabilmede üst düzey beceriler sergileyerek ulusal veya uluslararası düzeyde özgün yayın ortaya koyabilen yeterliliklere sahip olması beklenmektedir (YÖK, 2013b; YÖK, 2013c).

1.5.3. Lisansüstü Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Lisansüstü eğitim programları yürütülürken kaynağı farklılık gösteren iç ve dış sorunlarla karşılaşmak mümkündür. Bu sorunların bir kısmı akademik, bir kısmı idari menşeli olurken olası çözümlerin de bir kısmı üniversitelere bir kısmı da üniversite dışındaki kurumlarda üretilebilir nitelikte olabilmektedir.

Lisansüstü eğitimde ilk olarak enstitülerin ve bu enstitülerin üniversite bünyesinde algılanan statüsünden kaynaklanan sorunlardan bahsetmek mümkündür. Arıcı (2001, 60) Türkiye Bilimler Akademisinin düzenlemiş olduğu Sosyal Bilimler Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim başlıklı konferanstaki konuşmasında lisansüstü eğitimin sorunları olarak şunlara yer vermiştir:

- Var olan enstitülerdeki personel eksikliği lisansüstü öğrencilerin işlerinin daha yavaş ve aksayarak yürütülmesine neden oluyor.
- Var olan enstitülerin öğretim üyesi kadrosu olmadığı için yeterli geliri olmamakta ve bu nedenle yürütülen lisansüstü program fakültelerdeki bölümde ve anabilim dalında var olan imkânlarla yürütülmeye çalışılıyor. Bu durumda lisansüstü programın ek ve ya yama bir işmiş gibi görülmesine neden oluyor.
- Diğer bir sorun ise lisansüstü eğitime olan talebin her geçen gün artması ancak bu talebi karşılık programlarda ders verecek öğretim üyesi sayısının yetersizliği ve var olanların da lisans düzeyinde ders yüklerinin fazla olmasıdır.
- Lisansüstü eğitim akademik eğitimin en üst evresi olarak görülürken, lisansüstü programlara öğrenci alırken belli standart ve kabul koşullarının olmaması eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir şeklinde sıralamıştır (TÜBA, 2001, 59).

1.6. Eğitim Bilimleri Uzmanlarının İstihdamı

Eğitim Bilimleri alanında yetişen uzmanların istihdamına yönelik açıklamalar, öncelikle Eğitim Bilimi Felsefe ve Pedagoji ilişkisi açıklandıktan sonra verilmiştir.

1.6.1. Eğitim Bilimi Felsefe ve Pedagoji İlişkisi

Eğitim Bilimini bilimselleştirme çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla Bilim ve Felsefe ilişkisi daha yakından incelenmelidir. Eğitim Bilimlerinde yapılan çalışmaların Araştırma Yöntem ve Teknikleri gibi bir yöntemle çalışması gerektiği düşüncesi, eğitimin felsefeden uzaklaşarak kısır bir çalışma alanına girmesine neden olmaktadır (Toprakçı, 1999, 274). Yurtdışında bilim felsefesiyle eğitim bilimleri arasında etkileşimle ilgili birçok çalışma mevcut iken ülkemizde bu tür çalışmalar oldukça azdır. Bu tür eğitim bilimi ve felsefe çalışmaları genellikle eğitim yönetimi anabilim dalında görülürken EPÖ ve PDR anabilim dallarında pek görülmemektedir. Arıcı TUBA bilim insanı yetiştirme konferansındaki konuşmasında lisansüstü düzeyde eğitim verilirken öğretim elemanlarının pedagoji bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulamış ve bir öğretim elemanın neden pedagoji bilgisine sahip olması gerektiğini konuşmasında şu şekilde açıklamıştır: *“Öğretim Üyesi yetiştirirken alan dersleri ve alanla ilgili bilimsel çalışmaları yapması istenir ancak bunun yanı sıra pedagojik formasyon bilgisine sahip olması beklenir”* (TÜBA, 2001, 60).

Arıcı konuşmasında belli bir alanda eğitim alacak kişinin ilgili şu sorulara cevap verebilecek donanımda olası bekleneceğini ve 1) Ne öğreteceğim?, 2) Kime öğreteceğim?, 3) Nasıl öğreteceğim?, 4) Öğretmek istediklerimi öğretebildim mi? sorularına cevap vermesi gerektiğini belirtmiştir. Ne öğreteceğim sorusunu için öğretim elemanları veya adaylarının alanıyla ilgili gerekli görülen bilgi, kuram ve uygulamaları öğrenmesi beklendiğini ve öğreteceği grubun eğitim düzeyini, biyolojik donanımlarını, kişilerin ihtiyaçlarını bilerek mevcut bilgiler arasından onların için en uygun olanını seçebilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda eğitim felsefesi, Eğitim Sosyolojisi, Program Geliştirme ve Eğitim sisteminin yapısı gibi derslerin akademisyenler tarafından alması gerektiğini vurgulamıştır. Arıcı konuşmasının devamında kime öğreteceğini belirlemek için öğretim üyesi veya adayının gelişim psikolojisi, Eğitim Psikolojisi gibi dersleri alarak öğrencilerin temel niteliklerini, ilgilerini, yeteneklerini, geçmiş donanımlarını bilmesi, nasıl öğreteceğini tespit edebilmek için ise Öğrenme Psikolojisi, Genel ve Özel Öğretim Yöntem ve Teknikleri gibi dersleri alarak öğretme işini en uygun bir biçimde en ekonomik koşullarda planlamasının yararlı olduğunu vurgulamıştır. Son olarak öğretmek istediklerini ne kadar öğrettiğini tespit ederken öğretim üyesi ve adayının öğretim sürecinin hedeflerine ne kadar ulaştığını tayin etmek için süreci değerlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Konuşmasının sonucunda ise şu eleştiride bulunmuştur: Eğitim Bilimleri alanlarındaki öğretim üyeleri dışında diğer alanlarda çalışanların ilk sorunun üzerinde yoğunlaşarak neler öğreteceklerini tespit ettiklerini ancak diğer aşamalara gereken titizliği göstermemektedirler. Öneri olarak ise öğretim işini yüklenecek kişilerin pedagoji bilgisine sahip olması ile eğitimin niteliğinin artırılabilirliğini ifade etmiştir (TÜBA, 2001, 110-111).

Fikret (1930, 432) ise “Tecribi (tecrübe edilen) Pedagojinin bu günkü şekline bakarak, gelecekteki okulların bu ilimlerden pek çok istifade edeceğini kabul etmek mümkündür ve hatta hayat sahasında tatbiki ruhiyatın bir çok faydalı neticeleri bile görülmüştür.” İfadeleriyle pedagojinin önemine dikkat çekmiştir. Açıköz ise bilgi paylaşımının ulusal düzeyden uluslararası düzeyde yapıldığı günümüzde eğitim sistemlerinin ve buna bağlı olarak müfredat tasarımlarının da eğitimde birlikteliğin oluşması adına eğitim yatırımlarının rasyonel bir şekilde kullanılması büyük önem arz ettiğini belirtmiştir (1999, 296).

Tyler (1949, 48). Müfredat ve Uygulamanın Temel İlkeleri (Basic Principles of Curriculum and Instruction) isimli eserinde eğitimde plan ve programda amacı ön plana çıkararak aşağıdaki sorulara verilecek cevaplar kapsamında müfredatın oluşturulması gerektiğine;

- ✓ Verilecek olan eğitimin amacı ve planı ne olmalıdır?
- ✓ Bu amacı gerçekleştirmek için ne tür bir eğitim düzeyi ve tarzı uygulanmalıdır?
- ✓ Verilecek olan eğitim nasıl daha etkili hale getirilebilir?
- ✓ Bu eğitimin amaçlarının ve uygulamaların yeterliliğini ve planlanan hedefe ulaştığını nasıl değerlendirebiliriz? sorularını sorarak işaret etmiştir.

Engin (1977, 2095) Yükseköğretimin ilk ve esaslı hedefi olarak; yurt genelinde her sahada ihtiyaç duyulan ihtisas unsurlarını yetiştirmek ve Yükseköğretim müesseselerinin yetiştirdiği talebelerin aldıkları eğitimle alanlarında ehil, mütehassis olmaları ve bunun yanında milli inkişafımızın amil olabilmesi için gerekli ahlaki ve fikri kuvvetleri kazandırmakla mükellef olduğunu ifade etmiştir. Bu dönemde Türkiye’de Yükseköğretim müesseselerimiz şunlardır:

- İstanbul Üniversitesi (Tıp, Fen Edebiyat, Hukuk, İktisat, Eczacılık Okulları)
- Yüksek Öğretmen Okulu
- Güzel Sanatlar Akademisi
- Yüksek Mühendis Okulu
- Yüksek Deniz Ticaret Okulu
- Ankara Hukuk Fakültesi
- Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
- Siyasal Bilgiler Okulu
- Gazi Terbiye Enstitüsü
- Yüksek Ziraat Enstitüsü
- Devlet Konservatuvarı

Bu okullar genel olarak Maarif Vekilliğine (Milli eğitim Bakanlığına) bağlı olup bu vekillik tarafından idare edilmiştir (Uğurel, 1993, 362).

1.6.2. Eğitimin Tanımı

Eğitim en geniş anlamda bir milletin ve topluluğun kültürel ve medeni değerlerini gelecek nesillere aktarma ve bir sanat gibi görmekte mümkündür (Kanat, 1963, 5-6). Eğitim işinin bir sistem dâhilinde bir program kapsamında yapılması eğitim sistemleri üzerinde çalışmayı gerektirmiştir. Eğitim ile ilgili olarak Fikret (1930, 430) Terbiye ve Tedris tarihi kitabında,

“ Terbiye tarihinde toplu tedris sistemini müdafaa edenlere rast geliyoruz. 19. Asrın maruf pedagogları, ders mevzuları arasında vahdet ve rabita gözetilmesini tavsiye ediyorlardı. 21. yüzyıl pedagogları çok daha kuvvetle müdafaa ve sırasında bir fil tatbik eylemektedirler” şeklindeki açıklamasıyla eğitimin bir plan dâhilinde ve milli bir yapıda yapılması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Ayrıca Fikret (1930, 433) toplu tedrisin önemini dünyada felsefi mülahazaya göre parça parça ilim olmadığını ve yalnızca tek bir ilim varlığına işaret ettiğini ileri sürmüştür. Eğitimle ilgili en yeni yöntemleri öğrencinin ve öğretmenin öğrenmesi gerektiğini *“Muallim toplu tedris mevzularını en yeni tedris usulü sayılan iş prensibine riayet ederek öğretmeye çalışırsa çocuk çok daha mükemmel ve kuvvetli malumata sahip olur.”* sözleriyle açıklamıştır.

1.6.3. Eğitim Uzmanlarının Eğitimi

Varış (1997, 188) eğitim bilimleri alanında yüksek lisans eğitimi programlarının eğitimin her alanında müfettiş, eğitim planlama uzmanları, eğitim danışmanı gibi uzman yetiştirmeyi hedeflediğini belirtmiştir. Bir ülkenin eğitim sisteminde öğrencilerin aldığı eğitimi doğrudan etkileyen tek unsur sadece öğretmenler olmayıp farklı kişi ve kişiler de varlı olduğunu belirtmiştir. Varış örnek olarak okulun denetleyenler, okulun yönetiminde bulunanlar, eğitim programını geliştirenler, özel eğitime muhtaç olan öğrencilere yardım edenler, eğitim ortamını hazırlayanlar ve benzeri öğretmenler kadar eğitimi yönlendirici, öğrenciyi etkileyen kişiler varlığının da söz konusu olmasını sunmuştur. Bu durumla ilgili 11. Milli Eğitim Şurası'nda eğitim uzmanlarının ne kadar eğitim ortamındaki etkisi artarsa okulun eğitim amaçlarını gerçekleştirme oranının da o derece artacağı sonucuna ulaşılmıştır (1988, 102). Bu nedenle öğretmene ve öğrencilere eğitim ortamında yardımcı olacak eğitim

uzmanlarına ve bu uzmanların eğitimine büyük gereklilik duyulduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bir ülkenin kalkınması için eğitimin en derece gerekli olduğu ve yüksek kalitede eğitim öğretim yapmanın gerekliliği tüm çevrelerce kabul edilmektedir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında eğitim sistemleri incelendiğinde öğretmenlerin yetiştirilmesinin yanı sıra öğrenciye eğitim ortamında kılavuzluk edenlerinde çok iyi yetişmesine önem verdikleri görülmektedir.(Siyez, Kaya, Baş, 2012, 216) Batı ülkelerinde öğretmenlere ve öğrencilere kılavuzluk edecek, okulda iyi bir eğitim ortamının oluşmasında gerekli düzenlemeleri yapacak ve eğitimle ilgili yenilikleri takip ederek eğitim sistemini çağdaş niteliklere ulaştırmak için çalışmalarda bulunacak eğitim uzmanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Benzer şekilde bu uzmanların yetiştirilmesine 1960'lı yıllarda eğitim fakültelerinin kurulması ve eğitim bilimleri alanında lisans ve lisansüstü düzeyde eğitimler verilerek uzmanların yetiştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

1.6.3.1. Eğitim Bilimleri Uzmanlarının Eğitim Sistemine Dahil Olamaması

Türk Eğitim Sistemimizde eğitim uzmanlarının yetiştirilmesine gereken önemin verilmemesi hatta lisans düzeyinde eğitim uzmanlarını yetiştiren kurumların eğitiminin durdurulması (Karakütük, 2006, 19) gibi nedenlerle, eğitim uzmanları eğitim sistemimizin bir parçası olamamış ve istihdamlarında sorunlar yaşanmıştır (11. Milli Eğitim Şurası, 1988, 102). Bu nedenle eğitim bilimleri alanından lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan bireyler bu sebeplerden dolayı eğitim sisteminden ayrılarak farklı alanlarda iş sahibi olmuşlardır.

6. Milli Eğitim Şurasında eğitim alanında eğitim uzmanlarına büyük ölçüde gereklilik duyulduğu ve bu eğitim uzmanlarının yetişmesiyle ilgili genel ölçütler tanımlanmıştır. Eğitim alanında yetiştirilecek uzmanların, uzmanlık alanları, görev tanımları, yeterlilik düzeyleri, çalışma koşulları, yetiştirilmelerinde kullanılacak kaynaklar ve hatta öğretmenlerin bu uzmanlık alanlarına geçebilmeleri için ön koşullar tanımlanmıştır (11. Milli Eğitim Şurası, 1988, 103). Genel olarak şu bilgiler aktarılmaktadır:

Eğitim Uzmanının Tanımı: Değişik sistemlerde ve kurumlarda ve kademelerde etkili eğitim öğretim ortamının oluşturulmasında, öğretmenlere, öğrencilere,

müdürlere, velilere kılavuzluk yapabilecek düzeyde kuramsal ve uygulamalı olarak eğitim bilimlerinin bir dalında yeterli donanıma sahip kişilere eğitim uzmanı denilir. Ayrıca eğitim sisteminde çalışacak kişilere eğitimdeki uzmanlık alanları ve ilgili unvanları Tablo 7’de şu şekilde belirlenmiştir:

Tablo 7: 11. Milli Eğitim Şurasında Tanımlanan Uzmanlık Alanları ve Uzmanların Unvanları

Uzmanlık Alanları	Uzmanın Unvanı
Eğitim Yönetimi	Eğitim Yönetmeni
Eğitim Denetimi	Eğitim Denetmeni (Müfettiş)
Eğitim Planlaması	Eğitim Planlama Uzmanı
Eğitimde Rehberlik	Okul Danışmanı
Eğitimde Program Geliştirme	Program Geliştirme Uzmanı
Özel Eğitim Alanı	Özel Eğitim Uzmanı
Eğitim Teknolojisi	Eğitim Teknolojisi Uzmanı
Beslenme Eğitimi	Beslenme Eğitimi Uzmanı
Halk Eğitim	Halk Eğitim Uzmanı
Eğitimde Ölçme Değerlendirme ve Yönetme	Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

10. Milli Eğitim Şurasında ise eğitim uzmanı olabilmek için eğitim bilimleri alanında en az yüksek lisans eğitimi yapmış olmayı koşul olarak getirirken eğitim bilimlerinden lisans mezunlarının ise uzman yardımcısı olmaları kararlaştırılmıştır (10. Milli Eğitim Şurası, 1981,81).

1.6.4. Eğitim Bilimleri Uzmanlarının İstihdam Koşulları

Eğitim uzmanı olabilmek için lisansüstü düzeyde eğitim almak isteyen öğretmenlere alacakları eğitim süresince maaşlı izinli sayılacakları ve uzmanlık yaptıkları alanda MEB tarafından uzmanlık yaptıkları alanda ve alanlarda çalışma güvencesi verilmesi yasa ve yönetmeliklerde yer almalıdır şeklinde kararlar alınmıştır. Eğitim alanlarında lisans ve lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin eğitim sisteminde inceleme, uygulama, araştırma yapmaları için MEB tarafından gerekli izin ve kolaylıkların sağlanması konusunda da kararlar alınmıştır (10. Milli Eğitim Şurası, 1981, 123).

MEB’in eğitim uzmanları yetiştirme ve istihdamı konusundaki geleneği daha yerleşmediğinden “Eğitimde asıl olan öğretmenliktir” sloganı, eğitim uzmanlarına gereken önemin gösterilmediğinin kanıtıdır. Eğitim uzmanlığını alanında yurtiçi ve

yurt dışı yatırımların yetersiz ve ilgili alanlarda çalışma fırsatı oluşturulmadığında ve ya bu uzmanlara gereken değer verilmediği için bu uzmanlar farklı alanlara kaymışlardır.

Eğitim sisteminin yapı taşlarını oluşturan ve eğitimin amaçlarını gerçekleştirecek kişiler eğitim uzmanları ve öğretmenlerdir. Bu nedenle onların iyi eğitilmiş olması ve eğitim sisteminde gerektiği şekilde istihdam edilmeleri bir ülkenin eğitim öğretim amaçlarına ulaşabilmesi için büyük öneme sahiptir. Böylece eğitim uzmanlarının etkin bir biçimde çalışabilmeleri, kendilerini yetiştirebilmeleri için gereken önlemlerin alınması ve kişilerce özendirilmesi için gerekli çalışmalar yapılabilir (10. Milli Eğitim Şurası, 1981, 123). Eğitim bilimleri alanında yetiştirilen uzmanların niteliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- a) Eğitim Yönetmeni
- b) Eğitim Denetmeni
- c) Eğitim Planlama Uzmanı
- d) Okul Danışmanı
- e) Program Geliştirme Uzmanı

Araştırmanın ilgili kapsamının dışına çıkmamak amacıyla bu kısımda sadece program geliştirme uzmanının nitelikleri ve görev tanımı verilmiştir:

1.6.4.1. Program Geliştirme Uzmanı Tanım ve Görevi

Eğitim bilimlerinin bir disiplin olarak çalışılmaya başlanmasından sonra ülkelerin eğitim sistemlerinde yaşanan sorunların tespiti ve yeni eğitim sistemi geliştirme ihtiyacına bağlı olarak eğitim programlarının çeşitli yapısal öğelerini bir bütün şeklinde ele alan eğitim programları alanı bir disiplin olarak ve meslek alanı olarak ortaya çıkmıştır (Varış, 1989, 7).

Eğitim Programları Öğretim Uzmanının Tanımını: Toplumdaki gelişmeleri ve gereksinimleri dikkate alarak eğitim programlarının genel ve özel amaçlarını, içeriğini, eğitim durumlarını ve sınav durumlarını içeren eğitim programlarını düzeltme, geliştirme ve uygulama çalışmaları yapabilecek kuramsal ve uygulamalı alanda eğitim almış kişidir şeklinde açıklamıştır (10. Milli Eğitim Şurası, 1981, 124).

Görevi:

- a) MEB tarafından geliştirilen eğitim programlarının uygulanmasına yönelik ilgili kişilerle toplantılar ve bilgilendirmeler yapar.
- b) MEB tarafından uygulamaya konulan eğitim programının öğelerinin gerçekleştirilme durumunu denetlemek amacıyla program değerlendirmesi yapar ve sonucu rapor halinde ilgililere sunar.
- c) Programın uygulanması aşamasında oluşan sorunları tespit eder ve ilgilileri bilgilendirir.
- d) Okullardaki ders içi ve ders dışı faaliyetleri düzenler.
- e) Eğitim programları konusunda sorunu olan öğretmenlere yardım eder.
- f) Ortak ve seçimlik derslerin ihtiyaçlara cevap verme düzeyini ve verimliliğini tespit ederek gerekli önerilerde bulunur.
- g) Öğretmenlerin ve yönetmenlerin yetiştirilmesi konusunda hizmet içi program ve seminerler düzenler.

EPÖ uzmanın yetiştirilmesi için MEB tarafından eğitim önerisi şu şekildedir:

Program geliştirme uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi almış olma koşulu vardır. Lisans mezunları uzman yardımcısı olabilirler. Lisans düzeyindeki bireyler eğitim bilimlerinde temel eğitim ve program geliştirme alanlarında dersler; yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim bilimlerinde ve program geliştirmede uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri alarak program geliştirme uzmanı olabilirler.

Milli Eğitim Bakanlığı lisansüstü eğitim yapmış öğretmenleri ya da üç yıl öğretmenlik yapmak koşuluyla lisans mezunlarının alması gereken dersleri de alarak yeterli donanıma sahip bireyleri program geliştirme uzmanı olarak kendi bünyesinde istihdam edilmektedirler. Ayrıca isteyen program geliştirme uzmanı olarak çalışan öğretmenlerin daha sonraki süreçte kendi branşlarında öğretmenliğe devam edebilmeleri için yan geçişlere de izin verilmektedir (10. Milli Eğitim Şurası, 1981, 123-124).

1.6.5. EPÖ Alanında Lisansüstü Eğitim

1989 yılı itibariyle Yükseköğretimde yapılanma hareketlerinin bir sonucu olarak EPÖ lisans eğitimleri durdurularak eğitim programları ve öğretim alanında lisansüstü eğitime önem verilmeye başlanmıştır (Mihçioğlu, 1989, 359; Topçuoğlu, 1968, 22;

Karakütük, 2006, 17). EPÖ alanı günümüzde üniversitelerin eğitim bilimleri ve ya sosyal bilimler enstitüsüne bağlı olarak lisansüstü düzeyde programlarını devam ettirmektedir. Eğitim programları ve öğretim lisansüstü eğitim alanları ile program geliştirme, program değerlendirme, öğrenme, öğretme, materyal geliştirme ve öğretmen eğitimi alanlarında ihtisasa devam edilebilir (Saraçoğlu, Dursun, 2010, 88).

EPÖ alanının işlevi olarak Saraçoğlu ve Dursun (2010, 88) lisansüstü düzeyde eğitim vermek, eğitim fakültesindeki diğer bölümlere öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek, hizmet sektörüne hizmetiçi eğitim faaliyetlerini sağlamak şeklinde sıralamıştır.

1.6.5.1. EPÖ Alanında Lisansüstü Eğitim Düzeyde Karşılaşılan Sorunlar

Gözütok, Alkın, Ulubey (2010, 553-559) EPÖ alanının amaçlarını gerçekleştirmesini etkileyen sorunların belirlenmesine yönelik çalışmada EPÖ alanında karşılaşılan sorunları şu şekilde sıralamıştır:

- EPÖ alanındaki öğrencilerden, EPÖ alanındaki öğretim elemanlarından ve bölümün kendisinden kaynaklanan sorunlar olmak üzere sınıflandırmıştır.
- Öğrencilerden kaynaklanan sorunları;
- Ders alma sürecine yönelik ilgi ve hazırbulunuşluk eksikliği ile EPÖ alanına yönelik sahip olmaları gereken temel becerilere sahip olmamalarında kaynaklanan sorunların ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Bölümdeki öğretim elemanlarının yeterli nitelik ve nicelikte olmamaları nedeniyle uluslararası yayım yapma, kendini yetiştirme, yeterli danışmanlık hizmeti vermekte yetersiz kaldıkları şeklinde problemleri ortaya çıkardığını belirtmiştir. Bunun dışında Gözütok, Alkın, Ulubey (2010) EPÖ bölümünden kaynaklanan sorunları ise, MEB ve YÖK ile yeterince iletişime geçilememesi, Öğretim elemanlarının çok fazla ders yüküne sahip olmaları, bölüm içinde ulusal ve uluslararası ortak çalışmaların yetersiz olması ve akademik çalışmalarla ilgili yaşanan sorunlar olarak belirtmiştir.

Erişti (2013, 320) EPÖ alanında yaşanan sorunları konusunda EPÖ alanının da lisans eğitiminin olmamasını bir sorun olarak görmüş ve yeniden açılmasına yönelik çalışmaya katılan öğretim elemanlarının yarısından fazlası lisans programlarını açılması yönünde görüş bildirmiştir.

1.6.5.2. EPÖ Alanında Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler

Gözütok, Alkın ve Ulubey (2010, 553-559) EPÖ alanında yaşanan sorunların çözümüne yönelik yaptıkları araştırmalarının sonucunda ilgili sorunlara yönelik önerileri şunlardır:

- EPÖ alanına lisansüstü eğitim almak amacıyla gelen öğrencilerden yabancı dille ilgili sorun yaşayanların yabancı dil hazırlık programlarına alınabileceğini,
- EPÖ alanına yönelik öğrencilerin becerilerinin arttırılmasına yönelik program geliştirme ve değerlendirme alanlarıyla ilgili seçmeli ders almalarını,
- Üniversitelerin var olan bilginin paylaşımı adına üniversiteler ve ilgili kurumlar arasında EPÖ alanına yönelik bilimsel toplantılar yaparak programların geliştirilmesi,
- Program geliştirme çalışmalarında EPÖDER, YÖK ve MEB işbirliğinin sağlanması gerektiğini,
- EPÖ alanındaki öğretim üyelerinin sayılarının ve netliklerinin arttırılmasına yönelik çalışmaların yapılması önerilerini sıralayarak EPÖ alanında yaşanan sorunlara öneriler getirmiştir.

Genel olarak program geliştirme çalışmalarının YÖK ve MEB işbirliği ile gerçekleştirilmesi alanın işlevselliği açısından önemli olduğunu, geliştirilen programlarının ülkenin eğitim politikaları ve var olan eğitim felsefesine dayandırılarak geliştirilebileceği vurgulamıştır. Ayrıca Varış (1982, 57) ise eğitim alanında yapılan yenileşme hareketlerini takip ederek ülkenin eğitim programları ve öğretim alanında var olan gelişmelerle yeni tasarımlar ve değerlendirilmelerin yakından takip edilmesinin kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir.

1.6.6. EPÖ Alanında Yapılan Tezler ve Tezlerin Temaları

Saraçoğlu, Dursun (2010, 89) yaptıkları çalışmada EPÖ alanında yapılmış olan 53 yüksek lisans ve 13 doktora tezini inceleyerek genel olarak hangi yöntemle araştırmanın oluşturulduğu ve tezlerin konularının hangi alanlarda yoğunlaştığını tespit etmişlerdir. EPÖ alanında yapılan tezlerin araştırma konuları sırası ile;

- Öğretim Programları
- Öğrenme yaklaşımları

- Bilgisayar teknolojisi
- Öğrenme stilleri ve stratejileri
- Ders kitabı ve materyal inceleme
- Öğretmen yetiştirme
- Öğrenci başarısı
- Ölçme değerlendirme
- Öğretim yöntem ve teknikleri
- Eğitim tarihi ve sosyal temelleri
- Matematik öğretimi
- Eğitim ortamlarının düzenlenmesi şeklinde sıralamıştır.

Erişti EPÖ alanında çalışan öğretim elemanlarının profillerini incelediği çalışmada öğretim elemanlarının çalışma alanlarına yönelik en yoğun ilgi duyulan alanın öğretme-öğrenme süreci ve sırasıyla program geliştirme, öğretmen yetiştirme ve son sırada ise program değerlendirme olduğunu belirtmiştir. Böylece EPÖ alanında yürütülen tezlerin öğrencilerin ilgilerinin yanı sıra tez danışmanlarının çalışma alanları ve kendilerini yeterli oldukları konularda yaptıkları belirlenmiştir (Erişti, 2013, 322).

1.7. Yurt Dışında Eğitim Bilimleri ve Yapılanması

Tüm dünyada eğitim bilimlerinin gelişimi ve evrilme süreci aslında çok derin geçmişe sahip bilimsel çalışmaların bir yansıması olarak görülmeli ve bugüne ait yapılanma ve bakış açısı bu doğrultuda değerlendirilmelidir. Eğitim Bilimini doğrudan ilgilendiren bilimsel nitelikteki çalışmalar ve eğitimi belirli ilkelere dayandırarak teorik açıdan bir bütünlüğe ulaştırma çabası ilk olarak aydınlanma dönemi düşünürlerinde ortaya çıkmıştır. Hume ve Locke temel ilke olarak, insan bilgisinin tek kaynağı olarak deneyimi eğitim düşüncesinin odağına yerleştirmiştir (Yüksel, 2012, 36). Rönesans ile birlikte yaşamın her alanında yaşanan gelişmeler eğitimde de görülmeye başlanmıştır. Eğitimde geleneksel anlayışa karşı çıkararak yapılan yenilikçi uygulamaların yanında eğitimin bir bilim olduğu yönünde görüşler de ortaya çıkmaya başlamıştır. J. H. Pestalozzi (1746-1872) programlarda bilimsel içeriğin yer almasında öncü olmuş, psikolojinin öğretme-öğrenme sürecindeki rolünü ortaya koymak için öğretime bir bilim olarak yaklaşmıştır. Daha sonraki aşamada,

özellikle Almanya’da (Prusya) eğitim biliminin ortaya çıktığı görülmektedir. Eğitimin bir bilim olduğu iddiası ilk defa açıkça J. F. Herbart (1776-1841) tarafından ileri sürülmüştür (Good, 1956, Akt. Yüksel, 2012, 36). Eğitim bilimi ile ilgili teorik bilgileri içeren ilk eserlerin de Almanya’da yayımlandığı, sonrasında bu duruma bir tepki olarak İngiliz eğitim bilimcileri tarafından uygulamaya dayanan çalışmalar ile eğitimin yararçı ve pozitif yönleri üzerine odaklanmışlardır. 19. yüzyılın sonlarında eğitim bilimlerinde bir dönüşüm yaşanarak Alman eğitimcilerin felsefi ve mantıksal anlayışından Anglo-Saxon eğitimcilerin öncülük ettiği bilimsel-ampirik anlayışa geçilmiştir. Tecrübe ve deneyin eğitime girmesi eğitimin bir bilim olarak kabul edilmesini ve üniversitelere girişini kolaylaştıran bir unsur olmuştur (Yüksel, 2012, 37).

Eğitim Bilimleri, eğitimin kurumsallaştığı, öğretmen yetiştirme ve geliştirmenin diğer alanlardan farklılaştığının kabul edildiği tüm sistemlerde farklı biçimlerde gelişim göstermiştir. Eğitim Bilimlerine yüklenen farklı anlamlar, aynı zamanda eğitim bilimlerinin akademik yapı içerisinde de farklı biçimlerde şekil kazanmasına neden olmuştur. Bazı sistemlerde eğitim bilimleri bir bütün olarak ele alınırken, bazı sistemlerde, eğitim programları, öğretim, eğitim liderliği, eğitim politikaları, eğitim planlaması, eğitim hukuku, karşılaştırmalı eğitim, eğitim denetimi ve profesyonel gelişim, eğitimde psikolojik hizmetler, yetişkin eğitimi, eğitimde ölçme ve değerlendirme ve özel eğitim gibi alt başlıklarda incelenmiş ve farklı anabilim dallarında yapılandırılmıştır. Bu kürsüler eğitim bilimleri alanında çalışacak araştırmacılar ile eğitim yöneticilerini yetiştirmeyi amaçlamış, öğretmen yetiştirme işiyle uğraşmamıştır. Bu dönemde öğretmenler üniversitelere bağlı olmayan öğretmen okullarında (normal schools) yetiştirilmekteydi. Buna paralel olarak tüm dünyada eğitim programı, tasarımı, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, öğretimin profesyonel bir uğraş alanı haline getirilmesi çalışmalarının birbirini tamamlar niteliği, günümüzde eğitim bilimlerindeki akademik yapılanmanın ve bu disiplinin üstlendiği misyonun anlaşılmasını sağlamaktadır. Eğitim programlarıyla ilgili ilk sistemli çalışmayı gerçekleştiren yapının Amerikan Ulusal Eğitim Birliği tarafından standart bir eğitim programının tasarlanması için oluşturulan, başkanlığını Harvard Üniversitesi rektörü Charles Eliot’un yaptığı ve çoğu eğitimcilerden oluşan “Committee of Ten” olduğu söylenebilir. Committee of Ten’in yaptığı ve ortaya koyduğu ilk çalışmanın sonucunda ilköğretimin sekiz yıldan, lisenin ise dört yıldan

oluşması gerektiği ve liselerde uygulanabilecek dört farklı “müfredat” önerisinde bulunmuştur. Bu sistemli çalışmayı gerçekleştiren kurulun oluşturulmasının yanında eğitim, öğrenme ve öğretme ile ilgili yapılan çalışmalar da eğitim biliminin mevcut yapısında meydana gelen değişiklikleri derinden etkilemiştir. Eğitim Programları ve öğretim alanında yapılan ve dünya çapında bu alanı etkileyen başlıca bazı çalışmalar; Edward Thorndike tarafından gerçekleştirilen başlıca çalışmalar, “Educational Psychology (1903)”, “The Teacher's Word Book (1921)”, “The Measurement of Intelligence (1927)”, “Human Learning (1931)” ve “The Fundamentals of Learning (1932)”; John Franklin Bobbitt’in çalışmaları “The Elimination of Waste in Education (1912)”, “The Curriculum (1918)” ve “How to Make a Curriculum (1924)”; John Dewey’in çalışmaları, “My Pedagogic Creed (1897)”, “The School and Society (1900)”, “Child and the Curriculum (1902)”, “Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education (1916)”, “How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process (1933)” ve “Experience and Education (1938)”; Ralph W. Tyler’in çalışması “Basic Principles of Curriculum and Instruction (1949)”; Benjamin Bloom ve arkadaşları tarafından yazılan “Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain (1956)”; . Madeline Hunter’ın yayımladığı “Planning for Effective Instruction Lesson Design (1976); Howard Gardner’ın en başlıca eserlerinden “Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences (1983)”; Heidi Hayes Jacobs’un çalışması “Curriculum Mapping (1997)”; Richard DuFour’un çalışması “Professional Learning Communities (1998)”; Grant Wiggins and Jay McTighe’in çalışması “Understanding by Design (1998)”; H. Lynn Erickson’un çalışması “Concept-Based Curriculum and Instruction”.

Günümüzde birçok yükseköğretim kurumunda eğitim programları ve öğretim ile ilgili kürsüler, anabilim dalları bulunmaktadır. Bu akademik birimler misyonları, yapıları ve içeriklerine göre farklılık göstermektedir. Bu örneklerden bazılarını incelemek gerekirse; Arkansas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi bünyesinde yer alan Eğitim Programları ve Öğretim bölümü okul yöneticileri ve öğretmenlerin yetiştirilmesi sorumluluğuyla kurulmuştur. Bölüm lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim vermekte ve farklı anabilim dallarını içermektedir. Bu bölümden mezun olan öğretmen adayları, öğretmenler ve eğitim yöneticileri 1. sınıftan 12. sınıfa kadar her düzeyde eğitim verme yetkisine sahip olmaktadır. Houston

Üniversitesi, eğitim fakültesi bünyesinde yer alan Eğitim Programları ve Öğretim bölümü de benzer bir biçimde öğretmen yetiştirme görevini üstlenmiştir. Buna göre bölüm ilköğretimden liseye kadar birçok düzeyde farklı disiplinlerde öğretmen yetiştirmektedir. Programlarda sunulan dersler genel olarak şu şekilde sırlanabilir;

- Okul Organizasyonu ve Sınıf Yönetimi
- Öğretim Tasarımı
- Toplum Bilimi
- Yetişkin Eğitimi
- Yetişkin Eğitimi Program Geliştirme
- Erken çocukluk Eğitimi Program Geliştirme
- Teknoloji Okur Yazarlığı
- Proje Tabanlı Öğretim Tasarımı
- Bilimsel Araştırma
- Öğretim Sistemleri
- Özel Eğitim Tasarımı
- Öğretim Metodolojisi
- Eğitimde Felsefe
- Öğrenme – Öğretme Yaklaşımları
- Ölçme ve Değerlendirme
- Akademik Okuma – Yazma

1.8. Problemler

Araştırma problemi: Bu araştırmanın problem cümlesini “2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı lisansüstü programlarının (Tezli Yüksek lisans programı ve doktora programı) mevcut durumuna yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtilen problem cümlesine uygun olarak aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. Soru: Türkiye’deki Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalının kuruluş amacı/amaçları nedir?

2. Soru: Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalının EPÖ anabilim dalının işlevine yönelik öğretim elemanlarının görüşleri nedir?

3. Soru: Öğretim elemanlarının EPÖ alanında YL/DR düzeyindeki ülke genelinde ve üniversitelerinde okutulan mevcut dersler hakkındaki (içerik, kapsam, derinlik, ölçme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması, v.b.) düşünceleri nelerdir?

4. Soru: Öğretim elemanlarının Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı lisansüstü programından mezun olan öğrenciler hakkındaki (iş bulma, kalite, nicelik, donanım v.b.) görüşleri nelerdir?

5. Soru: Öğretim elemanlarının Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalının gelecekteki durumuna yönelik görüşleri nelerdir?

6. Soru: Öğretim elemanlarının Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalının EPÖ alanında yaşanan sorunlara (eğitim öğretim sürecine, programın yeterliliğine, mezunların istihdamına yönelik) yönelik görüşleri nelerdir?

7. Soru: Öğretim elemanlarının Eğitim Programları ve Öğretim alanında yapılan tezler ile alan eğitimi (Sınıf, Fen, Sosyal, Türkçe, Matematik, Biyoloji eğitimi gibi) alanında yapılan tezler arasındaki nasıl bir farklılık veya benzerliğe yönelik görüşleri nelerdir?

8. Soru: Öğretim elemanlarının Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında uzman yetiştirebilmek için lisansüstü eğitim yeterli olup olmadığına ve ya lisans eğitiminin açılmasına yönelik görüşleri nelerdir?

Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans ve doktora programlarının paydaşların gereksinimlerine göre yeniden geliştirilmesi, lisansüstü eğitim veren diğer bölümlere örnek olması, bu konuda yapılacak olan çalışmalara kaynak olması ve ışık tutması açısından önemlidir.

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki tezli yüksek lisans ve/veya doktora programı olan devlet üniversitelerindeki Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yürütülen lisansüstü programların öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilerek mevcut durumunu betimlemek ve bu programlara yönelik öğretim elemanlarının görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.10. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma Eğitim Programları ve Öğretim alanında gün yüzüne çıkarılmamış sorun ve eksiklikleri tespit etmek bakımından alana katkı sağlayacağı düşüncesiyle planlanmıştır. Gelişmekte olan bir alan olması ve eğitim sisteminde revize çalışmaları devam ettikçe eğitim çevreleri tarafından ilk başvurulacak danışma birimi olan EPÖ alanı yeterli ve yetersiz yönleriyle öğretim elemanlarının görüşleri alınarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Bir ülkenin eğitim sistemi milletinin geleceği ve refahı için atar damarını oluşturuyorsa bu eğitim sistemini planlayan, gerekli potansiyelleri işe koşan bir birim olarak EPÖ uzmanları çok önemli bir yere sahiptir. EPÖ anabilim dalının lisans eğitimlerinin 1990 yılında kapatılması, mezun verememesine ve bu alan mezunu bireylerin sınırlı sayıda kalmasına neden olmuştur. Dolayısıyla eğitim fakültesinde öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vererek öğretmen yetiştiren birimlerin beynini oluşturan EPÖ anabilim dalı isminden çokça bahsedilen fakat atıl durumda bırakılan bir alan haline gelmiştir. EPÖ anabilim dalı, hak ettiği değeri görebilmesi ve görev tanımlarının diğer disiplinler tarafından da tanınması bakımından üzerinde inceleme yapmayı hak eden bir alandır. Bu bakımdan bu çalışma EPÖ alanının var olan değerlerini tanımlama, verilen lisansüstü eğitimin yeterliliklerini tespit etme, mezunların durumunu ortaya koyma, bünyesinde yapılan tezlerin niteliklerini belirleme ve eğitim dünyasına yapabileceği katkıların belirlenmesi açısından alanda önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma yapılacak çalışmalara bir çıkış noktası olma ve EPÖ alanının öğretim elemanları gözünden betimleme açısından diğer çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.11. Araştırmanın Sayıtları

1. Uygulamaya katılan öğretim elemanları, veri toplama aracı olarak kullanılan açık uçlu soru formlarını cevaplandırırken samimi davranarak bilgilerini, fikirlerini ve tutumlarını doğru yansıtmışlardır.
2. Öğretim elemanları, yapılan görüşmeler sırasında yöneltilen soruları samimi şekilde cevaplandırmışlardır.

3. Araştırmacı görüşmeler boyunca yansız davranmış; görüşülen ğretim elemanlarının düşüncelerini etkilememiştir.

1.12. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın 2012-2013 ğretim yılında EP anabilim dalında eğitim veren ğretim elemanlarının katılımı ve çalışmada cevap aranan alt problemler ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, analizi ve araştırma sürecine ait bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada Eğitim Programları ve Öğretim lisansüstü programlarının öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim alanında yüksek lisans ve/veya doktora programlarının bulunduğu üniversitelerdeki öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda katılımcıların deneyimlerini anlamak ve betimlemek için var olan durumları derinlemesine analiz edebilmeyi amaçlayan çalışma, doğası gereği nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda veri toplama ve analiz aşamalarında çalışmaya katılanların, tüm becerileri, deneyimleri, geçmişi, bilgileri ve hatta önyargıları araştırmacı için bir kaynak konumundadır (Gay, Mills, Airasian, Peter, 2009,176). Bu nedenle araştırma öğretim elemanlarının görüşlerini almak ve daha derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla nitel araştırma tekniği kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni Türkiye’de devlet üniversitelerinde bulunan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında çalışmakta olan ve sayısı üniversitelerin web sitelerinden ve eğitim bilimleri bölümü aranarak tespit edilen 261 öğretim

elemanından oluşmaktadır. Evrenin ulaşılabilir sayıda bireyden oluştuğu için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Öğretim elemanlarına Açık Uçlu Soru Formu mail yoluna gönderilmiş ve formu cevaplandıran 90 öğretim elemanı çalışma grubu olarak belirlenmiştir Böylece araştırmacı 2012-2013 yılları arasında Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında yüksek lisans ve/veya doktora programlarının bulunduğu devlet üniversitelerinde çalışmakta olan öğretim elemanlarına ulaşmayı amaçlamıştır. Bu amaçla öğretim elemanlarının üniversitelerin web sayfalarında yer alan iletişim bilgileriyle kendilerine ulaşmıştır. Gönüllük esas alınarak yürütülen çalışmaya Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında sadece yüksek lisans eğitimi veren 22 devlet üniversitesi; doktora ve yüksek lisans eğitimi veren 17 devlet üniversitesinden öğretim elemanları katılım göstermiştir. Yüksek lisans ve/veya doktora programlarının bulunduğu üniversitelere ve ulaşılan öğretim elemanlarına ilişkin frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Üniversite ve Ulaşılan Öğretim Elemanı Sayısı

		*AUSF Gönderilen (f)	*AUSF’na Cevap Alınan (f)
Üniversite Sayısı	DR ve YL eğitimi veren	17	13
	Sadece YL eğitimi veren	22	13
	Toplam	39	26
Öğretim Elemanı Sayısı	Prof. Dr.	27	9
	Doç. Dr.	50	25
	Yrd. Doç. Dr.	97	36
	Öğr. Gör.	24	6
	Arş. Gör.	58	14
	Uzman	3	0
	Okutman	2	0
	Toplam	261	90

*AUSF : Açık Uçlu Soru Formu

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının demografik bilgileri aşağıda yer alan Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Üniversite ve Ulaşılan Öğretim Elemanı Sayısı

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzdeler (%)	
Cinsiyet	Kadın	33	36,7	
	Erkek	57	63,3	
	Toplam	90	100,0	
Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarının Üniversitelere Göre Dağılımı	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	3,3	
	Adnan Menderes Üniversitesi	3	3,3	
	Anadolu Üniversitesi	7	7,8	
	Ankara Üniversitesi	1	1,1	
	Atatürk Üniversitesi	4	4,4	
	Balıkesir Üniversitesi	4	4,4	
	Çukurova Üniversitesi	6	6,7	
	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2	2,2	
	Hacettepe Üniversitesi	1	1,1	
	İnönü Üniversitesi	3	3,3	
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	3	3,3	
	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2	2,2	
	Yıldız Teknik Üniversitesi	11	12,2	
	Akdeniz Üniversitesi	1	1,1	
	Bülent ECEVİT Üniversitesi	2	2,2	
	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	4	4,4	
	Dicle Üniversitesi	1	1,1	
	Düzce Üniversitesi	2	2,2	
	Ege Üniversitesi	3	3,3	
	Erciyes Üniversitesi	1	1,1	
	Fırat Üniversitesi	4	4,4	
	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	1,1	
	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	3,3	
	Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi	3	3,3	
	Niğde Üniversitesi	2	2,2	
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	2,2	
	Pamukkale Üniversitesi	2	2,2	
	Sakarya Üniversitesi	1	1,1	
	Trakya Üniversite	2	2,2	
	Uludağ Üniversitesi	3	3,3	
	Marmara Üniversitesi	3	3,3	
	Toplam		90	100,0

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Öğretim Elemanlarının İdari Görevi	Bölüm Başkanı	7	7,8
	Anabilim Dalı Başkanı	6	6,7
	Yok	59	65,6
	Diğer	12	13,3
	Dekan, Bölüm Başkanı, Anabilim Dalı Başkanı, Diğer	2	2,2
	Anabilim Dalı Başkanı, Diğer	1	1,1
	Bölüm Başkanı, Diğer	3	3,3
	Toplam	90	100,0
Öğretim Elemanlarının Unvanları	Prof. Dr	9	10,0
	Doç. Dr	25	27,8
	Yrd. Doç. Dr	36	40,0
	Öğr. Gör. Dr	3	3,3
	Öğr. Gör	3	3,3
	Arş. Gör. Dr.	2	2,2
	Arş. Gör	12	13,3
	Toplam	90	100,0
Öğretim Elemanlarının Mesleki Deneyimleri	1-5 yıl	10	11,1
	6-10 yıl	13	14,4
	11-15 yıl	22	24,4
	16-20 yıl	24	26,7
	21 ve üzeri	21	23,3
	Toplam	90	100,0
Öğretim Elemanlarının EPÖ Anabilim Dalındaki Deneyimleri	1-5 yıl	20	22,2
	6-10 yıl	20	22,2
	11-15 yıl	22	24,4
	16-20 yıl	19	21,1
	21 ve üzeri	9	10,0
	Toplam	90	100,0

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada belirlenen araştırma sorularını dikkate alarak araştırmacı, problemi daha ayrıntılı tanımlamak ve problemin çözümüne yönelik öneriler elde etmek amacıyla ilgili alanda veri toplamıştır. Yukarıda belirtildiği üzere çalışmada nitel araştırma modeli kullanıldığından çalışmanın doğasına uygun; verilerin geçerliliğini güçlendirebilmek ve sonuçların anlamlılığını zenginleştirebilmek amacıyla veri çeşitlemesi (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 267) yapılmıştır. Araştırmacı dört EPÖ alan uzmanının görüşlerine başvurarak araştırmanın geçerliliğini sağlamak için, verilerin

analizi ve gruplandırılması aşamasında bit nitel araştırma uzmanından yardım almıştır

2.3.1. Açık Uçlu Soru Formu

Çalışmada belirlenen araştırma sorularını dikkate alarak araştırmacı, öğretim elemanlarının EPÖ lisansüstü programlarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Anabilim Dalına yönelik öğretim elemanı Açık Uçlu Soru Formu”nu (AUSF) oluşturmuştur ve katılımcılara sunmuştur (Ek 1).

EPÖ lisansüstü programının öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yürütülen bu çalışmanın veri toplama aracı olan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalına Yönelik Öğretim Elemanı Açık Uçlu Soru Formu (AUSF) iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla sekiz maddeden; ikinci bölüm ise EPÖ lisansüstü eğitimlere ve EPÖ alanına yönelik görüşlerini belirleyebilmek amacıyla dokuz açık uçlu sorudan oluşmaktadır. AUS formunun geliştirilmesinde dönemsel olarak yapılan değişiklikler dikkate alındığında üç aşamada son halinin verildiği söylenebilir.

1. aşama: İlk olarak YTÜ EPÖ Anabilim dalında lisansüstü eğitim gören 12 yüksek lisans öğrencisinin EPÖ YL programının yeterliliğine, programda yaşadıkları sorunlara, YL programının daha iyi bir yere gelebilmesi için yapılması gereken değişikliklere yönelik görüşleri, öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılarak alınmıştır. Benzer şekilde YL programında ders veren altı öğretim üyesinin de EPÖ YL ve DR programının yeterliliği, amacı, işlevi ve EPÖ alanında yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri alınmıştır. Bu şekilde ihtiyaç analizi yapılarak araştırmacı tarafından 56 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur.

2. aşama: Araştırmanın sınırları belirlendikçe çalışmayı sınırlandırmak ve araştırmanın daha işlevsel yürütülebilmesi için EPÖ alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşleri de alınarak birinci aşamada oluşturulan soru havuzundan bazı sorular daha genellendirilerek 10 soru seçilmiştir.

3. aşama: On sorudan oluşacak şekilde tasarlanan AUS formu pilot uygulama yapmak amacıyla EPÖ alanında uzman beş öğretim elemanına mail yoluyla gönderilmiştir. Öğretim elemanlarının AUS formuna verdikleri cevaplar ve görüşme

soruları ile ilgili önerileri doğrultusunda sorular güncellenmiş ve revize edilerek AUS formunda soru adedi dokuz'a düşürülerek forma son hali verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel araştırmalar, kendi doğal akışı içinde sosyal yaşama dair farklı bakış açılarını, çözümleme türlerini ve nitel verilerin çözümlenmesinde çok çeşitli bakış açılarını ve uygulamaları bünyesinde barındırma özelliği taşıır (Creswell, 2012, 94). Wolcott, 1994'den akt. Yıldırım, Şimşek, 2011, 222), her araştırmanın gerek araştırmanın gerekse toplanan verilerin özelliklerinden yola çıkarak ve var olan analiz yöntemlerini gözden geçirerek kendi araştırması için bir veri analizi planı geliştirmesinin beklendiğini ifade etmektedir.

Wolcott'ın (1994'den akt. Yıldırım, Şimşek, 2011) veri analizinde önerdiği üç yol vardır. Bunlardan ilki; toplanan verilerin özgün (orijinal) formuna mümkün olduğu kadar sadık kalınarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla verileri okuyucuya sunmaktır. İkinci yol; birinci yaklaşımı da içeren bir biçimde, bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla "sistemik analiz" yapmaktır. Üçüncü yaklaşımda ise araştırmacı, birinci veya ikinci yaklaşımı temel alır ve buna ek olarak, veri analizi sürecine kendi yorumlarını da dâhil etmektedir. Burada araştırmacının katılımcı ve öznel yönü daha çok ön plana çıkmakta, veri toplamanın yanında veri analizinde de, kendi yorumları ve anlayışı ile araştırmacı daha etkin bir rol üstlenmektedir. Bu araştırmada verilerin özgün formuna sadık kalınması ve doğrudan alıntılarının yapılmasının yanı sıra sistemik analizlerin de yapılması nedeniyle Wolcott'ın belirttiği ikinci yolla veri analizi yapılmıştır.

Nitel araştırmalarda tüm resmin aktarımı ve bir şeye bütüncül ve derinlemesine bakmak, onu karmaşıklığı içerisinde incelemek ve bağlamı içinde anlamak temel amaçtır. Bu doğrultuda, yapılan çalışmada verilerin analizi ve yorumlanmasında elde edilen veri toplama aracından elde edilen verilerin uygun biçimde yazıya aktarılması sağlanmıştır. Yukarıdaki açıklamalardan hareketle ilgili alan yazına bağlı kalınarak verilerin işlenmesi, verilerin içerik analizine tabi tutulması ve yorumlanması şeklinde bir yol izlenmiştir. Elde edilen verilerin kodlanması ve temalaştırılmasında açık kodlama tekniği kullanılmış, öğretim elemanlarının söylemlerinden örnekler alınarak

kodlar ve temalar aydınlatılmıştır. Bu yöntem uygulanırken öğretim elemanları sırasıyla kendi içlerinde birden başlanarak rakamlarla kodlanmış ve cinsiyet faktörü göz önünde bulundurulmadan rakamların önüne öğretim elemanını ifade eden ÖE harfleri eklenmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu kısmında, EPÖ Anabilim dalına yönelik öğretim elemanlarının anket aracılığıyla toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgular ele alınmış ve her alt problem için bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ Anabilim Dalının Kuruluş Amacı ve Amaçlarına Yönelik Bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılanların tamamı Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalının kuruluş amacına yönelik kendilerine yöneltilen “*EPÖ anabilim dalının kuruluş amacı ve amaçları hakkındaki düşünceniz nedir? Açıklayınız.*” sorusunu cevaplayarak görüşlerini belirtmişlerdir. Elde edilen cevaplar incelendiğinde, öğretim elemanlarının genellikle EPÖ anabilim dalından mezun bireylerin hangi donanım ve yeterliliklere sahip olması gerektiğini betimleyen tanımlara, anabilim dalının eğitim sistemine ulusal ve uluslararası düzeyde katkı sağlamak amacı olan bir bilim dalı olduğuna değindikleri tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının Anabilim dalının eğitim sektörüne ve EPÖ alanında yetiştirdiği donanımlı bireylere ilişkin olarak “uzman - program uzmanı” (55), “öğretmen” (45), “bilim insanı ve akademisyen” (11), “birey” (11), “öğretim elemanı ve öğretim üyesi” (9), “eleman” (9), “araştırmacı” (5), “insan gücü” (4) ve “eğitim personeli - personel – eğitimci” (4) yetiştirmek tanımlamalarında buldukları görülmüştür. Katılımcıların belirtilen isimlerle tanımladıkları bu bireylerin sahip olması gereken donanımları, bu bireylerin nitelikleri ve nasıl olmaları gerektiğine ilişkin ortaya çıkan kodlamalar ve sıklıkları aşağıda yer alan Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: EPÖ Anabilim Dalının Amaçlarına Yönelik Bireylerin Sahip Olması Gerekliğini Betimleyen Tanımlara Yönelik Kodlar

Sıra	Kodlamalar	Sıklık (f)	Birey Sayısı	İfade Eden Birey Sayısı*100/Katılımcıların Tamamı (90) Birey Sayısının Tüm Katılımcılara Göre Yüzde Değeri
1	Uzman - Program Uzmanı	55	32	30,48
2	Öğretmen	45	25	23,81
3	Bilim İnsanı ve Akademisyen	11	10	9,52
4	Birey	11	10	9,52
5	Öğretim Elemanı ve Öğretim Üyesi	9	8	7,62
6	Eleman	9	8	7,62
7	Araştırmacı	5	5	4,76
8	İnsan Gücü	4	4	3,81
9	Eğitim Personeli- Personel-Eğitimci	4	3	2,86
	Toplam	153	105*	100

Tablo 10'a göre EPÖ alanında yetiştirilen bireylerin niteliğini sırasıyla öğretim elemanlarının %30,48 oranla en fazla “uzman – program uzmanı” olarak, en az ise %2,86 oranla “eğitim personeli yetiştirmek” olarak tanımladıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sayısı 90 olmasına rağmen analiz sonucu ortaya çıkan kodlamaları kullanan birey sayısının 105* olarak hesaplanması ise kimi katılımcıların EPÖ alanında yetiştirilen bireylere yönelik birden fazla tanımlama yaptıklarını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların isimlerini tanımladıkları bu bireylerin sahip olması gereken donanımları ve bu bireylerin niteliklerini ve nasıl olması gerektiğini Tablo 10'da verildiği sıra ile aşağıda açıklanmış ve konuya ilişkin öne çıkan açıklamalara yer verilmiştir.

“Uzman yetiştirme” koduna örnek teşkil eden katılımcı cevaplarına göre EPÖ' nün Eğitim programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunacak, yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip, yerel, ulusal ve uluslararası sorunların farkında olan, toplumsal ve bilimsel etkinlikleri destekleyen, üst düzey düşünme becerilerini kazanmış, eğitim kurumlarına ve farklı sektörlere danışmanlık hizmeti veren ve program geliştirme konusunda gerekli komisyonlarda çalışabilecek ve öğretmenlere

öğretim tasarımı yaparken yardımcı olabilecek, yöntem teknikleri ve yenilikleri öğretmenlere kazandırabilecek alana özgü donanıma sahip olarak yetişen bireyler olduğu ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra katılımcılar EPÖ alanının amaçları arasında alana yönelik uzmanların niteliklerine yönelik; bilimsel düşünme biçimini benimseyen, kamu yararlarını gözeten, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili olarak kullanan, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, eğitim ve öğretimin etkililiğinin arttırılmasında aktif görev alabilen özellikle de Milli Eğitim bünyesinde görevlendirilecek kamu ve özel eğitim kurumlarında, eğitim işlerini koordine edecek donanımda uzmanlık bilgisine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu ifadelerle örnek teşkil eden katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

ÖE-68 “EPÖ’ nün amacı, program geliştirme ve öğretim alanında uzman yetiştirmektir. Ayrıca her derece ve kademedede örgün ve yaygın eğitimi planlamak, yürütmek amacıyla uzman yetiştirmektir.” ve buna ek olarak katılımcı ÖE-55

“Eğitim programları ve öğretim alanında uzmanlaşmış elemanlara da ihtiyaç vardır. Özellikle yeni öğretim yöntem ve teknikleri konusunda öğretmenlere gerekli bilgi ve becerileri kazandırma, okulun eğitim programının etkililiğini değerlendirme, öğretim planları hazırlama konusunda öğretmenlere gerekli bilgi ve becerileri kazandırma, öğrenci başarısını değerlendirme, ders çalışma alışkanlıkları konusunda öğrencilere gerekli becerileri kazandırma görevlerini bir EPÖ uzmanı üstlenmelidir.” şeklindeki açıklamasıyla EPÖ alanında

yetiştirilen uzmanların örgün ve yaygın eğitimi planlayarak öğretmenlere öğrenme ortamlarında kullanabileceği gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla öğretmenlere yardımcı olma görevinin olduğunu ifade etmişlerdir.

EPÖ alanında yetiştirilen uzmanlara yüklenen bu görev tanımlarından farklı olarak ÖE-5 kodlu katılımcı;

“EPÖ Anabilim dalının kuruluş amacı, eğitim programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunacak uzmanlar yetiştirmektedir. Bu uzmanlar; yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip, yerel, ulusal ve uluslararası sorunların farkında olan, toplumsal ve bilimsel etkinlikleri destekleyen, üst düzey düşünme becerilerini kazanmış bireyler olmalıdır” şeklindeki ifadesinde

EPÖ alanında yetişen uzmanların yaşam boyu öğrenme becerilerini destekleyebilecek donanımda, yurtiçi ve yurtdışı eğitim sorunlarını farkında olan, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek donanımda bireyler olması gerektiğini vurgulamıştır.

Genellikle EPÖ alanında yetiştirilen bir uzmanın EPÖ alanını bilmesi ve bu alana ilişkin teorik bilgilere sahip olması gerektiğini vurgulayan katılımcılardan ÖE-78

“Eğitim Programları ve Öğretimi alanında çağdaş ve bilimsel gelişmeler ve yaklaşımlar doğrultusunda eğitim programlarının tasarlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile eğitim-öğretim süreçlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularında uzmanlaşmış, eğitim programları ve öğretim alanında bilimsel bilgi birikimine katkı sağlayacak bilim uzmanlarını ve doktora öğrencileri yetiştirmek.” şeklinde açıklamıştır.

“Öğretmen yetiştirme” koduna yönelik katılımcı cevaplarına göre EPÖ; aldıkları eğitimlerle öğretim tasarımı yapabilen, etkili ve yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilen ve yeterli bilgiye sahip öğretmenler yetiştirmeyi hedefleyen bir anabilim dalı olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcılar, EPÖ anabilim dalında lisansüstü düzeyde eğitim verilerek öğretmenlere; meslektaşlarına yönelik akademik diyalog geliştirmelerine yardımcı olma, öğretmenlerin mezuniyet sonrası eğitimlerine bilimsel destekler sunarak ülkemizin eğitim sorunlarının çözümüne yönelik katkılarda bulunma, ülke eğitim sisteminin ve toplumun ihtiyaçlarını araştırabilme, sorgulayabilme becerileri kazandırmak amaçlandığını belirtmişlerdir.

ÖE-2 nolu katılımcı EPÖ’ nün amaçları arasında öğretmen eğitiminin olduğunu ve öğretmenlere aşağıda belirttiği vasıfların kazandırılması amaçlandığını,

“Eğitim programları ve öğretimi anabilim dalının amacı; eğitim programları ve öğretimle ilgili bilimsel bilgileri, konu alanının öğretiminde etkili bir şekilde uygulayabilen; Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemiş, çağdaş, insana, topluma ve doğaya duyarlı, insan haklarını temele alan, demokrasi ve demokratik yaşam biçimini geliştirmeye kendini adayan, sorumluluk kazanmış, sürekli gelişmeyi bir yaşam biçimi olarak benimsemiş, esnek, sorun çözücü, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip ve bu becerileri öğrencilere öğretebilme yeterlikleriyle donatılmış öğretmenler yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır.” ifadeleriyle açıklamıştır.

Kendini geliştiren, bilgisini paylaşan, insanlara değer veren, meslek etiğine saygılı retmen yetiştirilmesi Eğitim Programları ve retim Anabilim dalının amaçları arasında retmen yetiştirme teması altında verilmiştir. Bununla ilgili E-68 “*farklı branşlarda retmenlerin etkili birer üretim tasarımıcısı ve uygulayıcısı olarak yetiştirilmesinde deneyim ve tecrübe kazandıracak*” ve E-37 de “*retmenlerin sürekli mesleki gelişimlerine katkı sağlama görevini*” EP anabilim dalının üstlendiğini belirtmişlerdir. Bu şekilde EP anabilim dalı “*eğitim ortamının üç temel ögesi olan retmen, renci ve programın daha nitelikli olması ve değişen dünya koşullarına uyumunu sağlamasında kaynak olma görevini üstlenmiş bir anabilim dalı*” olarak E-37’nin açıklamasında yer aldığı görülmüştür.

retmenlerin yetiştirilmesine yönelik katılımcıların ifade ettiklerinden farklı olarak E-78 retmen adaylarının meslek bilgisi derslerinin verilmesi işinin de EP nn amaçları arasında olduğunu şu açıklamasıyla ifade etmiştir: “*retmen adaylarına retmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını kazandırmak ve retmen adaylarını retmenlik mesleğinin değeri ve önemi gibi duyuşsal konularda yeterli donanımlarla mezun etmektir.*”

“*Bilim insanı ve Akademisyen yetiştirmek*” kodu ile ilgili bazı katılımcılar EP’ nn bilim dünyasına akademisyen ve bilim insanı yetiştirme amacının olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilim insanı ve akademisyenlerin sahip olması gereken nitelikleri ise zet olarak şu şekilde sıralamışlardır; örgün ve yaygın eğitimin tüm kademe ve alanlardaki eğitim ve üretim süreçlerinin planlanması, değerlendirilmesi ve düzenlenmesi ile ilgili süreç ve işleyiş bütününün bilimsel bir zeminde gerçekleştirilmesinin sağlanması, eğitim ve üretim süreçlerinin toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarla ve bilimsel gelişmelerle paralel olarak çağın gereklerine uygun biçimde gerçekleştirilmesi için araştırma ve geliştirme zeminin oluşturulması, retmen eğitiminin ana eksenini oluşturan genel ve özel pedagojik alan bilgisinin üretim hedefleriyle tutarlı biçimde retmen adaylarına kazandırılması gibi çalışmaları planlayan ve bu tür hedeflere etkili biçimde ulaşılmasını ve alana katkı sağlayacak araştırmalar yapacak nitelikli donanımda olması ve eğitim bilimleri alanında, bilimsel gelişmeleri, yeni yöntem ve teknikleri araştıran ve bunların okullardaki uygulamaya yansıtılmasını sağlamak amacıyla bilimsel araştırmalar yapacak kabiliyette olması gerekir.

Genel durumu ÖE-79 şöyle değerlendirmiştir:

“Eğitim Fakültelerinde Eğitim Bilimleri Bölümü içinde kurulan EPÖ ABD'nin lisans düzeyindeki amacı çeşitli kamu ve kurum ve kuruluşlar ile işletmelerde insan kaynaklarının geliştirilmesinden sorumlu birimlerin gereksinimi olan (işgörenlerin mesleki gelişim ve yaşamboyu öğrenme amaçlarına dönük eğitim programlarını düzenleyebilecek ve uygulayabilecek) eğitim uzmanlarını, lisansüstü düzeyde de yükseköğretim kurumları başta olmak üzere eğitim kurumlarının EPÖ alanında gereksinimi olan uzman ve akademisyenleri yetiştirmektir. Eğitim fakültelerinin programlarında 1997 yılında yeni düzenleme sonucunda EPÖ lisans programının kaldırılmasından sonra EPÖ ABD'nin amacı, genel olarak MEB ve üniversiteler için EPÖ alanında (program geliştirme ve değerlendirme, genel öğretim ve özel alan öğretimi alanının geliştirilmesi) uzman ve akademisyenlerinin yetiştirilmesinde yoğunlaşmıştır.”

Ayrıca EPÖ anabilim dalında yetiştirilmesi amaçlanan bilim insanı ve ya akademisyenlerin sahip olması gereken donanımları ÖE-17 *“Bilimsel düşünme biçimini benimseyen; kamu yararlarını gözeten, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili olarak kullanan, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, eğitim ve öğretimin etkililiğinin artırılmasında aktif görev alabilecek”* olarak sıralarken diğer bir katılımcı ÖE-51 ise *“ülke eğitim sisteminin ve toplumun gereksinim duyduğu araştıran, sorgulayan, kendini geliştiren, bilgisini paylaşan, insanlara değer veren, meslek etiğine saygılı olması”* şeklinde sıralamışlardır.

EPÖ' nün amacının sadece bilim insanı ve akademisyen yetiştirmek olmadığını ve bu konudaki eksiklikleri ÖE-41 şu şekilde ifade etmiştir: *“EPÖ Anabilim Dalının temel amacı ve işlevi; bu alanda akademisyen ve uzman yetiştirmek ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden EPÖ alanına girenler için öğretim elemanı sağlamaktır. Amaç ve işlevler açısından uygun görünmektedir.”*

“Birey yetiştirmek” kodu altında öğretim elemanları, her disiplinden alan uzmanıyla müşterek çalışmalar yaparak ders ve program tasarımı yapabilen, ulusal ve uluslararası eğitim sistemlerini ve geliştirilen yenilikleri yakından takip edebilen ve ulusal boyutta bölgesel ve bireysel ihtiyaçlara dahilinde içerik ve öğrenme yaşantılarını entegre edebilen, bilimsel çalışmalar yaparak eğitim sistemine katkıda bulunabilen,

eğitim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesine rehberlik edecek; etkili öğretim-öğrenme süreçlerini tasarlayabilen, üst düzey düşünme becerilerine sahip; bilimsel araştırma yöntem ve ilkelerini yaşamının her alanında kullanabilen yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirmek EPÖ'nün amaçları dahilinde olduğunu sıralanmıştır. EPÖ'nün amaçları doğrultusunda lisansüstü eğitim alan bireylerin sahip oldukları donanımları yüksek lisans ve doktora düzeylerinde ayrı ayrı olarak katılımcı ÖE-20 yaptığı kapsamlı açıklamasıyla

“Anabilim dalımızın [EPÖ Anabilim dalı] Yüksek Lisans programının amacı; bilginin doğasının anlamlı bir biçimde yapılandırılmasını sağlayacak eğitim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesine rehberlik edecek; etkili öğretim-öğrenme süreçlerini tasarlayabilen, üst düzey düşünme becerilerine sahip; bilimsel araştırma yöntem ve ilkelerini yaşamının her alanında işe koşabilen yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirmektedir. Anabilim dalımızın Doktora programının amacı; Eğitim Programları ve Öğretim alanında temel ilke ve kuramları, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli problemlerin çözümünde uygulayabilen, alanında kanıta dayalı bilgi üretebilen ve yeni bilgi üretilmesine, teknolojiye aktarılmasına rehberlik edebilen bireyler yetiştirmektedir.” şeklinde olduğunu belirtmiştir.

“Öğretim Elemanı - Öğretim Üyesi yetiştirme” koduna örnek teşkil eden katılımcı ifadelerinde EPÖ anabilim dalının amacının üniversite bünyesinde bulunan anabilim dalına ve alan eğitimine yönelik öğretim elemanı yetiştirmek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna örnek teşkil eden katılımcı ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

Katılımcılardan ÖE-9 EPÖ anabilim dalının öğretim elemanı yetiştirme amacına yönelik diğer katılımcılardan farklı olarak yurtdışındaki işleyişine dikkat çekmiş ve

“EPÖ anabilim dalı Batıdan gelen bir anabilim dalıdır. Batıdaki karşılığı Curriculum and Instruction. Özellikle ABD (USA) [Amerika Birleşik Devletleri] de bütün lisansüstü bilim dalı eğitim alanları (Sosyal bilgiler eğitimi, fen bilgisi eğitimi gibi) EPO anabilim dalı altında verilmektedir. Burada amaç alana özgü program geliştirme uzmanlarını ve alana özgü öğretim elemanlarını yetiştirmektedir. Ancak bu durum ülkemize transfer edilirken farklı düşünölmüş”

açıklamasında bulunmuştur. Verilen cevaplardan farklı olarak, ÖE-52 EPÖ lisans eğitiminin kapatılmasıyla EPÖ lisansüstü programlarının sadece üniversitelere

öğretim elemanı kaynağını sağlama görevinin olduğunu aşağıdaki açıklamasında “*lisans programlarının olduğu dönemde okullarda istihdam edilmek üzere eğitim programcısı olarak yetiştirme amaçlı açıldığını düşünüyorum. Ancak lisans programları kapatılınca yalnızca üniversiteye dönük öğretim elemanı amaçlı var olduğunu düşünüyorum*” şeklinde belirtmiştir.

“Eleman yetiştirmek” koduna yönelik katılımcıların resmi ve özel kurum ve kuruluşların eğitim, program geliştirme ve ölçme -değerlendirme ile ilgili merkezlerinde çalışacak, Türk eğitim sistemindeki eğitim programlarının hazırlanması, uygulanıp, değerlendirilip, geliştirilmesi mevcut programların yenilenmesi, yeni programlar hazırlanmasını sağlayacak nicelik ve nitelikte elemanlar yetiştirmek şeklinde açıklamalarda buldukları belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarından ÖE-48 kodlu katılımcı yukarıdaki tanımlamalardan farklı olarak “[EPÖ’ nün amacı] Makro düzeyde, kamu ve özel eğitim kurumlarında, eğitim işlerini koordine edecek eğitim uzmanları yetiştirmek. Mikro düzeyde ise, bir dersin etkili bir şekilde verilmesi için, hedef, içerik, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme süreçlerini etkili bir şekilde işe koşacak eleman yetiştirmek.” şeklindeki açıklamasıyla yetiştirilen elemanların niteliğini farklı bir şekilde ele almıştır.

“Araştırmacı yetiştirmek” koduna yönelik öğretim elemanlarının cevapları incelendiğinde, EPÖ’ nün amaçlarından birinin de alanda araştırma yapabilecek, alana ve bilime katkı getirebilecek, bilginin doğasını keşfedebilen daha da özel olarak eğitimde program geliştirme süreçlerinde öğretim metotlarını geliştirme hakkında donanımlı araştırmacılar yetiştirmek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

“İnsangücü yetiştirmek” koduna yönelik katılımcılar, EPÖ’ nün yetiştirmesini istedikleri insan gücü için genel olarak başta MEB olmak üzere kamu ve özel sektör kuruluşlarında eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli niteliğe sahip olmasını gerektiğini vurgulamışlardır.

EPÖ alanından mezunların sahip oldukları insan gücünün niteliğini katılımcı ÖE-2 şu şekilde ayrıntılı olarak betimlemiştir:

“Ayrıca, eğitim programları ve öğretimle ilgili lisansüstü düzeyde eğitim vererek, yerel, ulusal ve uluslararası eğitim sorunlarının farkında olan, eğitim

politikaları ve uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunan, evrensel düzeyde etik değerleri benimsemiş, Atatürk' ün gösterdiği çağdaş uygarlık yolunda ilerleyen, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerisine sahip, girişimci, çevresindeki toplumsal ve bilimsel etkinlikleri destekleyen, farklı alanlardaki kuram, yöntem ve uygulamaları uzmanlık alanıyla bütünleştirebilen, eleştirel ve yaratıcı aklı sentezleyerek bilimsel bilgiler üretebilen ve ürettiği bilgileri uygulayarak toplumsal gelişime katkıda bulunan üst düzey insangücü yetiştirmektir.”

“**Eğitim Personeli - Eğitimci**” koduna yönelik ise katılımcılardan bazılarının eğitim faaliyetlerinin planlama ve kontrol süreçlerinde görev alacak, öğretim süreçlerini bütün etkenleri, değişkenleri gözetererek analiz edebilen ve yenileyebilen yetkinliğe sahip eğitim personeli (eğitimci) yetiştirmek EPÖ anabilim dalının amaçları arasında sıraladıkları saptanmıştır.

EPÖ anabilim dalının amaçlarının eğitim bilimleri alanı ile ilgili uzman, akademisyen, araştırmacı, bilim insanı, yeterliliklere sahip birey yetiştirme amacının olduğu verilen cevaplardan ulaşılan sonuçlardır. Ayrıca Tablo 11’de belirtilen

Tablo 11: EPÖ Anabilim Dalının Amaçlarına Yönelik Kodlar

Sıra	Kodlar	Sıklık (f)	Birey Sayısı
1.	Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek (Formasyon vermek) ve Öğretmenlerin yetişmesine destek olmak	12	12
2	Eğitim ve eğitim sistemiyle ilgili ulusal ve uluslararası yenilikleri takip ederek alana katkı sağlamak ve eğitimle ilgili sorunları çözmeye,	14	14
3	Öğretme öğrenme süreçlerini planlamak ve tasarlamak ülkenin eğitim programlarını analiz etme, geliştirme, değerlendirme, (müfredat tasarımı yapma) ve Ülkenin eğitim felsefesine göre eğitim programlarına yön vermek	12	12

kodların yanı sıra EPÖ'nün amaçlarına ilişkin olarak, amaçlarının olduğu, öğretim elemanların cevaplarının analizi sonunda elde edilen bir bulgu olduğu ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki verilen EPÖ 'nün diğer amaçları ise aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek (Formasyon vermek) ve Öğretmenlerin yetişmesine destek olmak

Katılımcıların cevapları incelendiğinde öğretmen adaylarına, öğretmenlik meslek bilgisi derslerini verme işinin ve öğretmenlerin mesleklerine yönelik becerilerinin arttırılması işinin de EPÖ anabilim dalının amaçları arasında olduğu belirlenmiştir. Bununla ilgili eğitim fakültelerinde lisans öğrencilerine ve fen edebiyat fakültesi mezunu öğrencilere formasyon derslerini vererek öğretmenlik meslek becerisi kazandırmak EPÖ Anabilim Dalının lisans düzeyindeki bir amacı iken, lisansüstü düzeyde ise öğretmenlere alanıyla ilgili bilimsel araştırmalar yapabilmelerini, öğrenme durumlarını düzenleyebilme becerisini ve donanımını kazandırma hedefinin olduğu belirlenmiştir. EPÖ'nün amacını katılımcı ÖE-80,

“EPÖ, öncelikle Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisiyle ilgili lisans derslerini yürütmek, daha sonra da, lisansüstü öğretim etkinliklerini yürütmek ve alanıyla ilgili bilimsel araştırmaları planlayıp gerçekleştirmek üzere kurulmuştur.” şeklinde ifade ederken, bunun yanı sıra katılımcı ÖE-60'de *“Şu anki haliyle EPÖ Ana Bilim Dalı eğitim programları ve öğrenme-öğretme alanında bilimsel bilgi üretme, lisansüstü düzeyde eğitim verme ve öğretmen yetiştiren bölümlere öğretmenlik meslek dersleri verme amaçlarını taşımaktadır.”* şeklindeki açıklamasında, EPÖ'nün öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesine yönelik bilimsel bilgi üretme amacının olduğunu da belirtmiştir.

Katılımcılardan ÖE-15 EPÖ anabilim dalının öğretmenlerin niteliklerini arttırma amacına yönelik *“...bunun yanında öğretmen yetiştiren kurumlarda görev alarak pedagojik bilgi ve deneyimlerle donanmış daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde rol almalarının sağlanması bu programın kuruluş amaçları olarak sıralanabilir.”* (ÖE-53) şeklinde açıklamada bulunmuştur.

EPÖ' nün tarihinde kuruluş amacı incelendiğinde Fen Edebiyat fakültesi öğrencilerine formasyon becerisi kazandırabilmek için kurulduğu katılımcı ÖE-32 de

“bu anabilim dalı [EPÖ’ nün] kuruluş amacı gereği eğitim fakültelerindeki öğretmenlik formasyonluk alanındaki dersleri yürütmek ve bu alanda araştırmalar yapmak.” şeklindeki cevabıyla desteklemektedir.

2. Eğitim ve eğitim sistemiyle ilgili ulusal ve uluslararası yenilikleri takip ederek alana katkı sağlamak ve eğitimle ilgili sorunları çözmek

EPÖ anabilim dalının amaçlarına yönelik birinci soruya verilen cevaplar betimsel analiz yapılarak incelendiğinde, eğitim ve eğitim sistemiyle ilgili ulusal ve uluslararası yenilikleri takip ederek alana katkı sağlama işinin de EPÖ’ nün amaçları arasında olduğu elde edilen bir bulgudur. EPÖ alanında yetiştirilen elemanların bu alana yönelik ulusal ve uluslararası yenilikleri takip etme amacının olduğunu ÖE-22

“Her disiplinden alan uzmanıyla müşterek çalışmalar yaparak ders ve program tasarımı yapabilen, ulusal ve uluslararası eğitim sistemlerini ve geliştirilen yenilikleri yakından takip edebilen ve ulusal boyutta bölgesel ve bireysel ihtiyaçlara dahilinde içerik ve öğrenme yaşantılarını entegre edebilen, bilimsel çalışmalar yaparak eğitim sistemine katkıda bulunabilen bireylerin yetiştirilmesini hedef edinir.” şeklindeki açıklamasıyla ifade etmiştir.

ÖE-70 EPÖ’nün eğitim bilimi ve eğitim öğretim alanlarına yönelik araştırmalar yaparak eğitim bilimleri alanına yeni fırsatlar yarattığı ve eğitim sorunların çözümünde önemli bir rol üstlendiği için önemli bir anabilim dalı olduğunu ifade ederken, ÖE-33 de EPÖ’nün *“Ülkemizin eğitim politikalarının (devlet "milli eğitim" politikalarının) okullara iletilmesi, anlaşılması ve uygulanması konusunda bakış açısı sunmak ve öğretimde modern yaklaşımlar sunma”* ve ÖE-24 *“Alanda akademik araştırmalar yaparak yerel ve uluslararası literatüre katkı sağlama”* amacının olduğunu belirtmiştir.

3. Öğretme öğrenme süreçlerini planlamak ve tasarlamak: Ülkenin eğitim programlarını analiz etme, geliştirmek, değerlendirme ve yenilemek (müfredat tasarımı yapmak), Ülkenin eğitim felsefesine göre eğitim programlarına yön vermek ve eğitimle ilgili sorunları çözmek

Katılımcıların cevapları incelendiğinde EPÖ anabilim dalının amaçları arasında öğretme öğrenme süreçlerini planlama ve tasarlama şeklinde tekrar eden açıklamaların bulunduğu belirlenmiştir. Öğrenme, öğretme süreçlerini tasarlayarak,

alanla ilgili uygulamalı araştırmalar yapmak bu anabilim dalında yetişen elemanların görevleri arasında olduğu verilen cevapların analizi ile elde edilen bir bulgudur.

ÖE-6 “*Eğitsel yaşantıların gereksinimler doğrultusunda saptanan amaçlara yönelik planlı bir biçimde yürütülmesi, niteliğinin arttırılması [eğitimin niteliği], etkili öğrenme ve öğretim süreçlerinin tasarlanması*” açıklamasına paralel ÖE-23 “*eğitimin rastlantıya bırakılmadan, kılavuzlanarak yapılmasını sağlayacak teorik ve uygulama düzeyinde bilgi vermek.*” şeklinde EPÖ’nün amaçları arasında öğretilimi planlama işinin olduğunu ifade etmiştir.

Eğitimi planlama işi ile EPÖ’nün eğitim alanındaki çalışanlara ve eğitim süreçlerine katkı sağladığını katılımcı ÖE-65 “*Eğitim programlarının, öğrenme öğretim süreçlerinin niteliğini arttıracak çalışmalar yapmak, programları izleme, değerlendirme süreçlerine katkı sağlamak. Program geliştirme alanında bilimsel bilgi üretmek ve paylaşmak.*” şeklinde ifade ederken ÖE-72 “*Eğitim uygulayıcılarına, öğrenme-öğretim süreçlerinin geliştirilmesi yönelik teorik ve uygulamalı çalışmalar düzenlemek*” açıklamasıyla ilgili ifadeyi desteklemektedir. ÖE-26 ise “*Eğitimin, "program" boyutunu değerlendirecek, geliştirecek, gelişmelerle uyumlu hale getirecek nitelikli elemanların yetiştirilmesi. Eğitimin program boyutu, eğitime en kapsamlı bakıştır. Eğitime program açısından yaklaşmak, bütüncül olarak yaklaşmaktır. Bu nedenle, eğitimi felsefi, psikolojik ve sosyal temelleri ile ele alıp güncel sorunlar çerçevesinde uygulanabilir müfredat ortaya koymak, eğitim programlarının amaç ve işlevleri arasında yer alır / almalıdır*” açıklamasına benzer şekilde ile ve ÖE-22’nin destekler nitelikte “*EPÖ, yurtiçinde özel ve genel amaçlara ulaşmak için müfredat tasarımı yapabilen, geliştirebilen ve uyguladığı programlardan geri dönütler olarak değerlendirme yapabilen eğitim uzmanlarının ihtisasını yaptığı programlarının yürütüldüğu bir anabilim dalıdır*” demiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ Anabilim Dalının İşlevi Hakkında Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Yönelik Bulgular yer almaktadır. Katılımcıların tamamına yakını (87 kişi) bu soruyu cevaplamış ve EPÖ anabilim dalının işlevi hakkındaki görüşlerini ifade etmişlerdir. 22 kişi EPÖ işlevini yerine getirmediğini doğrudan dile getirirken,

genel olarak katılımcılar kısmen yerine getirdiğini ancak, EPÖ' nün kendini geliştirmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

İlk olarak EPÖ'nün işlevinin ne olduğuna yönelik açıklamalara yer verilmiş daha sonra ise işlevini yerine getirememeye nedenleri verilen cevapların incelenmesi sonucunda ortak alt başlıklarda açıklanmaya çalışılmıştır.

“İşlev” kelimesi TDK (Türk Dil Kurumu, [20.07.2013]) sözlüğünde kelime anlamı şu şekildedir: “1. /isim) Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” dur. EPÖ anabilim dalının işlevi; genel ve yerel düzeyde tüm eğitsel yaşantılar için söz konusu olan programların oluşturulması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için gerekli bilimsel dayanakları üretmek, uygulayıcı ve yöneticilerle işbirliği içinde çalışarak ulusal ya da uluslararası projeler ve programlar tasarlamak olarak açıklanmıştır. Buna ek olarak hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi programlarına destek olmanın yanı sıra Bakanlıkça yürütülen ders öğretim programlarının niteliklerini arttırmaya yönelik araştırmalar yapmak olarak sıralanabilir.

EPÖ'nün eğitim fakültesindeki öğrencilere öğretmenlik meslek bilgisi dersleri vermek ve öğretmen adaylarına formasyon becerilerini geliştirmek şeklinde bir işlev yüklendiğini katılımcı ÖE-56 şu şekilde ifade etmiştir: “*[EPÖ]Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına planlılık, yöntem çeşitliliği, değerlendirme çeşitliliği bilgisi, becerisi ve tutumu [formasyon becerisi] kazandırarak daha işlevsel öğretimsel amaçlara hizmet etmektedir.*” Diğer bir katılımcı ÖE-76 ise EPO Anabilim dalının 3 boyutlu işlevinin olduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“1-Eğitim programlarının tüm boyutları ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunmak.2-Eğitim Vermek: a-Lisans seviyesinde sadece temel öğretmenlik meslek dersleri ve öğretim dersleri eğitimi verme işlevi var. b-Lisans üstü dersler vermek 3-eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili meslekteki öğretmen ve eğitimcilere eğitim vermek, mesleki ve uygulamada öğretmene yardımcı olmak.”

Özetle ikinci alt probleme ilişkin cevaplar analiz edildiğinde elde edilen bulgular doğrultusunda EPÖ anabilim dalının işlevinin neler olduğunu,

1. Kamu ve Özel kuruluşların taleplerine yönelik ulusal eğitim programlarını tasarlanmak, uygulanmak ve değerlendirilmek,

2. Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına formasyon, pedagoji bilgisi vermek,
3. Programın öğelerine yönelik ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalar yaparak bilgi üretmek şeklinde sıralamak mümkün iken,

EPÖ'nün işlevini yerine getirememeye nedenlerini ise

1. Alan dışından EPÖ anabilim dalına diğer alanlardan yapılan atamalar ile istihdamları gerçekleşmeyen, nitelikçe düşük ve sayıca fazla mezunların varlığı
2. Ülke genelinde izlenen politika sorunları
3. Alan eğitimi çalışmalarına gereken önemin gösterilmemesi

EPÖ anabilim dalının işlevlerini katılımcıların cevapları doğrultusunda sırasıyla aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

1. Kamu ve Özel kuruluşların taleplerine yönelik ulusal eğitim programlarını tasarlanmak, uygulanmak ve değerlendirilmek,

EPÖ'nün ulusal ve bilimsel nitelikte eğitim programlarını hazırlayabilme, uygulayabilme ve değerlendirebilme çalışmaları yapma işlevinin olduğunu katılımcı ÖE-87 "*Toplumsal yapı, konu alanı bireyin ilgi ve ihtiyaçlarını baz alarak, her eğitim kademesi için etkili, yenilikçi ve çağdaş uygulanabilir eğitim programları ve öğretim tasarımları geliştirme*" işlevinin olduğunu da belirtmiştir. ÖE-6 ise en temel işlevinin "*... genel ve yerel düzeyde tüm eğitsel yaşantılar için söz konusu olan programların oluşturulması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için gerekli bilimsel dayanakları üretmek, uygulayıcı ve yöneticilerle işbirliği içinde çalışmak...*" şeklinde ifade etmiştir.

Ayrıca EPÖ anabilim dalının özel ve ya kamu kurumlarının hedeflerine yönelik program tasarlama, uygulama ve var olan programların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapma işinin olduğu da belirlenmiştir. Bununla ilgili ÖE-70 "*Özel ve kamu kurum ve kuruluşların ARGE, Planlama ve Değerlendirme alanlarında çalışabilen alanında lider, belirleyici ve değişime öncülük edici eğitim araştırmacıları ve uzmanlar yetiştirerek eğitimle ilgili temel sorunlarına çözüm sağlamak ve geleceğin akademisyen altyapısını oluşturmak gereklidir*" açıklamasına yer vermiştir.

Katılımcı ÖE-79 ise EPÖ'nün işlevinin amaçlarını gerçekleştirme düzeyiyle eşdeğer olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Yukarıda açıklanan amacı doğrultusunda EPÖ ABD'nin işlevi, hizmetöncesi ve hizmetiçi eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi; eğitimde niteliğin artırılması yollarının araştırılması; öğretimin iyileştirilmesi için sınıf içi ve sınıf dışı eğitim-öğretimde yeni uygulamaların geliştirilmesi alanlarında bilim uzmanı yetiştirmektir.”

2. Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına formasyon, pedagoji bilgisi vermek

İfade edilen EPÖ'nün Eğitim Fakültesinde lisans okuyan ve ya Fen Edebiyat Fakültesi mezunu öğrencilerine öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vererek, pedagoji becerilerini artırma ve öğretmenlik mesleğine hazırlama işlevinin olduğunu ifade etmişlerdir. Buna paralel olarak ÖE-17, *“[EPÖ'nün işlevi] Eğitim Fakültesi Lisans programlarında yer alan eğitim bilimleri alan derslerinin işlevsel bir biçimde yürütülmesini sağlamak. Eğitim bilimleri alanında uzmanlık düzeyinde bilgi beceri ile donanmış bireyler yetiştirmek...”* ve ÖE-37 *“...tüm öğretmen adaylarının sahip olması gereken öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin önemli bir bölümünü öğrencilere kazandırmaktadır...”* şeklinde açıklamıştır.

Pedagoji bilgisini öğrencilere kazandırma işinin önemli olduğunu ve bu nedenle her geçen gün EPÖ'nün işlevselliğinin daha da arttığını ifade eden ÖE-68 kodlu öğretim elemanı

“İşlevselliğini kaybetmiş midir? Hayır. Daha da çok artmaktadır. Ancak pratiğe yansımaları nedir? Soruna verilecek cevap bizim bilgiye ve dolayısı ile sorunları ele alışımızdaki yaklaşımımıza bağlı bir husus. Alanın en temel işlevi, çeşitli derecede kademelere öğretmen yetiştiren bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin pedagoji alanında yetişmelerine katkı sunmak...” ifadelerine yer vermiştir.

3. Programın öğelerine yönelik ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalar yaparak bilgi üretmek

EPÖ Anabilim dalının lisansüstü düzeyde eğitim verdiğini ve ilgili kişilere akademik çalışma yapma ve alana yönelik bilimsel bilgi üretme fırsatı sunduğu EPÖ'nün işlevi

arasında olduğu verilen cevaplardan analiziyle elde edilmiştir. Bununla ilgili, ÖE-15 EPÖ anabilim dalının işlevini “[EPÖ alanıyla ilgili]...lisansüstü eğitim programlarını yürüterek akademik çalışma yapmak isteyenlere bu fırsatı sunmaktır. Ayrıca bir eğitim kurumu olan üniversitelerin her düzeydeki [ilkokul, ortaokul, lise, yükseköğretim v.b. düzeyde] eğitim programlarının hazırlanmasında ve geliştirilmesinde danışman birim olarak görev alması” şeklinde açıklarken benzer şekilde öğretim elemanı ÖE-60 “EPÖ’ nün eğitim programları ve öğretim ve öğrenme alanında uluslararası bilimsel bilgi üretmesi, ürettiği bilgiyi hizmet içi ve öncesi öğretmen eğitiminde kullanması gerekir” ifadelerine yer vermiştir.

EPÖ anabilim dalının işlevlerini yerine getirememesi sebepleri katılımcıların cevapları doğrultusunda sırasıyla aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

1. Alan dışından EPÖ anabilim dalına diğer alanlardan yapılan atamalar ile istihdamları gerçekleşmeyen, nitelikçe düşük ve sayıca fazla mezunların varlığı

EPÖ Anabilim dalının işlevini yerine getirememesinin nedenleri arasında bu alanın niteliğinin düşmesi sebep olarak gösterilmiştir. Alanın niteliğini düşüren etkenlerden biri bu alanı derinlemesine bilmeyen alan dışından öğretim elemanlarının EPÖ alanına atanması diğeri ise düşük niteliğe sahip ve sayıca fazla mezun grubunun yeterince istihdam olanağı oluşturulmaması olarak gösterilmiştir.

Mezunların düşük nitelikte olmalarının EPÖ alanının işlevini yerine getirememesine neden olduğunu katılımcı ÖE-67 “MEB merkez ve taşra teşkilatlarındaki uzman alımı [EPÖ Lisansüstü programından mezun kişiler] ve yükseltmelerde akademik alt yapı ve tecrübe [akademik bilgi düzeyi ve donanımlı personel], büyük oranda söz konusu olmadığı için EPÖ’nün de geniş çaplı yaygın bir fonksiyonundan bahsedilemez” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde ÖE-34 ise MEB’in mezunlara yeterli istihdam sağlayamamasını

“EPÖ anabilim dalının son derece işlevsel olduğunu ancak bu sistem olarak bunu yarara dönüştüremediğimizi düşünüyorum. Bunun en önemli gerekçesinin bakanlık olarak bu anabilim dalına ve mezunlarına gereken önemin verilmeyişi olarak açıklayabilirim. Oysa en azından her milli eğitim müdürlüğünde bir program geliştirme birimi ve bu birimde görevli EPÖ mezunu bir program

geliştirme uzmanı görevlendirilmiş olsa, sürecin ve ürünlerin niteliğinin önemli ölçüde artacağına inanıyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

EPÖ Alanda çalışan öğretim elemanlarının alan dışından gelmesi ve nitelikçe yeterli olmamaları EPÖ alanın işlevselliğini azalttığını belirten katılımcılardan ÖE-1 *“Bu alana alan dışından yapılan atamalar ve sayısal çokluk niteliği düşürmüştür. İşlevlerin tam olarak yerine getirildiği söylenemez.”* şeklinde açıklamıştır.

2. Ülke genelinde izlenen politika sorunları

EPÖ alanında çalışanların ülke içerisinde geliştirilen ve yürütülmekte olan eğitim programları üzerinde yeterince söz sahibi olamamaları ve MEB bünyesinde yeterli çalışma alanlarının oluşturulamamış olması bu alanın işlevini azalttığını ifade eden katılımcılardan ÖE-41

“Türkiye’de eğitim programlarının geliştirmesi sürecinde EPÖ Anabilim Dalında çalışan akademisyenlerin yeterince rol almadıklarını ve politikacılar ya da karar alıcıları etkileme gücünün zayıf olduğu kanısındayım. Eğitimde Program Geliştirme sürecinin bilimsel olarak yürütülmesi için eğitimi politikacılardan uzak tutmanın yollarını bulmalıyız diye düşünüyorum.” şeklindeki açıklamasıyla bu durumu desteklemektedir.

3. Alan eğitimi çalışmalarına gereken önemin gösterilmemesi

EPÖ alanında yapılan çalışmalara EPÖ alanında çalışan program uzmanlarınca yeterli değerin gösterilmemesi, EPÖ alanının gelişimini azalttığı ve bu nedenle işlevselliğini yitirdiğini ifade eden katılımcılardan ÖE-49

”Gelişen bilgiye ve teknolojilere rağmen [EPÖ alanında] yeni bilim dalları açılmamıştır. Bu nedenle çalışmalar bir döngüsel nitelik taşıyıp korelasyonel bir çerçeve görünümü vermektedir. EPÖ uzmanları bir an önce alan eğitimi çalışmalarına yönelmelidirler.. Derslerin içerikleri güncellenmeli, bilimsel tutumun bütün lisansüstü öğrencilere kazandırılmasına çalışılmalıdır”

şeklinde bu durumu açıklamış ve çözüm olarak EPÖ alanında çalışanların dernek ve ya komisyonlarla yeterli örgütlenmesinin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ YL/DR Programlarında Okutulan Derslerle İlgili (içerik, kapsam, derinlik, ölçme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması, v.b.) Öğretim Elemanlarının görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır. Katılımcıların tamamı Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında lisansüstü düzeyde okutulan dersler hakkındaki düşünceleri ifade etmişlerdir. Verilen cevapların derslerin içerik, kapsam, derinlik, ölçme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması, v.b. gibi kriterler bakımından yetersiz veya programdan beklenen ihtiyaçları karşılayabilecek düzeyde azami düzeyde yeterli gördüklerini dile getirmişlerdir. Tablo 12’de görüldüğü üzere katılımcıların % 27’si dersleri yeterli görürken, % 62’si, dersleri mevcut durumlarıyla yeterli görmemekte ve geriye kalan % 9’u ise derslerin yeterliliklerinden bahsetmemişlerdir.

Tablo 12: Katılımcıların Derslerin Yeterlilik Durumlarına Göre Yüzde Dağılımları

	Yeterli		Yetersiz		Belirtmemiş		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Katılımcıların	24	27	55	62	9	10	88	100

Katılımcıların cevapları incelendiğinde derslerin belirtilen kriterler açısından yetersiz olmasının sebeplerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Dersi alan öğrencilerin yeterli alt yapı ve bilgi donanımına sahip olmamaları,
2. Dersi veren öğretim elemanlarının verdikleri dersle ilgili yeterli donanıma sahip olmamaları,
3. Derslerin yeterince alanla ilgili olmayışı ve araştırma derslerinin yetersizliği
4. Kaynak yetersizliği,
5. Genel olarak EPÖ lisansüstü eğitiminde ülke genelinde bir standardın (ortak programın) olmaması,
6. Derslerin genellikle teorik ağırlıklı olması ve uygulamaya ya çok az yer verilmesi ya da hiç yer verilmemesi,
7. Kapsam ve içerik olarak Yl ve Dr düzeyinde birbirini tekrar eden derslerin olması,

8. İçerik olarak derslerin lisans ve lisansüstü düzeyde birbirine benzerlik göstermesi ve sığ bir içeriğe sahip olması,
9. Derslerin güncel olmaması ve içerik olarak yeniliklerden uzak kalması,
10. Zorunlu dersler ve seçmeli derslerle öğrenci ihtiyaçlarına göre değil de bölüm bünyesindeki öğretim elemanlarının çalışma alanlarına ve ilgilerine göre açılıyor olması,
11. Program içinde birbiriyle az ilgili ve içerik olarak birbirinden az ilişkili derslerin varlığı,
12. Derslerde modern, süreç odaklı ölçme değerlendirme tekniklerinin yeterince kullanılmaması,
13. Derslerin saati ve çeşitlerinin az olması,
14. Araştırma teknikleri ve Programın teorisine yönelik derslerin sayısının yetersiz olması ve zorunlu tutulmaması,
15. Kaynak yetersizliği,
16. EPÖ lisansüstü eğitim veren üniversitelerde zorunlu dersler ve seçmeli derslerle ilgili farklılıkların çokça olması,
17. Farklı alanlarla da entegre bir biçimde program geliştirme çalışmalarının yapılmaması

ÖE-83 dersi veren öğretim elemanlarının verdikleri dersle ilgili yeterli donanıma sahip olmamaları şu ifadeyle açıklamıştır:

“Alandaki [EPÖ alanındaki] dersleri verecek uygulamalarını yapıp gösterecek nitelikte yeterli öğretim elemanı yoktur. Çoğu dersler kuramsal olarak işlenmektedir. Oysa master ve doktora uygulamaya ağırlık verilmelidir. Değerlendirme genellikle kuramsal yapılmaktadır.”

ÖE-76 Alanda okutulan derslerin yeterince alanla ilgili olmayışını ve üniversiteler arasında EPÖ lisansüstü programlarında okutulan derslerin birbirine göre çokça farklılık gösterme sebebini

“Üniversitemde YL program dosyasının hazırlanması sürecinde ülkemiz ve dünyadaki EPO programlarını inceleme fırsatım oldu. Derslerin; EPO ana bilim dalının çalışma felsefesi ve içeriğine uymadığını, üniversiteler arasında paralellik olmadığını ve maalesef hocaya göre ders açıldığını gözlemledim. En azından Program Geliştirme, Program Değerlendirme, İhtiyaç ve İçerik analizi, Öğretim Tasarımı, İnteraktif Program Geliştirme, Uygulamalı Eğitim

istatistiği, Bilimsel Araştırma yöntemleri gibi derslerin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. EPO alanı lisans seviyesinde eğitim vermediği ve kayıtlı olanların EPO alanıyla doğrudan ve yoğun olarak böyle bir YL programında karşılaşabileceği göz önünde bulundurularak, dersler doğrudan alanla ilgili olmalıdır.” sözleriyle ifade etmiştir.

EPÖ lisansüstü eğitiminde ülke genelinde bir standardın (ortak programın) olmamasını ÖE-7, ÖE-76'nın açıklamasına paralel olarak

“...lisansüstü eğitime başvuran alan eğitiminden gelen öğrencilerin sayısal çokluğu, lisansüstü programlardaki ders sayıları, öğrencilerin program geliştirme başta olmak üzere pek çok içerik alanı yönünden derinlemesine bir birikim elde etmelerinin önündeki önemli bir engeldir. Bu durum yüksek lisans, doktora ve doğrudan doktora programları ile lisansüstü programlara öğrenci kabulündeki mevcut ölçütlerin, var olan yapının daha da erozyona uğramasına yol açtığını...” ifade etmiştir.

Derslerin genellikle teorik ağırlıklı olması ve uygulamaya ya çok az yer verilmesi ya da hiç yer verilmemesi hususunda ÖE-11, ÖE-12, ÖE-21 yurt dışı ile bağlantılar kurulup derslerin teorik ağırlığının azaltılıp uygulamaya dönük çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öneri olarak ise ÖE-11 *“...Daha çok uygulamaya yönelik ve okul-sınıf içi etkinlikler e yönelik dersler olmalı. Ayrıca, YL ve DR derslerinin çoğu farklı araştırma desenlerini içermeli. Örneğin sadece "case study research" dersi açılabilmesi”* ifadesine yer vermiştir.

Kapsam ve içerik olarak Y1 ve Dr düzeyinde birbirini tekrar eden derslerin olması, derslerin güncel olmaması ve içerik olarak yeniliklerden uzak kalması ile ilgili, aynı uzmanlık alanına sahip öğretim elemanlarından birden fazla ders alarak, içeriği birbirine benzeyen dersleri yürütmeleri sebep olarak gösterilmiştir. ÖE-75 bu durumu

“Programlardaki derslerin isimleri farklı olsa da içerik bakımından aralarındaki farklılıkların fazla olmadığı ve hemen hemen birbirleriyle benzer olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, bazı derslerin içinde bulunduğumuz çağın gerekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda değiştirilebilir nitelikte olması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Derslerin güncellikten uzak olduğunu ve yeniliklerden uzak olmasını ve bunun sebeplerini ÖE-52 şu sözleriyle açıklamıştır:

“Doktorasını yaptığım üniversitede program açıldığından bu yana aynı dersler devam etmekte. Büyük olasılıkla diğer programlar için de bu geçerli. Güncel derslere çok yer verilmiyor ne yazık ki... ya da işlevsel derslere... Bunun en önemli nedenleri öğretim üyelerinin farklı ders yada yeni ders tekliflerinin geri çevrilmesi, yada kendilerini güncellemeyerek aynı içeriği farklı başlıklar altında vermesi...”

EPÖ YL-DR derslerinin durumu hakkında birçok katılımcının ifade ettiği durum zorunlu dersler ve seçmeli derslerle öğrenci ihtiyaçlarına göre değil de bölüm bünyesindeki öğretim elemanlarının çalışma alanlarına ve ilgilerine göre açılıyor olmasıdır. Öğretim elemanlarının doktora alanlarına göre ders açıldığını ifade eden ÖE-8’in görüşünü destekler nitelikte ÖE-60 Bolonya süreci ile YL, DR düzeyinde genel kabul gören derslerin açılmasının sağlanabileceğini, bu şekilde öğretim elemanına özel ders açma anlayışından uzaklaşılabilceğini ifade etmiştir.

Bunların aksine katılımcılardan birkaçı ise derslerin ve içeriklerinin belirlenmesinde ABD'nin temel amacı ve işlevi ile öğretim elemanlarının uzmanlık alanları dikkate alınmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla ilgili ÖE-13 ise seçmeli derslerin öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına göre belirlenmesini olumlu bir durum olarak gördüğünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Seçmeli dersler konusunda da genelde, öğretim üyelerinin çalışma alanları çerçevesinde dersler oluşturulmaktadır ve bu son derece mantıklıdır fakat seçmeli derslerin genel bileşenleri konusunda ortak paydalarda buluşulabilir. Bazen bazı dersler salt Yönetim, Rehberlik ve Ölçme bölümlerine ait olabiliyor o zaman alanla doğrudan bağlantı kurulamıyor. Öğrencilerin seçmeli ders seçme özgürlükleri de bu durumda kısıtlanıyor, zorunlu seçmeli ders öğrenci açısından çok da verimli geçmiyor”

Derslerin yetersizliklerini katılımcı ÖE-22 şu ifadeleriyle özetlemiştir:

“Ülkemizde YL-Dr dersleri konusunda standart bir içerik ve dersler mevcut değildir. Bu nedenle mezunlar Program geliştirme, değerlendirme alanlarından uzak öğrenme boyutuna yakın bir vizyonda beceri sahibi olmuş oluyorlar. Program geliştirme ve değerlendirme dersleri daha derinlemesine

olmalı ve ders sayısı arttırılmalı. Öğrenme ile ilgili öğrenme kuramları, öğretim tasarımı, özel öğretim yöntemi gibi derslerin de uygulama boyutu geliştirilmeli, örneğin ders tasarımları yapıp okullarda öğrenciler uygulamalara gönderilmeli. Ders tasarımını yapan ünite tasarımını ve genel olarak program tasarımını da yapabilecek düzeye gelebilir. Kısaca temel dersler her üniversite de aynı olmalı ve kredileri, içerikleri, değerlendirme stilleri de aynı olmalı, tek değişken dersi veren öğretim üyesi ve seçmeli derslerin verilmiş dönemleri ve küçük değişikliklerle isimleri farklılık gösterebilmeli. EPÖ alanında YL-Dr yapmayı isteyen kişi EPÖ alanında Lisansüstü eğitim veren üniversiteleri tercih ederken A hocasında mı B hocasından mı Program geliştirme dersini almalıyım diye düşünerek üniversite tercihini yapabilmeli. Bu şekilde bir standart ve kalite çalışması yapılmalı. Üniversitemdeki derslerin YL ve Dr düzeyinde olanların lisans düzeyinden çok farklı olmadığını düşünüyorum. Derinlemesine bilgi verilebilmeli ve araştırma tekniği dersleri bakımından da lisansüstü program zenginleştirilmeli.”

EPÖ lisansüstü dersleri içerik, kapsam, derinlik, ölçme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması açısından yeterli görenlerin genellikle, köklü üniversitelerde çalıştıkları görülmüştür. Katılımcılar yeterli gördüklerini dile getirirken küçük üniversitelerdeki EPÖ programlarının yetersiz olduğunu da belirtmişlerdir.

ÖE-2 ve ÖE-4 Ülke genelinde derslerin ortak olduğunu, kendi üniversitelerinde YL ve DR derslerinin içerik, kapsam, derinlik, ölçme ve değerlendirme ve güncellik ve alanla ilgili yeterli olduğunu, Ancak özellikle bazı küçük üniversitelerde bu kriterler açısından YL ve DR derslerinin yeterli olmadığını hatta bu dersleri alan dışındaki kişilerin verdiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, ÖE-9 program geliştirmenin temelleri dikkate alındığında Ülkemizde okutulan derslerin içerik ve güncellik açısından bir çok dersin EPÖ anabilim dalı ile ilişkili olduğu ifade etmiştir. Diğer katılımcılara benzer şekilde ÖE-25 “(Dersler) Program geliştirme alanı ile ilgili yeni anlayışları yansıtıyor ve yeterince derinlik içeriyor. Ölçme değerlendirme süreci performans odaklı. Gelişmiş ülkelerin standardında, nitelikli uzmanlar yetişiyor.” açıklamasıyla, derslerin güncel ve derinlemesine bilgi içerdiğini ifade etmiştir.

Derslerin yeterli güncel ve ihtiyaca cevap verecek biçimde yürütüldüğünü ifade eden katılımcı ÖE-69 şu şekilde durumu özetlemiştir.

“Anabilim dalımızda yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilen derslerin içerikleri, program hedeflerimiz dikkate alınarak belirlenmekte ve her bir dersin olası çıktıları ile program hedefleri ilişkilendirilmektedir. Ayrıca ders içeriklerinin düzenlenmesinde hem ulusal hem de uluslar arası temel ve güncel alanyazın dikkate alınmakta; yüksek lisans ve doktora aynı adla yer alan derslerin derinliği, düzeye göre kararlaştırılmakta ve kenetlenmektedir. Eğitim durumları, öğrencilerin daha aktif katılım gösterebilecekleri ve bilgiyi kullanabilecekleri biçimde düzenlenmektedir. Anabilim dalımızda hem öğrencilerin hem de dersin etkililiğinin değerlendirilmesinde süreç ve ürün değerlendirilmesi birlikte yapılmakta; elde edilen veriler ışığında bir sonraki dönem/yıl için yapılabilecek iyileştirme çalışmalarına karar verilmektedir. Doktora düzeyinde formasyon dersleri ise öğretim üyelerinin ortak katılımı ile tasarlanmakta ve eş zamanlı uygulanmaktadır.”

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda Öğretim Elemanlarının EPÖ Lisansüstü mezunlarına ilişkin (iş bulma, kalite, nicelik, donanım v.b.) görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı mezunların iş bulmasına, sahip oldukları kaliteye, niceliğe ve donanıma yönelik görüşlerini ifade etmişlerdir. Verilen cevapları daha iyi analiz edilmesine olanak sağlaması açısından EPÖ lisansüstü programdan mezun olan öğrencilerin durumuna yönelik görüşler aşağıdaki başlıklar altında kategoriler şeklinde açıklanmıştır.

1. Öğrencilerin EPÖ Lisansüstü programa başvurma amaçları ve başvuran öğrencilerin profilleri,
2. Mezunların iş bulma durumları,
3. Mezunların iş bulmasına yönelik öneriler,
4. Mezunların kalite, nicelik ve donanım durumlarının yetersiz olmasının nedenleri
5. Mezunların kalite, nicelik ve donanım açısından yeterli olabilmeleri için getirilen öneriler,

Tablo 13: Katılımcıların Mezunların Yeterli Ve Yetersiz Olmalarına Yönelik Yüzde Tablosu

Katılımcıların	Yeterli		Yetersiz		Bilinmiyor		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
	38	43	26	29	24	27	88

Mezunlar hakkında katılımcıların öncelikle istihdam (iş bulma), kalite, nicelik, donanım ile ilgili Tablo 13’de görüldüğü üzere genel olarak çoğunluğunun mezunları yeterli görmediği ancak bir kısım katılımcının ise mezunların yeterli donanıma sahip ve kolay iş bulabildiklerini ve durumdan memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

1. Öğrencilerin EPÖ Lisansüstü programa başvurma amaçları ve başvuran öğrencilerin profilleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre genellikle EPÖ lisansüstü eğitime başvuran öğrencilerin; iş bulmak amacıyla eğitime başlayan mezunlardan, eğitim sektöründe çalışan öğretmenlerden, yöneticilerden veya üniversitede akademik personel olarak çalışan bireylerden oluştuğu belirlenmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin lisansüstü eğitim yapma amaçlarını, var olan kurumlarında kariyerlerini arttırıp kademe yükselmesinde derece almak, statü değişikliği yapabilmek için programa dâhil olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin öğretim becerilerini geliştirip mesleki yeterliliklerini arttırmak amacını da taşıdıklarını eklemişlerdir. Araştırma görevlisi, okutman, öğretim görevlisi gibi üniversite personelinin ise bilimsel çalışmalar yapıp alanda uzmanlaşmak ve akademik unvanlarını arttırabilmek amacıyla EPÖ alanında lisansüstü eğitim yaptıklarını belirtmişlerdir.

Başvuran öğrencilerin profillerini ise şu şekilde özetlenebilir: Katılımcılar, EPÖ lisansüstü eğitime başvuran öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitim fakültesi mezunu öğrencilerden bir kısmının da eğitim sektörü dışından geldiğini ifade etmiştir. Eğitim fakültesi mezunlarının çoğunun öğretmen ve yönetici olarak kamu ve özel sektörde çalıştıkları, bir kısmının da çalışmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin lisansüstü eğitime başvurma amaçlarının ise eğitim bilimleri alanında, program geliştirme uzmanı olabilmek ya da üniversitelerde akademik personel olabilmek olduğunu ifade etmişlerdir. EPÖ alanına lisansüstü eğitim almak amacıyla gelen

öğrencilerin EPÖ alanında lisans eğitimi almada diğer eğitim alanlarından mezun olarak gelmelerinin onların için yetersizlik olarak ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitime başvurma amaçları ile ilgili öğretim elemanı ÖE-7 şunları söylemiştir:

“...Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapmakta olan; görevde yükselmek, kendini geliştirmek, kurumlararası geçiş yapmak isteyen öğretmenler vb. başta olmak üzere, kurulan yeni üniversitelerde boş olan bu tür kadrolarda kendilerine yer bulmak amacıyla lisansüstü öğrenime yönelen öğrenciler, EPÖ alanının başlıca öğrenci girdilerini oluşturmaktadır.”

Lisansüstü eğitime başvuran öğrencilerin iş bulma problemlerinin olmadığı ve eğitime başlama sebeplerinin terfi almak, statü kazanmak gibi nedenlerden yola çıkarak gerçekleştirdiklerini öğretim elemanı (ÖE-53) şu sözleriyle açıklamıştır:

“ EPÖ anabilim dalı sadece lisansüstü düzeyde eğitim verdiği için hâlihazırda çalışan kişiler öğrenci olarak programa başlamaktadır. Programın öğrencilerini çoğunlukla öğretmenler, araştırma görevlileri ve eğitim kurumlarında görev yapan yöneticiler oluşturmaktadır. Bu nedenle yüksek lisans ve doktora programlarından mezun olanlar iş bulmaktan daha çok görevlerinde terfi etmektedirler.”

2. Mezunların iş bulma durumları

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bir kısmı EPÖ lisansüstü programlarından mezun olan öğrencilerin iş bulmalarına yönelik bir sorun yaşamadığını (%29) ifade ederken büyük bir kısmı ise iş bulma probleminin yüksek oranda olduğunu (%43) ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan açıklamaları iki kategoride açıklanabilir:

a) Mezunların iş bulma problemi yok

b) Mezunların iş bulma problemi var

a) Mezunların iş bulma problemi yok

EPÖ lisans programlarının kapatılması nedeniyle lisans mezunları olmadığı için iş bulma sorunun söz konusu olmadığını ifade eden bir kısım katılımcılar, lisansüstü eğitim almak için EPÖ anabilim dalına başvuran öğrencilerin büyük kısmının öğretmen, yönetici ve ya farklı meslek gruplarına dahil olduklarını, işsiz olanların da doktoralarını bitirdikten sonra akademik personel olarak üniversitelerde, kamu ve

özel sektörde kolaylıkla iş bulabildiklerini belirtmiştir. İş bulma probleminin olmadığını ifade eden katılımcılardan ÖE-35 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“ Mezunların genel olarak görev yaptıkları okullardaki görevlerine devam ettikleri, yeni açılan üniversitelerde akademik kariyerlerine başladıkları (ya da devam ettikleri), Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli birimlerinde program geliştirme uzmanı olarak görev yaptıkları ve buralarda yürütülen çeşitli projelerde görevler ve sorumluluklar üstlendiklerini düşünüyorum.” şeklinde ifade ederken, ÖE-79 ise

“ABD’imiz lisansüstü programlara kayıt için herhangi bir lisans programı mezunu olması ve diğer koşulları yerine getirmesi yeterlidir. Ancak programlara kayıt yaptıran öğrencilerin hemen tamamını öğretmenlik programı mezunu olan ve resmi ya da özel okullarda öğretmen olarak görev yapanlar ile üniversitelerin çeşitli birimleri okutman, uzman, öğretim görevlisi veya araştırma görevlisi olarak görev yapan kişiler oluşturmaktadır. Bu nedenle programı bitirenlerin genel olarak iş bulma sorunu olmamaktadır.” açıklamasıyla mezunların iş bulma probleminin olmadığını ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarından bazıları, EPÖ anabilim dalının 1999’dan beri lisans düzeyinde mezun vermediği için lisans mezunlarının istihdamının söz konusu olmadığını bu nedenle iş bulma sorunundan bahsedilemeyeceğini ifade etmişlerdir. EPÖ uzmanı olarak lisans mezunlarının iş bulmakta zorlandıkları ve lisans programlarının kapatılmasıyla EPÖ anabilim dalında sadece lisansüstü eğitim verildiğini ayrıca genellikle lisansüstü eğitime gelen öğrencilerin iş sahibi olduklarını da belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili katılımcı (ÖE-2) ve (ÖE-9) sırasıyla,

“Şu anda zaten lisans (EPÖ anabilim dalının lisansı) yok sadece lisansüstü (EPÖ anabilim dalının lisansüstü) eğitim var. Lisans açıkken mezun olan öğrencilerin daha çok kendi alanı dışındaki işlerde çalıştığını gördüm. Ancak, çalıştıkları işler tam olarak kendi alanları olmasa da yine de onların çalıştıkları alanda çoğunun başarılı olduğunu söyleyebilirim. Lisansüstü mezunlar ise daha çok öğretmenlik yapan kişiler bunların da lisansüstü derslerde öğrendiklerini öğretmenlik mesleğine uygulamaya çalıştıklarını gördüm. MEB’de hazırlanan programları daha eleştirel bir gözle yaklaştıklarını düşünüyorum.” ve *“Lisans düzeyinde 1997 yılından sonra eğitim verilmemektedir. O dönem mezunlarının büyük çoğunluğu sınıf*

öğretmeni olarak istihdam edilmiştir. Yeniden lisans programları açılrsa istihdam sorunu ortaya çıkabilecektir.” ifadelerine yer vermişlerdir.

b) Mezunların iş bulma problemi var

Öğretim elemanları EPÖ lisansüstü mezunların iş bulamama nedenlerini büyük kısmı işsizliğin her alanda olduğu gibi MEB ve özel sektördeki talep yetersizliği ve izlenen politikaların bu alana yönelik iş sahaları açmamasından dolayı yetersiz olması, mezunların iş bulma sorunları yaşamasına sebep olduğunu belirtmişlerdir. ÖE-34 *“Mezunlarımızın üniversitelerde akademisyenlik dışında başka bir şanslarının olmadığını düşünüyorum. Bu durumda düzelme yaşanması için MEB ve özel sektördeki mevcut algının değişmesi gerekir.”* şeklindeki ifadesi ile bu durumu açıklamaktadır.

3. Mezunların iş sahibi olmasının arttırılmasına yönelik öneriler

Katılımcılar, mezunların iş sahibi olması önündeki engellerin öncelikle kaldırılması ve mezunların sahip oldukları niteliklerin arttırılması ile istihdam problemlerinin çözülebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca işveren durumundaki özel ve devlet kurumlarının EPÖ uzmanına olan ihtiyaçları gün yüzüne çıkarılarak iş imkanları sunulabileceği belirtilmiştir.

ÖE-55 EPÖ lisansüstü mezunu uzmanların iş bulabilmelerine yönelik MEB bünyesinde yasal düzenlemeler yapılması gerektiğini *“Mezunların iş bulma imkanı sınırlı. bu nedenle ilk ve ortaöğretilere de EPÖ uzmanlarının atanması için gerekli yasal düzenlemelerin biran önce yapılmasında yarar vardır.”* ifadeleriyle dile getirmiştir. ÖE-22 ise istihdam sorunlarının önündeki engelleri ve aşılması yolundaki önerileri şu ifadeleriyle özetlemiştir:

“...EPÖ uzmanın devlet ve özel kurumlarda yeterli talep olmadığı için mezunların bu kurumlarda istihdamı da istenilen düzeyde olmuyor. Derslerin içeriklerini, programdan mezun olmak için yeterli görülen kredi sayısı ve uygulama sayılarının yeterli olmadığını düşünüyorum. YL ve ya Dr den mezun olma koşulları arasına yurt dışında belli bir süre araştırmacı olarak bulunma ve en az 2 ders araştırma teknikleri ve en az 3 ders program geliştirme değerlendirme ve öğrenme alanında ders almış olma koşulu koyulmalıdır. Bu şekilde kaliteli mezunlar verilerek bu kişilerin devlet ve özel kurumlarda

istihdamları teşvik edilebilecek ortamlar devlet eliyle daha sağlıklı bir eğitim sistemi için oluşturulmalıdır.”

4. Mezunların kalite, nicelik ve donanım durumları (yetersiz olmasının nedenleri)

Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının büyük kısmı (tamamına yakını) mezunların kalite nicelik ve donanım açısından yetersiz olduğunu ifade ederken bir kısmı ise yeterli görmektedir.

Mezunların yetersiz olduğunu düşünen akademisyenler bunların nedenlerini, öğrenciler, öğretim elemanları ve sunulan imkanlar boyutundan kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Birinci neden: Öğrencilerin yeterli donanıma sahip olmadan lisansüstü programa başvurmalarını,

EPÖ mezunlarının lisansüstü eğitimin önemini tam olarak kavrayamadığını ifade eden ÖE-62 kodlu öğretim elemanı şunları söylemiştir:

“Lisans öğrencimiz olmadığı için, bize gelen öğrencilerin çoğu zaten öğretmenlik yapmakta olan bireyler. Bu nedenle iş bulma konusunda birşey söyleyemeyeceğim. Ancak akademisyenliğe geçiş açısından sıkıntılar olduğunu elbette hepimiz biliyoruz. Kendini çok iyi yetiştiren, üniversitede öğretim elemanı olarak çalışmak isteyen öğrencilerimizin çok azı bu olanağı bulabiliyor. Öte yandan, lisansüstü eğitim programlarımıza devam eden öğrencilerimizin çoğu şehir dışından geliş-gidiş yapan bireyler. Bu ve başka bazı nedenlerle "gereken kredileri tamamlayalım", "dersi geçelim de biran önce teze başlayalım" gibi kaygılar biraz daha belirgin olabiliyor. Bu da öğrencilerimizin yeterince derinleşmeden, bir lise öğrencisi zihniyetiyle dersleri almalarına yol açıyor. Bazı mezunlarımızın donanımsızlığı ancak tez savunması sırasında ortaya çıkabiliyor”

İkinci neden: Öğretim elemanlarının yetersizliğini katılımcı ÖE-72 şu şekilde açıklamıştır:

“Mezunların kalitesi, eğitim gördükleri EPÖ bilim dalının öğretim üyelerinin kişisel ve bilimsel yeterliliği göre değişir. Ancak burada öğretim üyesi

yeterliliği ve kalitesi yüksek olan okullarda az sayıda öğrenci mezun verirken niteliği düşük yerlerde bu sayının yüksek olduğu da görülmektedir.”

Üçüncü neden: Lisansüstü öğrencilerine sunulan imkânların sınırlılığı ve ya yeterli olanakların sağlanamaması olarak belirlenmiştir.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ anabilim dalının gelecekteki durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı EPÖ’ nün gelecekteki durumuna yönelik görüşlerini bildirmiştir.

Öğretim elemanlarının bir kısmı EPÖ’ nün gelecekteki durumu hakkında olumlu görüş bildirirken bir kısmı da olumsuz durumların gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Genel olarak katılımcılardan %40’ı (36 kişi) gelecekteki durumunun iç açıcı olmadığını doğrudan ifade ederken %35’i (31 kişi) ise net olarak gelecekteki durumunu iyi olacağını ve EPÖ anabilim dalının öneminin daha da artacağını ifade etmiştir. Geriye kalan %23’ü (21 kişi) ise gelecekteki durumu hakkında net bilgiler vermeyip şuan ki durumunun istenilen yerde olmadığını, gelecekte daha iyi bir yere gelebilmesi için yapılması gereken önerilerden, daha iyi olması için yapılabilecek etkinliklerden bahsetmişlerdir.

Bu kısımda EPÖ ‘nün gelecekteki durumunun yönelik verilen cevaplar 3 başlık altında ele alınmıştır. Bunlar:

1. Gelecekte EPÖ ‘nün öneminin kaybedeceğine yönelik ifadeler,
2. Gelecekte EPÖ ‘nün öneminin daha çok artacağına yönelik ifadeler,
3. Gelecekte EPÖ’ nün daha iyi bir duruma gelmesi için yapılan öneriler şeklinde gruplandırılmıştır.

1. Gelecekte EPÖ’nün öneminin kaybedeceğine yönelik ifadeler,

Gelecekte EPÖ Anabilim Dalının durumunu iç açıcı görmeyen ve değersiz olacağını düşünen katılımcılar bunun temel sebepleri olarak şunları sıralamışlardır:

1. Yükseköğretimde EPÖ anabilim dalına gereken önemi verecek politikalar yürütülmemesi ve lisans mezunu olmadığı gerekçesiyle EPÖ mezunlarının devletin istihdam politikalarında gereken önemde yer alamaması,
2. Alan eğitiminden gelenlerin EPÖ alanında yer alan eğitim derslerini vermek istemesi veya vermesi,
3. EPÖ alanında lisans düzeyinde eğitim verilmediği için lisansüstü eğitime başvuran öğrenciler, lisans mezuniyet alanlarının dışına çıkamayıp, mezun oldukları alan eğitimine dönük çalışmalar yapmaları, EPÖ' nün çalışma alanının çokça değişiklik göstermesine neden olmakla birlikte, bu durum program ve öğrenme temellerinden uzak ve bilgi bakımından yetersiz program geliştirme uzmanlarının yetişmesine sebep olması; bu alanı çıkmaza sokması şeklinde sıralamışlardır.

EPÖ'nün gelecekteki durumunu çok parlak görmediğini ifade eden ÖE-42 “[EPÖ Anabilim Dalı] Eğitim fakültelerinde Eğitim Bilimleri Bölümü öğrencisi olmayan, gereksiz bir bölüm gibi görülüyor. Örneğin, İlköğretim, Türkçe bölümleri aktif bölüm olarak görülmekte öğrencisi olduğu için. Eğitim bilimleriyle ilgili bütün dersleri bu bölümdeki bütün hocalar verebilir gibi [gibi] görülmekte.” ifadesiyle EPÖ alanındaki dersleri diğer alan eğitimi branşlarındaki öğretim elemanlarınca verilmesinin EPÖ'nün alanına müdahale olarak görmekte ve gelecekteki durumunu olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir.

Benzer şekilde ÖE-11 EPÖ alanında çalışılan konuların daha kapsamlı olması gerektiğini ve bu şekilde bir disiplin olarak devam ederse kapatılmasının kaçınılmaz olduğunu şu ifadeleri ile belirtmiştir:

“Bana kalırsa artık Eğitim Programı kalmadı. Artık EPÖ alanında çalışanlar öğretim tasarımına yoğunlaşıyor. Aynı şekilde, EPÖ'de tarih, sosyoloji ve felsefe mezunları çoğalıyor. Bu bölümlerden mezun olanlar kadro ve pozisyon bulamadığından EPÖ' ye yönlendiriliyor. Bu iki nedenden dolayı son 5 yılda bir değişim yaşanıyor alanda. 10-15 yıl içinde EPÖ'nün gerçek amacı yitirilecek diye düşünüyorum. Çünkü gitgide eğitim programları daralıyor. Bence 20-25 sene sonra bu bölüm kapanarak, diğer bölümlerin içine yerleştirilecek. ”

ÖE-41 ise EPÖ alanında yapılan çalışmaların alan eğitimi çalışmalarından farklı olmayıp, EPÖ alanında oldukça sığ düzeyde çalışıldığını,

“...şu anda EPÖ’ nün lisansüstü eğitim öğrenci kaynağını diğer alanların [matematik, Türkçe, fen bilgisi, tarih, felsefe gibi] lisans mezunları oluşturmaktadır. Bu öğrenciler EPÖ lisansüstü eğitiminden mezun olduklarında aslında, yetiştirilme biçimi olarak, alan eğitimi uzmanı olacaklardır. Ancak bu kişilerin EPÖ alanında derinlemesine çalışarak alana hakim olabileceklerini de düşünüyorum. Türkiye’de EPÖ alanındaki çalışmalarının "öğretim" üzerinde yoğunlaştığı, eğitim programları ve program geliştirme sürecine ilişkin kuramsal çalışmaların çok az olduğunu da kabul etmemiz gerekir. Dolayısıyla günümüzde eğitim gören öğrencilerin alan kuramsal olarak daha çok girmelerini, düşünmelerini ve araştırma yapmalarını sağlamalıyız. Tez çalışmalarının bu yönde olması için çaba harcanabilir. Bu şekilde EPÖ gelecek vadededebilir” şeklindeki ifadeyle dile getirmiştir.

2. Gelecekte EPÖ ‘nün öneminin daha çok artacağına yönelik ifadeler,

Gelecekte EPÖ Anabilim Dalının öneminin daha da artacağını düşünen katılımcılar bunun temel sebepleri olarak şunları sıralamışlardır:

1. Öğretim programlarının eğitim sistemindeki önemine yönelik konumu değişmedikçe,
2. İşverenlere, MEB, özel ve kamu kuruluşlarına personellerinin hizmetiçi ve hizmet öncesi eğitimlerinde Eğitim programcısına duydukları talebi fark ettirilmesiyle EPÖ alanının önemi daha da artacaktır.

Eğitim sistemimizin niteliği öğretim programlarının niteliğine ve Eğitim programlarını geliştiren uzmanları yetiştiren EPÖ alanının varlığına bağlı olduğunu ve gelecekte daha önemli bir yere sahip olacağını katılımcı ÖE-34

“Öğretim programlarını eğitim sisteminin en önemli değişkenlerinden biri olarak gördüğümüz sürece ki bilimsel doğru budur, EPÖ alanının değerinin azalması beklenmemelidir. Tam tersi bu alanın önemi giderek artacaktır, bu nedenle belli üniversitelerde EPÖ lisans programının açılması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

ÖE-79 ise MEB ve benzer diğer kuruluşların ihtiyaç duydukları hizmetiçi ve hizmet öncesi eğitimlerinde Eğitim programcısına duydukları gereksinimden dolayı EPÖ alanının gelecekteki durumunu

“EPÖ alanı ülkemizde başta MEB olmak üzere amaç ve işlevi ile yararları ve etkileri çok iyi anlaşılmış olan bir alan değildir. Ancak ülkemizde de giderek hızı ve kapsamı artmakta olan eğitimde akreditasyon sürecinin gereği olarak iç değerlendirici ve dış değerlendirici uzmanlara olan gereksinim artacağına, EPÖ alanı gelecekte daha işlevsel bir alan olacaktır.” ifadeleriyle daha iyi olacağını belirtmiştir.

3. Gelecekte EPÖ’ nün daha iyi bir duruma gelmesi için yapılan öneriler

Elde edilen cevaplar incelendiğinde yapılan önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Lisans programı açılmalı ve EPÖ mezunları okullarda program geliştirme ve değerlendirme uzmanı olarak MEB tarafından görevlendirilerek alandaki istihdam sorunu çözümlenmelidir.
2. EPÖ alanıyla ilgili çalışmalara daha çok yer vererek bu alanın öneminin anlaşılmasını sağlanmalıdır.
3. EPÖ alanında yetişen bireylerin donanım ve kalite bakımından gelişmesi sağlanmalıdır.
4. EPÖ mezunlarının istihdam alanları genişletilmeli ve lisans düzeyinde kaynaklar arttırılmalıdır.
5. Bilgi üretmeye ve yenilikleri takip etmeye önem verilmelidir.
6. EPÖ kendi içerisinde özel ve yerel kuruluş (dernek, çalıştay, v.s.) şeklinde birliktelikler oluşturmalıdır.
7. EPÖ alanında yetişen yeni nesli mevcut kadrodaki öğretim elemanlarının desteklemesi ve EPÖ alanındaki kadro taleplerinde ısrarcı olarak sayıyı arttırmak için YÖK’e (başvuru) baskı yapılmalıdır.

EPÖ alanında yapılan çalışmalara daha çok önem verilmesi ve EPÖ lisans programlarının açılması gerektiğini ancak bu şekilde ileride daha iyi bir yere sahip olacağını ifade eden ÖE-79 ‘un yanı sıra ÖE-2,

“..bu tarz [şuan ki katıldığı tez çalışması] çalışmalarla EPÖ'nün ne kadar önemli bir alan olduğunu bütiin topluma ve özellikle karar veren

mekanizmalara, yetkili lişilere [kişilere] anlatarak Lisansın yeniden açılmasını sağlamalıyız. Eğer bunu yapmasak [yapmazsak] EPÖ'nün gereksiz bir alan gibi görülüp gelecekte lisanüstü [lisansüstü] eğitiminin de tamamen kapanması söz konusu olabilir.” şeklinde ifadeleri eklemiştir.

EPÖ mezunlarının istihdam alanları genişletilmesi ve lisans düzeyinde kaynaklar artırılmasına ve alana gereken değerin verilmesine yönelik ÖE-22,

“...Meb, özel okullar, şirketler v.s. Program geliştirme uzmanına ihtiyaç duymaları için daha sistemli müfredatlara sahip olmaları ve verdikleri eğitimin kalitesini arttırmaları hususunda teşvik edilmelidir. İşte bu şekilde [EPÖ]anabilim dalının işlevselliği artarak mezunlara gerekli istihdam sağlanmış ve gelecekte artan talep karşısında lisansüstü programlar eğitime devam edebilecek düzeyde olabilir. Farkettiğim kadarıyla pedagojik alan bilgisi ihtiyacı öğretmenlerimiz yetiştikçe bitmeyeceği için bu alana olan ihtiyaç da bitmeyecektir ancak bir bölüm ya da anabilim dalı olma konusunda geleceğe dönük EPÖ için kaygılarım var.” açıklamasında bulunmuştur.

EPÖ alanında yetişen bireylerin donanım açısından daha iyi hale getirilmesi ve EPÖ alanında çalışanların daha çok birbirini desteklemesinin EPÖ alanının yararına olacağını ÖE-15

“EPÖ de lisansüstü eğitim alan bireylerin, '...Formasyon derslerinden de pek farkı olmayan bir program, biraz gelişmiş hali..' gibi yargılardan uzaklaştıracak bir lisansüstü eğitim uygulamasının gerekleri yerine getirilmelidir. Bu amaçla öncelikle EPÖ alanında eğitim veren birimlerin işbirliğine giderek toplantılar, çalıştaylar vb düzenlenerek sorunları masaya yatırıp çözüm önerileri geliştirmelidir. Ayrıca hep gündemde olan Eğitim bilimci mi? Bilim eğitimcisi mi? yetişmeli sorularına da değinilmeli. Bu şekilde ilerleyebilir.” şeklinde ifade derken bu açıklamaya paralel olarak

ÖE-69 ise,

“...EPÖ Anabilim dalının her şeyden önce bir disiplin olduğu öne çıkarılmalı ve gelecekte, eğitim fakültelerinin okulöncesi, sınıf öğretmenliği gibi bölümleri bu disiplinin şemsiyesi altında örgütlenmelidir. EPÖ, bilimsel bilgi üretimine ağırlık vermelidir. Günümüzde var olan bilginin yoğun bir tüketimi söz konusu. Ancak kanıta dayalı yeni bilgilerin üretiminde ve uygulanabilirliğinin test edilmesinde soruların olduğunu düşünüyorum.

Bilimsel bilgi üretimindeki yetersizlik, yurt dışına bağımlılığı arttırmaktadır. Bunu engellemenin bir yolu belki de lisans programının açılması ve bu alanın gerçek uzmanlarını kökten yetiştirmektir.” açıklamasında EPÖ alanının geliştirilmesi gerektiğini ve lisans eğitiminin açılmasıyla daha da güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Katılımcı ÖE-5 EPÖ alanında yetişen yeni nesli mevcut kadrodaki öğretim elemanlarının desteklemesi ve kadro taleplerinde ısrarcı olarak sayıyı arttırmak için YÖK’e (başvuru) baskı yapılması gerektiğini

“Bu gidişle pek parlak görmüyorum. Öncelikle alandaki eski hocaların bakış açılarını değiştirmeleri, yeni gelen nesli desteklemeleri gerekiyor. MEB ile ilişkilerin kurulması gerekiyor. YÖK’e tüm eğitim fakültesi öğrencilerine ders veren bir anabilim dalı olduğumuzun açıkça anlatılması ve kadro isteklerinin ısrarla yapılması gerekiyor. Daha çok TÜBİTAK projesinin yapılması ve ses getiren önemli projelerde yer alınması gerekiyor. Lisans programının yeniden açılması da çok büyük katkı sağlar. Bunlar olmadıkça geleceği pek de parlak görünmüyor doğrusu.” sözleriyle ifade etmiştir.

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ alanında yaşanan sorunlara (eğitim öğretim sürecine, programın yeterliliğine, mezunların istihdamına yönelik) ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı EPÖ alanında yaşanan sorunlara hem 6. Soruya cevap olarak hem de diğer sorulara verdikleri cevaplarda da kısmen ifade etmişlerdir. EPÖ alanında yaşanan sorunları genel olarak maddeler halinde

1. EPÖ alanında nitelikli eleman yetiştirilememesi
2. EPÖ kökenli olmayan araştırmacıların EPÖ alanında çalışması EPÖ’ nün derinlemesine çalışmasını engellemekte ve bu durum alanda kalite problemlerinin çıkmasına neden olmaktadır.
3. Mezunların nitelikli ve nicelikli iş bulma (istihdam) sıkıntısı
4. Akademik çalışmalarda maddi kaynak yetersizliği
5. EPÖ alanında çoğunlukla kuramsal (teorik) çalışmaların yapılması ve bunun sonucu olarak alanda uygulamaya dönük çalışmaların yapılması EPÖ alanını

kısır ve işlevsiz bırakmakla birlikte bu alanda yetişen uzmanlarında niteliğini düşürmektedir.

6. Ülkedeki eğitim alanında yürütülen politikaların ve siyasilerin EPÖ alanıyla ilgili işlere müdahale ederek alanla ilgili önemli kararlar verme yetkisine sahip olmaları bu alanı olumsuz olarak etkilemektedir şeklinde verilebilir.

1. EPÖ alanında nitelikli eleman yetiştirilememesi

Öğrencilerin lisanslarının farklı farklı branşlardan olması ve YL Dr düzeyinde ortak dersleri olarak EPÖ alanından mezun olmalarıyla öğrencilerin bu alanda yetersiz donanımda mezun olmasına neden olmaktadır. Buna ek olarak lisansüstü düzeyde verilen derslerin sayıları ve çeşitleri bakımından yetersiz olması, dersi veren öğretim elemanının program geliştirme ve değerlendirme temel alanında yetersiz bilgi düzeyine sahip olması gibi nedenlerde eklenebilir. Bu durumla ilgili ÖE-49 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bütün eğitim teşkilatlarında hangi uzmanlık alanının hangi yeterliklere sahip olduğu gibi meslek standartları veya yeterliklerinin bir an önce netleştirilmesi ve alan ayrımlarının belirginleştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde uzmanlık alanına dayanmayan bir uzman tercihi sorunu yaşanmaktadır. Bu sorunun MEB ve YÖK kaynaklı oluşu ise sorunun çözümünü güçleştirmektedir. “

2. EPÖ kökenli olmayan araştırmacıların EPÖ alanında çalışması EPÖ’ nün derinlemesine çalışmasını engellemekte ve bu durum alanda kalite problemlerinin çıkmasına neden olmaktadır.

Farklı alan eğitimcilerinin ve ya lisans, yüksek lisans veya doktora EPÖ alanı dışından olan bireylerin tam olarak bir EPÖ uzmanı niteliğini taşıyamaması. Bunun nedeni ise program geliştirme, uygulama veya değerlendirme boyutlarında çalışma yapmaktan çekinerek alan eğitimine yönelik çalışma istekleri, bu alanda yaşanan sorunlardan bir tanesi olarak görülebilir. Bu şekilde EPÖ’ de derinlemesine çalışılmadığı zaman çalışmalar sığ ve kaliteden yoksun olabiliyor ve yapılan çalışmaların alan eğitimine benzemesi alan eğitimcileri ile eğitim bilimciler arasında da problemlere neden olabileceği yapılan açıklamalardan elde edilmiş birer bulgudur.

3. Mezunların nitelikli ve nicelikli iş bulma (istihdam) sıkıntısı

Lisans ve lisansüstü düzeyde mezunların MEB ve YÖK’ te istihdamına yönelik çalışmaların yetersiz olması mezunların EPÖ alanında istihdamını çıkmaza sokmaktadır. Mezunların istihdam sorununun MEB ve diğer kuruluşların atama yönetmeliklerinden kaynaklanmakta olduğunu ifade eden katılımcılardan bu konuyla ilgili çarpıcı bazı cevaplar şu şekildedir:

“okul yöneticiliğinin insan yönetimi olarak düşünülüp yönetim biliminde lisans üstü eğitim alanlara bakanlık tarafında bazı yükselmelerde daha fazla puan veriliyor olması da ayrıca programın eğitim sisteminde bile işlevsel görülmediği anlamına gelebilir.” şeklindeki açıklamasına paralel olarak sırasıyla ÖE-44 ve ÖE-66 şu öneride bulunmuşlardır: *“MEB bünyesinde program geliştirme çalışmalarına EPÖ mezunlarının alınması zorunluluk olarak getirilebilir.”*(ÖE-44) *“Milli Eğitim Bakanlığı program alanına ilgisi canlandırılmazsa istihdamdaki sorunların katlanarak devam eder.”*

4. Akademik çalışmalarda maddi kaynak yetersizliği

EPÖ alanındaki Türkçe kitap ve dokümanların yetersiz oluşu ve var olan kitaplarında lisans düzeyinde ve içerik bakımından sığ olması bu alana yönelik bir diğer sorunu kaynağını oluşturmaktadır.

Bu konuyla ilgili katılımcı ÖE-55 şunları ifade etmiştir.

“Genellikle teorik bilgiye ağırlık verilmesi, alandaki Türkçe kaynakların birbirini tekrar nitelikte olması ve öğrencilerin yabancı dil eksikliği nedeniyle yabancı kaynaklardan yeterince yararlanılamaması güncel bilgiye ulaşmada sorun yaratmaktadır” (ÖE-55)

5. EPÖ alanında çoğunlukla kuramsal (teorik) çalışmaların yapılması ve bunun sonucu olarak alanda uygulamaya dönük çalışmaların yapılması EPÖ alanını kısır ve işlevsiz bırakmakla birlikte bu alanda yetişen uzmanlarında niteliğini düşürmektedir.

Bu durumu destekler nitelikte katılımcı ÖE-68 şunları ifade etmiştir.

“EPÖ alanında en temel sorun, eğitim öğretim sürecinin aşırı teoriye dayalı olmasıdır. İçerik teoriden kurtarmak gerekmektedir. Program denilince

yillardır sadece hedef-davranış anlayan alandaki uzmanlardan (kendini öyle sanan) kurtarmak gerekir. Bazılarında alan taassubu var. Hiç unutmam, Bloom' un Taksonomisini eleştiren birine (yabancı birine), Bir programcı (Türk), sen kim oluyorsun demişti. Yabancı da bu adam Tanrı mı ki sen onun dediklerini sorgusuz sualsiz kabul ediyorsun!!! Bu bizdeki bağnazlık had safhadadır. Program bu haliyle istihdam oluşturacak girişimci kişilerin yetişmesi zor. Gerçi bu, durum sadece EPÖ den kaynaklanmıyor. Üniversitelerimizin bir sorunudur. Sorgulama, kimliksiz kişileri yetiştiren yerler haline gelince, alanda doğal olarak bu süreçten etkileniyor.”

6. Ülkedeki eğitim alanında yürütülen politikaların ve siyasilerin EPÖ alanıyla ilgili işlere müdahale ederek alanla ilgili önemli kararlar verme yetkisine sahip olmaları bu alanı olumsuz olarak etkilemektedir.

Bu durumla ilgili ÖE-56 kodlu katılımcı

“Ayrıca ülkemizde programlar hazırlanırken program geliştirmecilerin görüşlerine başvurulmadığı gözlenmektedir. Programlar bilimsel bulgulara dayalı olarak değil de siyasi bakış açısına göre hazırlanmaktadır.” şeklinde açıklamaya yapmıştır.

Sorunların çözümüne yönelik katılımcıların ifadeleri analiz edildiğinde elde edilen öneriler sırasıyla şu şekildedir:

1. EPÖ alanındaki akademisyenler alana sahip çıkmalıdır. Aralarında görüş birliği olmalı ve bir bütünün parçaları olduklarını bilerek diğer alanlara karşı birbirlerine destek olmalıdırlar.
2. Alanda yapılan yeniliklere ve değişiklikleri yakından takip edilerek mezunların ve akademisyenlerin donanımları artırılmalı ancak bu şekilde kalite problemini aşılabılır.
3. Mezunların istihdamına yönelik soruları ise alandan yetişen uzmanların MEB bünyesinde program geliştirme çalışmalarında yer almaları ve ya her okulda bir program geliştirme ve öğrenme uzmanının yer alması zorunlu hale getirilebilir. Bu şekilde bu program geliştirme ve öğrenme uzmanları okullarda öğretmen ve yöneticilerle işbirliği içerisinde çalışarak öğretmenlere rehber ve etkili eğitim ortamlarının oluşturulmasında destekçi vazifesinde olmaları eğitimde yaşanan sorunları azaltacağı gibi istihdam sorununu da ortadan kaldıracaktır.

4. Lisans programları tekrar açılmalı ve EPÖ' nun sorunları azalmalı
5. Alandaki sorunlara kayıtsız kalmaktan öte alandaki bireylerin sahip çıkması sorunları azaltmak adına bir çaba olabilir.

Mezunların istihdamına yönelik yapılabilecekleri ÖE-30 “*Milli Eğitim bünyesinde ve kamu-özel kurum ve kuruluşlarda yer alacak insan kaynakları ve eğitim departmanı bölümündeki çalışanların anabilim dalımız mezunlarından istihdam edilmesi yönünde çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.*” şeklinde ifade ederken, ÖE-44 ise okullarda EPÖ alanında eğitim görmüş yöneticilere duyulan ihtiyacı ifade eden ve MEB’in bu konuda düzenleme yapması gerektiğini

“...öğretmen ve idarecilerin program geliştirme ve öğretim bilgisine çok fazla ihtiyacı olduğu, hazırlanan bir programın uygulanmasında çıkan problemlerden anlaşılmaktadır. Okul yöneticiliğinin insan yönetimi olarak düşünülüp yönetim biliminde lisansüstü eğitim alanlara bakanlık tarafında bazı yükselmelerde daha fazla puan veriliyor olması da ayrıca programın eğitim sisteminde bile işlevsel görülmediği anlamına gelebilir.” sözleriyle ifade etmiştir.

EPÖ alanındaki sorunlara kayıtsız kalınması gerektiğini ve bu alandaki her bir bireyin var olan mevcut sorunlarla yakından ilgilenme ve çözüm üretme aşamasında yer alması gerektiğini katılımcı ÖE-15

“Alanda sürekli ve sistematik geniş tabanlı bir çalışma mekanizmasının yeterince işletilememesi. Ortak sorunlara lokal çözümler aranması. Sorunların çözümünde her bir alan çalışanın ilgili olması ve çözüm odaklı çalışabilmesi beklenir.” şeklinde ifade ederken, ÖE-12 ise bu durumu şu şekilde özetlemiştir: *“EPÖ alanında yaşanan sorunlar mezunların istihdamına yönelik olabilir. Ülke genelinde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda çalışan tüm akademisyenlerin görüş birliği içerisinde olması gerekmektedir. Alana sahip çıkma anlamında da her akademisyenin gereken özeni göstermesi gerekmektedir.”*

3.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ alanı ile alan eğitiminde yapılan tezlere(Sınıf, Fen, Sosyal, Türkçe, Matematik, Biyoloji eğitimi gibi) ilişkin görüşlere yönelik bulgular yer almaktadır. Katılımcılardan sadece 8+2 fikri yok=10 tanesi bu soruya cevap vermemiştir. Cevap verenlerin ise genellikle EPÖ alanında yapılan tezler ile alan eğitiminde yapılan tezler arasında büyük oranda benzerliğin olduğu görüşünü savunmuşlardır. Kimi katılımcılar bu benzerliğin olması gerektiğini ve alan eğitimiyle EPÖ alanının birbirinden tamamen ayrılmasının da imkânsız olduğunu ifade etmişlerdir. Benzerliğin olduğunu ancak bu durumun alan eğitimi ve EPÖ alanında karışıklık yarattığını ve ideal durumun her iki alanda da yapılan tezlerin birbirinden farklı yönlerinin olması gerektiğini ifade eden katılımcılar da olmuştur. Bu alanda farklılığın olması gerektiğini savunan katılımcılar ise bu iki alanın birbirini destekler nitelikte ve tamamlayıcısı olarak görmenin daha doğru olduğunu ifade ederken, farklılıkların belirlenmesi, adına bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Araştırmanın bu sorusuna yönelik elde edilen cevapları aşağıda verilen kategoriler (başlıklar) altında analiz etmek, bulguların daha derinlemesine yönelik analizini sağlayacağı için (kolaylaştırılacağı düşünüldüğü için) aşağıdaki şekilde verilmiştir

1. EPÖ ve Alan eğitiminde yapılan tezlerin genel olarak niteliğine yönelik görüşlerin analizi

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretim elemanlarının EPÖ alanında ve alan eğitiminde yapılan tezlerin çalışma konuları, kullanılan araştırma metotları v.b niteliklerine göre genel özelliklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Cevaplar incelendiğinde bu alanlarda yapılan tezlerin genel özelliklerine yönelik elde edilen bulgular iki bölümde ele alınmıştır. EPÖ alanında yapılan tezlerin alan eğitiminde yapılan tezlerden benzer ve farklı yönleri olduğunu ifade eden katılımcıların verdiği cevapların analizi sonucunda EPÖ ve Alan eğitimi alanlarında yapılan tezlerin genel olarak içerikleri, tezlerde kullanılan yöntemler ve tezlerin eğilimlerine yönelik görüşlerin incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir.

EPÖ alanında yapılan tezlerin alan eğitiminde yapılan tezlere benzemesinin normal olduğunu ifade eden katılımcılar arasında EPÖ alanındaki tezlerin nasıl olması gerektiği yönünde katılımcı ÖE-34 şu ifadeleriyle

“EPÖ alanında yapılan tezlerde fen sosyal, Türkçe, matematik gibi derslerle bağlantı kurulması son derece normal. Çünkü bu derslerin programları veya öğretme-öğrenme süreçleri zaten EPÖ alanın çalışma sahasıdır. Ancak EPÖ alanında yapılan çalışmaların bu alanların kendilerinde yapılan çalışmalardan farkı bakış açılarından ve odaklandığı boyutlardan gelir. EPÖ alanında yapılan tezler ağırlıklı olarak bu derslere ait programların tasarlanmasına, uygulanmasına veya değerlendirilmesine odaklanır.”

EPÖ alanındaki tezlerin alan eğitimindekilere göre genellikle program tasarısı, program geliştirme –uygulama ve değerlendirme alanında odaklandığını belirtmiştir. Benzer şekilde katılımcı ÖE-5 “...özellikle EPÖ alanında program geliştirme ve değerlendirme çalışmaları yapılması gerektiğini ve bu yönüyle diğer alanlardan ayrılmasını ve bu alanlara katkı sağlanması gerektiğini düşünüyorum.” şeklindeki açıklamasıyla EPÖ ‘nün alan eğitiminden daha özel ve daha derinlemesine çalışarak alana katkı sağlayan tezler üretildiği bir alan olması gerektiğini vurgulamıştır.

Alan eğitiminde yapılan tezlerin niteliği hakkında yapılan açıklamalar genel olarak niteliğinin eğitim bilimleri açısından yeterli olmadığı ve EPÖ alanına yakınlığı ile ilgili katılımcıların cevapları incelendiğinde katılımcı ÖE-49

“Alan eğitimi tezleri genellikle alan dışı olarak hazırlanmaktadır. Dolayısıyla üretildikleri anabilim dalı açısından bir değerlerinin olduğunu düşünmüyorum. Bu konuda enstitü yönetmelikleriyle düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç vardır. En köklü çözüm ise alan eğitimi doktoralı olmayan kişilerin bu anabilim dallarında istihdam edilmemesidir.” açıklamasını yapmıştır.

2. EPÖ alanında yapılan tezler ile alan eğitimi (Sınıf, Fen, Sosyal, Türkçe, Matematik, Biyoloji eğitimi gibi) alanında yapılan tezler ile bir farklılığın olduğunu ve bu farklılığın sebepleri ile hangi durumlarda farklılığın olması gerektiğine yönelik görüşlerin analizi

Alan eğitimi ve EPÖ alanında yapılan tezlerin birbirinde benzerliklerin olmasının yanı sıra temelde farklı olması gerektiğini ifade eden katılımcılar da vardır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde bu alanların tamamen birbirinden farklı

görmenin yanlış olduğunu ifade edenlerin de olduğu belirlenmiştir. Bu farklılıklar ele alınan problemlerin türü, ele alınış biçimi, çalışan konuların türü, araştırmada kullanılan yöntemin farklılığı gibi şekilde sıralanabilir.

EPÖ ve alan eğitimcilerinin eğitim araştırmaları ve uygulamaları konusunda birbirini destekler nitelikte çalışmalar yapması gerektiğini ifade eden katılımcılardan ÖE-23 yapılan tezlerin çalışılan konuların farklı yönleriyle ele alınması gerektiğini ve EPÖ ile alan eğitimindeki tezlerin bünyesindeki farklılıkların, birbirini desteklemesi gerektiğini şu ifadeleriyle açıklamıştır:

“Her konunun öğretilmesinde program gerekliliği, her alanın yolunu EPÖ ile kesiştiriyor. Doğası gereği, diğer alanlarla [diğer alan eğitimlerinde] yapılan çalışmalar birbirinden etkileniyor. Son zamanlarda EPÖ tezleri ile alan eğitimi [eğitiminde] çalış[ılan]an tezlerin çoğunluğu benzer konuları incelemeye çalışıyor. EPÖ tezleri bu anlamda öğrenme öğretme sürecinin etkililiğini artıracak kuramsal konular üzerine yoğunlaştırılabilir. Alan eğitimcileri EPÖ çalışmalarında ortaya konan strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması ve sonuçları üzerinde çalışabilir.”

Alan eğitimi ve EPÖ alanındaki tezlerin ele aldıkları konular bakımından farklılıklar teşkil ettiğini ifade eden katılımcılardan biri de ÖE-37 kodlu öğretim elemanı şunları ifade etmiştir.

“EPÖ alanında yapılan tezler hem alan eğitimi hem de programı özümseyen nitelikli ve donanımlı tezlerdir. Alan öğretmenliğine yönelik tezlerde özellikle alanı [matematik, fen, Türkçe gibi pür alanı] ön plana çıkartan çalışmalar yapılmaktadır. Bence alan eğitime yönelik yapılan tezlerde mutlaka program vurgusunun yapılması yerinde olacaktır.”

3. EPÖ alanında yapılan tezler ile alan eğitimi (Sınıf, Fen, Sosyal, Türkçe, Matematik, Biyoloji eğitimi gibi) alanında yapılan tezler ile bir benzerliğin olduğunu ve bu benzerliğin sebepleri ile hangi durumlarda benzerliğin olması gerektiğine yönelik görüşlerin analizi

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük kısmı alan eğitimi ve EPÖ alanında yapılan tezlerin birbirine içerik, yöntem ve kapsam bakımından çokça benzerlik gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bu iki alanda benzerliğin olmaması yani farklılıkların

olması gerektiğini savunan öğretim elemanlarının yanı sıra benzerliğin olması gerektiğini savunanlar da vardır.

Bu alanlar arasında benzerliğin oldukça fazla olduğunu açıklayan öğretim elemanları bu benzerliğin sebebinin temelde EPÖ alanında farklı lisans eğitiminden kişilerin bulunması, çalışılan konuların birbirine yakın ve benzer olması şeklinde sıralamışlardır.

- a) Lisansı düzeyinde eğitim vermeyen EPÖ alanına lisansüstü eğitim almak amacıyla başvuran ve mezun olan bireylerin genellikle alan eğitiminde veya az da olsa fen edebiyat fakültelerinin pür alanlarından mezun oldukları verilen cevaplardan elde edilmektedir. EPÖ lisansüstü eğitimini tamamlayıp EPÖ alanında bilimsel çalışma ve araştırma yapan bireylerin mezun oldukları lisans alanından uzaklaşmadan EPÖ alanında da çalışma yapmaları, bu alanlarda birbirine benzer tezlerin yapılmasına kaynaklık sağladığı katılımcıların cevaplarının analiziyle elde edilen bir bulgudur.

Tezlerdeki benzerliğin oluşmasında sebep olarak gösterilen EPÖ alanındaki bireylerin çalışma alanları ile ilgili bulguya yönelik verilen cevaplardan birini katılımcı ÖE-11 şu şekilde açıklamıştır:

“Bence EPÖ’ de artık tezleri daha çok öğretim tasarımı planlama ve öğretimde psikolojik faktörlerin etkisi ile ilgili tezler yapılmakta. Lisansı matematik olan [lisans eğitimi matematik olan ve EPÖ alanında lisansüstü eğitim alan] birisi çoğunlukla matematik dersine bir tasarım yapıyor ve onun bir psikolojik faktöre göre inceliyor. Bunun matematik anabilim dalında yapılan bir tezden farkı yok.”

Bu durumun aşılabilmesi için ise ÖE-11 EPÖ alanında tez yapan öğrencilere alan kısıtlaması getirilmesini ve bunun yanı sıra katılımcı ÖE-55 lisansüstü eğitime öğrenci alırken sadece EPÖ lisans mezunlarını tercih etmek gerektiğini ifade etmişlerdir.

- b) EPÖ ve alan eğitiminde yapılan tezlerin benzer olmasının gerekçesi olarak çalışılan konuların birbirine yakın ve benzer olması gösterilebilir. EPÖ ve alan eğitimi alanlarında benzerlik olmasının normal olduğunu ifade eden katılımcı (ÖE-88) şunları ifade ederken,

“EPÖ tezleri ile diğer alan eğitimi alanlarındaki tezler arasında benzerlikler olmasını normal olduğunu düşünüyorum. Sonuç olarak tüm alan eğitimi alanlarında EPÖ alanından yararlanılarak öğretim, öğretim tasarımı ve program değerlendirme ile ilgili tezler yapılıyor. Bu olumsuz bir durum değildir. EPÖ nün temel görevi diğer alan eğitiminde ki alanlarında yararlanabileceği gelişmeleri entegre etmektedir”

ÖE-88’in yanı sıra katılımcı (ÖE-85)’in de şu ifadelerle tezlerde benzerliğin olması gerektiğini desteklemektedir:

“Benzerlik oluyor, tabi farklılıklar da oluyor. Kesin sınırlarla ikisini ayırmak zor bence. EPÖ alanında çalışanlar da alan eğitimi yapanlar da benzer konuları çalışabilirler, her iki alan da birbirini destekleyip, güçlendirebilir. Alan eğitimcileri alanlarına ilişkin daha spesifik çalışabilirler.”

Yukarıdaki açıklamayı destekler nitelikte katılımcı ÖE-43

“Tezlere bakılınca aralarındaki farklılığı ayırt etmek zor bir duruma geldi. Bence zaten alan eğitimcisi olabilmek EPÖ’ ye ilişkin belli bir birikimi gerektiriyor. Bu bağlamda bu programların yeniden yapılanması gerekmektedir. EPÖ nün alan eğitiminden ayrılmasında EPÖ’ yü kısırlaştırır. Günümüzde teorik bilgiden çok pratiğe ulaşmak daha önemlidir. Bu bağlamda birlikte değerlendirilmelidir.” sözleriyle EPÖ ve alan eğitiminin birlikte birbirini destekler nitelikte çalışması gerektiğini ifade etmiştir.

4. EPÖ tezlerinin kalitesini arttırmak için düşünülen önerilerin analizi

EPÖ alanındaki tezlerin niteliğinin artırılması ve alan eğitimine de katkı sağlaması adına katılımcıların cevapları analiz edildiğinde elde edilen yargılar şu şekildedir:

Alan eğitimi ve EPÖ alanının çerçevesinin belirlenmesi adına çalışmalar yapılması gerektiğini savunan akademisyenlerden, cevapları incelendiğinde EPÖ’ nün eğitim çalışmalarını içerisine alan bir şemsiye vazifesini görecektir şekilde çalışmalar yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcı ÖE-62 alan eğitimi ile EPÖ alanında yapılan çalışmaların belli sınırlara göre ayırmanın mümkün olmadığı çünkü diğer katılımcılarında bahsettiği gibi birbirine geçmiş durumda olma eğitim çalışmalarını ancak eğitim bilimleri çatısında toplamının bu alanların çalışma sahalarını belirleme adına katkı sağlayacağını şu sözleriyle açıklamıştır:

“Teoride bir fark olmalı mı, çok emin değilim. Ama uygulamada fark göremiyorum zaten. Tezin konusu öğrencinin ilgisi ve danışmanın uzmanlığına göre eğitimle ilgili herhangi bir şey olabiliyor. Yani sınıf öğretmenliğinde şu konular çalışılmalı, fen eğitiminde bu konular gibi bir sınırlama zaten yapılmıyor. Bu nedenle her konuda tez her programda çıkabiliyor. Nasıl olmalı? Bence hepsi EPÖ adı altında toplanmalı. Sonunda hepsi eğitim programları ve öğretimle ilgili tezler. Ancak, uzmanlık alanlarına göre anabilim dalları yeniden kurgulanabilir veya danışman atamalarıyla EPÖ şemsiyesi altında açık veya örtük anabilim dalları oluşturulabilir. Böylece herkes uzmanlık alanının çerçevelerini netleştirmiş olur. Herkes her telden çalmaması gerektiğini idrak eder. Öğrenciler de nasılsa her hocayla herşey çalışılabiliyor anlayışıyla değil, konunun uzmanı olan hocayla çalışma isteği doğrultusunda tercihlerini baştan belirleyebilir. Böyle bir yapılanmanın, öğrencilerin özellikle bilimsel araştırma ve istatistik konularında iyi yetişmelerinde katkı sağlayacağını düşünüyorum. Çünkü alan eğitimi bölümlerinde çalışan öğretim elemanlarının çoğunun mesleki formasyonu olmadığı gibi sosyal bilimler alanında araştırma bilgi ve becerisine de yeterince sahip değiller. Dolayısıyla öğrencileri de FEF'te [Fen Edebiyat Kimya Fakültesinde] bir kimya öğrencisi gibi yetiştiriyor mesela. Eğitim işinin mutlaka eğitimciler tarafından yapılması gerekiyor. Özellikle eğitim alanında uzman unvanı olacak bir kişiyi, bir fizikçinin yetiştirmesi mantığa aykırı. Bu insanların mutlaka alan eğitimcileri arasından seçilmesi gerekiyor.”

Bu açıklamayı destekler nitelikte katılımcı ÖE-22'de yurtdışında olduğu gibi alan eğitimi programlarının EPÖ alanının altında bir program olarak hiyerarşik bir düzenleme yapılabileceğini

“... sanki bu eğitim alanlarındaki [matematik, fen, Türkçe v.s. eğitimi gibi] dersler tek bir bölümden yani Curriculum and Instruction gibi bir bölümün içindeki tezlermiş gibi çokça benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak temel olan nasıl ve ne şekilde daha iyi eğitimin verileceği ve en uygun programın tasarlanması kaygısından yola çıkılarak tüm bu eğitim alanlarının Program geliştirme değerlendirme ve öğretim bölümü altında yapılamıyor olmasıdır. Bu şekilde bu benzerlik ve farklı olmaya çalışma gayretimiz [EPÖ ve alan eğitiminin birbirinden ayrılma gayreti] de bir son bulur ve her eğitimci [alan

eğitimcisi ve eğitim bilimciler] ben de EPÖ derslerini rahatlıkla verebilirim düşüncesinden vazgeçer.” ifadeleri ile dile getirmiştir.

Katılımcı ÖE-34, ÖE-35, ÖE-58’ de alan eğitiminin EPÖ şemsiyesi altında yeniden yapılanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

EPÖ alanındaki tezlerin kalitesinin artırılmasıyla alana olan bakış açısının daha olumlu olacağını ve lisansüstü mezunların EPÖ alanında uzman olarak istihdamının daha kolay olacağına vurgu yapan öğretim elemanları, ayrıca hazırlanan tezlerin uygulamaya dönük daha sosyal içerikli nitelikte olmalarını önermişlerdir. Bu durumla ilgili katılımcı ÖE-25’ nin açıklaması şu şekildedir.

“Alan eğitimi noktasında yapılan tezlerde önemli yöntem hataları mevcut olmaktadır. Bu da, alandaki kişilerin (özellikle belli alanlarda, Sosyal Bilgiler gibi) araştırma yöntemleri konusundaki yetersizlikleri mevcuttur. Alan eğitimcisi olarak yetişenler bu konuda daha iyidir. İkisi arasına kesin bir sınır koymak zordur ve olamaz diye düşünüyorum. Öğrenci eğer alanla ilgili bir tez yapmak isterse, danışman buna hayır diyemez. Gerekli desteği alarak çalışmayı yürütmeli. Bu tamamen danışmanın niteliğiyle ilgili bir durumdur. EPÖ’cüler ise tezlerde genellikle programın dört boyutuna takmış durumdadır. Sanki programla ilgili bir tez yapıyorsa hedef içerik eğitim durumu ve değerlendirmeyi kapsamalı gibi bir algı vardır. Bu da yapılan çalışmaları niteliksizleştiriyor. Teknik bir yaklaşımdan ziyade, daha entelektüel ve sosyolojik bir bakış daha iyi olacak.”

3.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ anabilim dalının yeterliliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. EPÖ alanında lisansüstü eğitim tek başına yeterli olup olmadığı yoksa lisans düzeyinde de eğitimin verilmesinin gerekli olup olmadığı sorusuna ilişkin katılımcı görüşleri incelenmiştir.

EPÖ alanında uzman yetiştirmek için verilen eğitim programının yeterliliğine yönelik soruya katılımcıların tamamı cevap vermiştir. Ayrıca sekizinci soru dışında diğer sorulara verilen cevaplarda da lisans programının açılıp açılmaması ve EPÖ lisansüstü eğitim programının yeterliliği ile ilgili konulara kısmen bahsetmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sekizinci soruya verdikleri cevaplar genel olarak belli kategorilerde yoğunlaşmaktadır. Bu kategorileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1. EPÖ lisans programı açılmalıdır.**
- 2. EPÖ lisans programı açılmamalıdır.**

Belli sebeplere dayandırarak EPÖ lisans programının açılıp açılmaması yönünde fikir belirten öğretim elemanları genel olarak lisansüstü programını öğrencilere kazandırdığı beceriler, programda yürütülen ders çeşitleri ve içerikleri bakımından yeterli ve ya yetersiz görmeleri açısından konuyu ele almışlardır.

- 1. EPÖ lisans programı açılmalıdır. Lisansüstü eğitim yetersizdir.**

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yaklaşık olarak 37 tanesi doğrudan EPÖ lisansüstü programlarının yanı sıra lisans programının da kesinlikle açılması gerektiğini ifade etmiştir. EPÖ lisans programının açılması yönünde fikir belirten öğretim elemanlarının bir kısmı mevcut EPÖ lisansüstü programlarını sunduğu eğitim kalitesi bakımından yetersiz görürken, bir kısmı da lisansüstü programlarını yetersiz görmüştür. Bu sebeple bu kategorinin altında EPÖ lisans programının açılmasını isteyen ancak mevcut lisansüstü programı yeterli gören ve ya yetersiz gören şeklinde bir alt kategori oluşturularak ele alınmıştır. EPÖ lisans programının açılmasındaki temel sebep olarak ise EPÖ alanında sadece lisansüstü eğitimin yetersiz olduğunu ve lisansüstü mezunların yeterli donanımda EPÖ kültürüne sahip olamadıklarını ifade etmişlerdir.

EPÖ' nün lisans programının açılmasını isteyen katılımcıların geneli, yeterli donanımda EPÖ uzmanı yetiştirilememesinin nedenini, farklı alanlardan EPÖ lisansüstü programına başvuran öğrencilerin EPÖ alanında lisansüstü eğitim almak için yeterli sayıda ve içerikte ders almadan, program geliştirme ve değerlendirme alanlarının bilgisine tam olarak sahip olmadan mezun olduklarını belirtmişlerdir. Bu mezunların da istenilen donanımda EPÖ uzmanı olamadıklarını açıklamışlardır. Ayrıca bu öğrencilerin EPÖ lisansüstü süreçlerde kendi mezun oldukları lisans alanlarında çalışmalarına devam ederek EPÖ uzmanlığı profilinden çok alan uzmanlığı profiline sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Bu durumu katılımcı ÖE-7 şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzmanlığın [EPÖ uzmanlığının] temelde lisansüstü eğitim gerektirdiği düşüncesindeyim. Böyle olmakla birlikte, geçmiş dönemlerde, lisans öğrenimlerini EPÖ alanında tamamlayan mezunların, Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim uzmanı ve eğitim uzman yardımcısı unvanlarıyla, nitelik geliştirme, ihtiyaç belirleme, değerlendirme çalışmaları yapma gibi başlıca amaçlarla istihdam edildikleri de bir gerçektir. Günümüzde ise farklı alanlardan [Eğitim fakültesi ve ya diğer fakültelerin lisans programından mezun olan] gelen, EPÖ alanını yalnızca yüksek lisans ve/ya da yalnızca doktora öğrenimleri sürecinde ayrıntılarına inmeden sınırlı anlamda tanıyan bireylere alan uzmanlığı derecesi verilmektedir. Oysa bu tür programlarda program geliştirme alanı ile doğrudan ilişkili olan derslerin sayısı son derece sınırlıdır” açıklamasına devam ederek EPÖ lisans mezunlarının varlığı ile istihdam edilebilecekleri EPÖ uzmanlığı kadrolarının da düzenlenmesi gerektiği yönünde önerisini ise aşağıda vermiştir.

Buna ek olarak katılımcı ÖE-7 de

“Ancak, [EPÖ lisans programlarının] kapatılması döneminde EPÖ lisans programlarına yöneltilen eleştirilerden önemli birisi de belirli bir istihdam alanının olmadığı yönündedir. Burada tartışılması gereken konu, lisans düzeyinde program geliştirme eğitimi alan bireylerin, program geliştirme konusundaki birikimlerini yaşama geçirecekleri bir uygulama alanı yeterlikleri [nin olmamasıdır.] Bu yönüyle [eğitim sisteminde EPÖ mezunlarına iş olanağı sağlanmadığı için] program geliştirme tek başına soyut ya da işlevsiz kalmaktadır. Program geliştirme alanının, lisans düzeyinde spesifik ve tanımlanmış disiplinlerde uzman yetiştirecek bir biçimde, alan temelli olarak açılması soruna çözüm oluşturabilecektir.” açıklamasında bulunmuştur.

EPÖ uzmanlığı profilinden uzak EPÖ lisansüstü mezunlarının varlığının, genel bir sonucu olarak EPÖ lisansüstü programlarından mezun olan öğrencilerin program geliştirme, değerlendirme ve öğretim alanında yeterli donanıma sahip olmadan EPÖ uzmanı olmalarına ve bu şekilde yeterli donanıma sahip olmayan EPÖ uzmanların eğitim çevrelerinde gerektiği kadar değer görmemesine neden olduğunu ifade eden öğretim elemanlarından ÖE-46‘in görüşleri şu şekildedir:

“Lisansüstü eğitim ile EPÖ alanında uzman yetiştirmenin tam anlamıyla yeterli olmadığını düşünüyorum. Çünkü EPÖ anabilim dalı, yapısı gereği multi-disipliner bir alan olup, bu alanda gerekli donanıma sahip olmak için, lisans programlarının tekrar açılıp iyi bir teorik temelle lisans-üstü eğitimden geçmenin hem nitelik açısından hem de istihdama yönelik pozitif katkılarının olacağını söyleyebilirim. Mevcut lisans-üstü öğrenci profilimiz, genellikle eğitim fakültesi mezunu oldukları ve aldıkları dersler arasında eğitim alanına bakış açısını önemli oranda zenginleştirecek olan felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi dersler olmadığı için, teori+uygulama bütünlüğünü sağlayacak düşüncelerde derinlik kazanamamaktadırlar.”

Buna ek olarak katılımcı ÖE-62 şu açıklamada bulunmuştur:

“Elbette yeterli değildir, lisans eğitimi de mutlaka olmalı kanaatindeyim. Ancak bu öneri, işsizlik sorununu düşününce oldukça havada kalıyor tabii. Dört yıl boyunca eğitim programlarıyla ilgili her dersi alan bir öğrenciyi, YL programında bir adım daha yukarı çıkarmak nispeten daha kolay. Ancak farklı bölümlerden mezun öğrenciler, her ne kadar öğretmenlik meslek bilgisi dersleri alsalar da, kendi alanlarına daha çok yoğunlaşıyorlar. YL' ye geldiklerinde bile kendilerini bir programcı olarak görmüyorlar. Örneğin, coğrafya öğretmenliği mezunu bir arkadaşımız, lisansüstü eğitimini EPÖ 'de yapıyor ama kendini hiçbir zaman coğrafya eğitimcisi olarak görmüyor, eğitim programları kendi branşı olmuyor. Öte yandan, EPÖ lisansı olan insanları alan eğitimcisi olarak nasıl yetiştirebiliriz? Malum, alanı da bilmek lazımdır.. Belki EPÖ ana şemsiyesi altında alan eğitimi alt bölümleri açılıp bunlara lisanstan başlayıp öğrenci alınabilir. Bu insanlar baştan ne olacağını, ne için yetiştirildiğini bilerek yetiştirilir. O zaman lisansüstü eğitim tam anlamıyla uzmanlaşmaya yönelik olabilir kanaatindeyim.”

EPÖ alanında lisansüstü eğitimin yetersiz olmasının nedenlerin arasında; programdaki derslerin çeşitlerinin, ders saatlerinin yetersiz olması ve temel alan derslerinin – program geliştirme, program değerlendirme, öğrenme teorileri, program geliştirme ve değerlendirme teorileri gibi - yeterli derinlikte ele alınmaması şeklinde sebeplerin varlığı da ifade edilmiştir. Öğretim elemanı ÖE-71'in açıklamaları ise bu sebeplerin varlığını özet olarak içermektedir:

“Kesinlikle EPÖ lisans eğitimi olmak zorundadır. Ya da lisans programlarında EPÖ ile ilgili dersler olmalıdır. Program geliştirme, program değerlendirme, öğrenme kuramları, öğretim kuramları, içerik düzenleme gibi derslerin konuları çok yüzeysel olarak farklı dersler içinde okutuluyor. Örneğin öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları sadece formasyon programında ve iki saatlik bir ders bu saat içinde bu iki alanın bilgisi oldukça yüzeysel veriliyor. Oysa iyi öğretmen hem öğrenme kuramlarını, hem öğretim kuramlarını, içerik düzenlemeyi çok iyi bir düzeyde bilmelidir.”

EPÖ Lisansüstü eğitimin yetersiz olmasının nedenlerini şu şekilde açıklamak mümkündür,:

EPÖ lisans programlarının olmaması lisansüstü eğitimin yetersiz olmasına neden olduğunu ifade eden öğretim elemanlarının aksine mevcut durumda lisansüstü programların yeterli olduğunu ancak yine de EPÖ lisans programının kaliteli bazı üniversitelerde belli kontenjanlar dâhilinde açılması gerektiğini ifade edenler de olmuştur. Örneğin:

“Eğitim sisteminin sadece akademisyene ihtiyacı yoktur. Aynı zamanda bu alanda uzmana da ivedilikle ihtiyaç duymaktadır. EPÖ lisansüstü eğitim yeterli miktarda bireylere donanım sağlamaktadır ancak sınırlı sayıda olmak üzere yetkin üniversitelerde lisans eğitimi de gereklidir.” İfadesiyle katılımcı(ÖE-4) bu durumu açıklamaktadır. Bu durumu destekler nitelikte katılımcı ÖE-82 *“Lisans eğitiminin açılması ve sadece öğretmen eğitimi ile ilgili değil eğitim bilimlerini ilgilendiren, özellikle program tasarımı, uygulanması, gereksinim saptanması yetişkin eğitimi, mesleki eğitim gibi alanlarda istihdam edilebilecek donanımlı bireyler yetiştirilmelidir. Bunlar arasından uzmanlaşmak isteyenler için yüksek lisans, akademik kariyer yapmak isteyenler için ise doktora eğitimine yönlendirilmesi gerekiyor”* ifadesiyle, öğrencilere EPÖ lisansüstü

eğitim ile kazandırılması gereken donanımların neler olduğunu açıklamanın yanı sıra lisan eğitiminin EPÖ alanında yetiştirilmesi planlanan uzmanların niteliğini artıracaklarını söylemiştir.

2. EPÖ lisans programı açılmamalıdır.

Katılımcıların 21 tanesi verdikleri cevaplarında açıkça EPÖ lisans programının açılmasının gereksiz olduğunu ifade etmiştir. EPÖ Lisans programının açılmasına

gerek duyulmamasının nedenlerini ise temelde EPÖ uzmanlarının mesleki bir tanımının olmamasına ve bu nedenle yaşanan istihdam sorunlarına bağlamışlardır. Lisanslı EPÖ olan bireylerin diğer alan eğitiminden gelenlere nispeten, EPÖ alanını kısırlaştıracağı, alan eğitimi lisans mezunlarının lisansüstü eğitimlerini EPÖ alanında yaparak program geliştirme, değerlendirme ve öğrenme alanlarında uygulamalar yaparak çeşitlilik sağladıklarını ifade etmişlerdir. Kısaca öğretim elemanları lisans programının açılmasının EPÖ alanındaki problemlere çözüm üretmenin aksine, istihdam problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabileceğini belirtmişlerdir. EPÖ lisans programlarının açılmasının alan bilgisine sahip olmayan program geliştirme ve değerlendirme uzmanlarının sayısının artmasına neden olacağı için lisansın açılmasını doğru bulmadıkları belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, EPÖ lisans programının açılması bu alandan mezun olan bireylerin iş bulmalarıyla ilgili mevcut durumda yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirdiğini katılımcı ÖE-5

“Milli Eğitime bağlı kurumlarda program geliştirme uzmanı alımı yapılırsa lisans eğitimi verilmeli ve bu eğitime ek olarak yüksek lisans düzeyinde eğitim zorunlu hale getirilmeli. Ancak mevcut durumda sadece lisansüstü düzeyde eğitim verilmesinin yeterli olduğu düşüncesindeyim.” İfadelerle açıklarken, EPÖ alanından mezunların

MEB bünyesinde istihdamlarının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması ile ancak EPÖ lisans programlarının lisans öğrencisi alabileceğini vurgulamıştır. Benzer şekilde katılımcı ÖE-41 de,

“Ülkenin bu konudaki geçmişteki deneyimleri EPÖ lisans mezunlarının daha çok sınıf öğretmeni ya da rehber öğretmen olarak atandıklarını, program geliştirme uzmanı olarak çok azının iş bulabildiğini gösteriyor. Bu nedenle eğitim sisteminde program geliştirme uzmanlarının rolü ve gerekliliği konusunda karar alıcıları (istihdam olanakları açısından) ikna etmeden böyle bir uygulamayı savunmak pek anlamlı görünmüyor [EPÖ lisans programının açılmasını savunmak anlamlı değildir].” şeklindeki açıklaması ile EPÖ lisans programının açılmasının mevcut koşullarda istihdam sorunlarını arttıracaklarını

“Bence lisansüstü eğitim yeterlidir, fakat EPÖ alanında ilerlemek isteyen kişiler kendilerini lisanstan itibaren bu alana hazırlamalıdır. Örneğin ben lisans döneminde Öğretim Yöntemleri dersine gelen hocamızın benim alanıma [ÖE-3’ün lisans eğitimi Beden Eğitimi Öğretmenliğidir.] uygun örnekler

verememesinden rahatsız olduğum için, bu alanda açık olduğunu düşünerek EPÖ alanına yöneldim. Öğretmen lisesi mezunu olmamın da bunda katkısı olduğunu düşünüyorum. Bence bu alanın uzmanları bir temel alana (fen bilgisi, beden eğitimi, sosyal bilgiler vb.) sahip olmalı ve bunun üzerine bu temel alanın öğretimi konusunda kendilerini yetiştirmeliler.” belirtmiştir.

Varolan eğitim sistemimizin merkezi yapıda olmasından dolayı her okulda bir EPÖ uzmanı ihtiyaç olarak görülmediği için EPÖ alanında lisans eğitime gerek olmadığını katılımcı ÖE-56 şu şekilde açıklamıştır:

“Eğitim sistemimiz merkezi yapıya sahip olduğu için ve bu nedenle her okula bir program geliştirme uzmanı verilmediği için bence eğitim programcısının lisans eğitime gerek yoktur. Lisansüstü düzeyde kalması yeterlidir. Ancak eğitimimiz yerel bir yapıya sahip olursa o zaman lisans düzeyinde de program geliştirme uzmanları yetiştirilebilir.”

Öğretim elemanları EPÖ lisansüstü programa başvuran lisans mezunlarının EPÖ lisans mezunu olmalarının aksine, lisansı alan mezunu olanların başvurusu öğrenme ve program geliştirme alanına çeşitlilik sağlayacağı ifade edilmiştir. Bu şekilde alan eğitiminde lisans derecesi alarak lisansüstü eğitime başvuran öğrencilerin, öğrenme yaşantılarını daha iyi tasarlayabilecekleri ve öğretmenlere daha iyi rehberlik yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bununla ilgili katılımcılarından ÖE 3 bu durumu şeklinde ifade ederken, katılımcı ÖE-26 bu durumu destekler nitelikte şunları ifade etmiştir:

“Lisans eğitimin olmasının bir avantaj oluşturacağını düşünmüyorum. Eğitim programcılığı, belirli branşların (lisans eğitiminin) üzerinde yükselen bir uzmanlaşma alanı olmalı. Eğitim programının lisansı olursa, bunun gündelik hayatta bir karşılığı olmaz.”

Bu şekilde EPÖ alanında lisans eğitiminin olmaması EPÖ lisansüstü mezunlarının uzmanlaşma alanlarında çeşitlilik sağladığı için daha çok istenilen bir durum olduğu söylenilebilir.

EPÖ gibi bazı alanların sadece lisansüstü düzeyde verilmesi, istenilen donanıma sahip olarak, alanda uzman olabilmek için yeterli olduğunu ifade eden katılımcılardan ÖE-11

“BÖTE, EPÖ ve EYD kesinlikle lisansüstü olarak verilmeli. Çünkü bu alanlar "uzmanlık" katan alanlardır. Çekirdek bilgi ve becerileri lisans mezunları kazanan öğrenciler, uzman olmak için bu alanlara yönelmelidir. Lisans mezuniyeti, alan bilgisi olmadan çok fazla etkili olmuyor. Konuların doğasını bilmeden bir tasarım yapılması hayli güç çünkü.” şeklindeki ifadeleri ile EPÖ lisans eğitiminin verilmesinin yararlı olmayacağını belirtmiştir.

Katılımcıların genel olarak EPÖ lisans programının açılmaması için benzer görüşleri ifade ettikleri bir diğer neden olarak, EPÖ lisansüstü programa başvuran öğrencilerden öğretmenlik deneyimi şartı aranması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durumun yurt dışında bu şekilde olduğunu ve eğitim fakültesi mezunlarının uzmanlaşabileceği bir alan olarak EPÖ anabilim dalını seçtiklerini katılımcı ÖE-32

“ben kendi yetiştiğim lisans alanının [katılımcı ÖE-32'nin lisansı EPÖ alanıdır.] katkısını hiç bir zaman küçümsemiyorum, akademik anlamda benden daha kıdemli hocalarımın EPÖ mezunu olmadıkları için bazı olayları benim gibi algılamadıklarını ve değerlendirmediklerini gördüm. Ancak şu anda lisans bölümü açılması da bana pek gerçekçi gelmiyor. Her şeyden önce uluslararası uygulamalara bakmamız gerekir. Dünyada çoğunluk benim bildiğim kadarıyla bu anabilim dalı [EPÖ] YL ve DR düzeyinde eğitim vermektedir. Kısaca lisans alanına gerek yok, ancak yüksek ve lisans alanında yetiştirmek için alınırken mutlaka adayın eğitim fakültesi mezunu olması ve hatta öğretmenlik tecrübesi olması aranabilir. Bir iktisatçı da bazı durumlarda bu ana bilim dalında YL ve DR yapabiliyor.” şeklinde açıklamıştır.

Benzer şekilde katılımcı ÖE-22, ÖE-62, ÖE-72, ÖE-76 da yurt dışında EPÖ anabilim dalında lisans eğitimi verilmediğini, eğitim fakültesi mezunlarının lisansüstü eğitim alanında program geliştirme değerlendirme ve öğrenme alanlarında eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir.

Genel olarak EPÖ lisans programının açılmasına gerek duyulmadığını katılımcılar yukarıda ifade edilen nedenlere bağlamışlardır. Açıklanmaya çalışılan nedenlerden farklı olarak katılımcı ÖE-45 bilimsel hazırlık programlarının açılması gerektiğini, ÖE48 de tezsiz yüksek lisans programlarının açılması gerektiğini vurgulamışlardır.

3.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda EPÖ anabilim dalına ve verilen eğitimlere ilişkin ve ya çalışmanın daha sağlıklı yürütülmesi için öğretim elemanlarının önerilerine yer verilmiştir. Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının 51 tanesi yapılan çalışmaya yönelik eklemek istedikleri görüş ve önerilerini ifade etmişlerdir. Genel olarak katılımcılar EPÖ anabilim dalının eğitim alanında daha iyi bir yere gelmesi ve var olan potansiyelini arttırabilmesi için önemli gördükleri noktalara yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim elemanlarının verdikleri ifadelerden genel olarak elde edilen cevapları aşağıdaki şekilde maddeler halinde sıralanabilir:

1. Örgütlenmesi

Katılımcılar, EPÖ alanında çalışan bireyler ve ya kuruluşlar bu alana yönelik birlikte çalışmak adına örgütlenmeleri ve alandaki akademisyenler birbirinden daha çok haberdar olabilmeleri için ortak çalışmaların, projelerin ve sempozyumların sayıca arttırılması gerektiğine yönelik öneride bulunmuşlardır. Bu durumla ilgili katılımcı ÖE-24

“EPÖ birimleri arasında bölgesel ya da kurumsal düzeyde işbirliği yapılarak deneyimlerin ve görüşlerin paylaşılması, ortak projeler yapmanın yolunun açılması”

açıklamasını yaparken, buna ek olarak katılımcı ÖE-32 ise

“Anabilim dalı olarak gündeme dair konularda fikir beyan etme, birlikte hareket etmek ve örgütlenmek ve bunu geliştirmek lazım (EPÖDER benzeri). Ayrıca Amerika’da Avrupa da dünyada bu anabilim dalında nasıl bir yapılanma var nasıl çalışmalar yapılıyor takip edilmesi gerekli.” olduğunu söylemiştir.

2. Sorunların ele alınması

EPÖ alanında var olan sorunlar bu alana yönelik oluşturulan birimlerde ele alınması gerektiğine yönelik katılımcılar açıklamalarda bulunmuşlardır.

Bu durumla ilgili ÖE-68,

“EPÖ alanında ki sorunları ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarından bütünüyle soyutlamak mümkün değil. Bununla beraber alanın kendi içinde açmazları da

var. Yönetim bilim alanı bu noktayı aşmış görünmektedir. EPÖ ve Psikolojik danışma ve rehberlik alanının ise henüz bazı geleneksel yaklaşımların sınırlarını zorlayamadıklarını söylemek mümkün.” Şeklinde açıklama yapmıştır.

Diğer önemli bir sorun olarak mezunların yaşadıkları istihdam probleminin olması gösterilmiştir. Bu sorunun giderilmesi için yetkili makamlarca gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini ifade edilmiş ve ihtiyaç dâhilinde lisans programlarının kimi katılımcılara göre her üniversite kimisine göre belli üniversitelerde açılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanı ÖE-83 EPÖ alanının iyileştirilmesine yönelik diğer katılımcıların vermiş oldukları önerileri özetleyici nitelikte şu açıklamada bulunmuştur:

“Her üniversitede EPÖ programları açılmamalıdır. Bu programların hedef ve davranışları, içeriği düzenlenirken ilgili kuruluşların, mezunların, görevli öğretim üyelerinin görüşleri alınmalıdır. Programlar esnek olmalı, bir üniversiteden mezun olan, aynı üniversitede doktora ve yüksek lisans yapmamalıdır. Bu programlara kayıtlı öğrenciler başka üniversitelerden en az iki dersi seçmeli olarak almalıdırlar. Programlara yurt dışından ve diğer üniversitelerden alanında yeterli öğretim üyeleri davet edilmeli ve onlara dersler, seminerler verdirilmelidir. Her üç yılda bir bu programları açan üniversiteler çalıştaylar, sempozyumlar, paneller düzenlemeli, programların değerlendirilip geliştirilmesi etkinliklerine gidilmelidir. Her üç yılda bir, bir üniversite bu işi üstlenmelidir.”

3. Akreditasyon çalışmalarının yapılması ve EPÖ alanının revize edilmesi:

Katılımcıların yapmış olduğu öneriler incelendiğinde EPÖ alanında üzerinde çalışılması gereken bir diğer konuyu ise alandaki derslerin, programların revize edilerek yurtdışı ve yurtiçi üniversitelerdeki eş bölümlerle akredite edilmesi yönünde açıklamalar yapmışlardır. Bu durumla ilgili katılımcı ÖE-73

“Mesleki dayanışma ve işbirliğini artırıcı çalışmalar yapma. Dernekleşme vb. daha aktif ve işlevsel kılma. Ders kaynaklarının özellikle oluşturulacak bilim kurullar tarafından incelenerek dernek veya başka bir organizasyonun altında yayınlama. Öncelikle mevcut açık programlarının akreditasyonuna açık olma. Tarafsız akreditasyon kurumları tarafından Mümkünse yurtdışı- akredite

edilmeye istekli olma.” açıklamasıyla EPÖ programlarının yeniliğe açık olması ve kaynak bakımından farklı bir yol izlenmesi gerektiği önerisinde bulunmuştur.

EPÖ alanına yönelik bir diğer revize çalışmasının ise programlarda yer alan derslerin güncellenmesi için yapılması gerektiğini ve hazırlanan tezlerin nitelik açısından iyileştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

4. EPÖ alanındaki çalışmaların iyileştirilmesi

Öğretim elemanları EPÖ alanında uygulamaya yönelik çalışmaların arttırılması gerektiğini ve EPÖ alanına EPÖ alanında yetişmiş bireylerin kazandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. EPÖ alanında çalışan uzmanların, program geliştirme, uygulama, değerlendirme ve öğrenme konularının ve bunlarla ilgili uygulama çalışmalarının eğitim sistemindeki yerini ve önemini arttıracak çalışmalar yaparak alanın değerini arttırma gayretinde olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Dokuzuncu soruya verilen cevaplar incelendiğinde, EPÖ alanına yönelik yapılan önerilerden farklı olarak kimi katılımcıların yapılan bu “EPÖ Lisansüstü Programlarının Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” çalışmasının, EPÖ alanındaki problemleri gün yüzüne çıkarma ve EPÖ alanındakilerin kendilerine ve alana yönelik özeleştiri yapabilecekleri bir fikir ortaya atma açısından yararlı olduğunu ifade etmişler ve bu çalışmanın EPÖ alanına katkı sağlayacağını belirten eleştirilerde bulunmuşlardır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına ve ilgili literatürle olan ilişkisine ve son olarak da çalışmanın sonucundan elde edilen öneriler yer almaktadır.

4.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın u kısmında çalışmaya katılan öğretim elemanlarına yöneltilen dokuz açık uçlu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen genel sonuçlara ve bu sonuçların literatürle olan bağlantıları ele alınarak sırasıyla kısaca yer verilmiştir.

1. Öğretim elemanlarını EPÖ' nün amacının ne olduğuna dair açıklamaları incelendiğinde Binbaşıoğlu (1995, 398)'nun açıklamalarına paralel olarak EPÖ anabilim dalının kamu ve özel sektörde çalışmak üzere bilimsel yeterliliklere, alana özgü donanımına ve eğitim sistemindeki sorunlara çözüm üretebilme becerisine sahip Program Uzmanı yetiştirdiği belirlenmiştir. Varış (1989, 7) da EPÖ uzmanının sahip olması gereken nitelikleri benzer şekilde sıralamıştır. EPÖ' nün amaçları arasında Ülkenin eğitim programlarını analiz etme, geliştirmek, değerlendirme ve yenilemek (müfredat tasarımı yapmak), ülkenin eğitim felsefesine göre eğitim programlarına yön vermek ve eğitimle ilgili sorunları çözmek, yenilikleri takip ederek, Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek (Formasyon vermek) ve Öğretmenlerin yetişmesine destek olmak şeklinde amaçlarının olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç 10. Milli Eğitim Şurası, (1981, 124)'de alınan kararları destekler niteliktedir.

2. EPÖ anabilim dalının işlevi hakkında Saraçoğlu ve Dursun (2010, 88) lisansüstü düzeyde eğitim vermek, eğitim fakültesindeki diğer bölümlere öğretmenlik meslek bilgisi derslerini vermek, hizmet sektörüne hizmetiçi eğitim faaliyetlerini sağlamak şeklindeki tanımlamalarına paralel olarak tüm eğitim faaliyetleri için

eğitim programların oluşturulması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, bu tür çalışmaların gerekli bilimsel alt yapısını oluşturmak EP ’nn işlevi olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra ulusal ya da uluslararası projeler ve programlar tasarlayarak yönetici ve öğretmenlerle işbirliği içerisinde çalışmak ve MEB tarafından yürütülen ğretim programlarının niteliklerini arttırmaya yönelik araştırmalar yapmak EP ’nn işlevi arasına eklenebilir. Alanyazında EP ’nn işlevinin nasıl olduğuna dair bahsedilen açıklamalar dışında, araştırmanın farklı bir sonucu olarak ğretim elemanlarının görüşlerine göre EP ’nn işlevini yerine getirememesi sebepleri tespit edilmiştir. EP ’nn işlevini yerine getirememesi nedeni olarak; alan dışından EP anabilim dalına yapılan atamalar ile nitelikçe düşük ve fazla mezun sayısının varlığı, ülke genelinde izlenen eğitim politikası ile ilgili sorunlar, alan eğitimi çalışmalarına gereken önemin gösterilmemesi ve EP mezunlarının istihdamından kaynaklanan sorunlardan dolayı işlevini yerine getirmemesi sıralanabilir.

3. Genel olarak ğretim elemanları cevaplarına dayanarak EP YL/DR programlarında okutulan derslerle içerik, kapsam, derinlik, lme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması, v.b. gibi kriterler bakımından yetersiz ve ya ihtiyaçları karşılayabilecek düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bunun aksine bazı katılımcılar dersleri belirlenen kriterler açısından yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Derslerin yetersiz olarak görülmesinin nedenlerini ğretim elemanları; derslerin yeterince alanla ilgili olmayışı, araştırma derslerinin yetersizliği, dersi alan öğrencilerin yeterli alt yapı ve bilgi donanımına sahip olmamaları, dersi veren ğretim elemanlarının verdikleri dersle ilgili yeterli donanıma sahip olmamaları, genel olarak EP lisansüstü eğitiminde ülke genelinde bir standardın (ortak programın) olmaması şeklinde sıralamışlardır. Bunun yanı sıra derslerin teorik ağırlıklı olması, ğrenci ihtiyaçlarına göre güncel olmaması ve Türkçe kaynak yetersizliği derslerin içerik bakımından yetersiz kalmasına; modern lme değerlendirme tekniklerinin kullanılmamasının da lme değerlendirme açısından yetersizliklere neden olduğu belirlenmiştir. Bu sebeplerden dolayı EP lisansüstü programının ğretim elemanları tarafından yetersiz grldğu belirlenmiştir. Bazı ğretim elemanları yetiştirilmesi planlanan program geliştirme uzmanlarının yetiştirilmesi bakımından EP lisansüstü derslerini yeterli bulduklarını

belirtmişlerdir. Yeterli gören bu öğretim elemanlarının EPÖ'nün kuruluş tarihi bakımından köklü üniversitelerde çalışmakta olduğu belirlenmiştir.

4. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu mezunların sahip oldukları donanım, niceliğe ve aldıkları eğitimin kalitesi açısından yeterli donanımda olduğunu ifade etmişlerdir. EPÖ alanında lisans düzeyinde mezun verilmediği için istihdam problemlerinin olmadığını lisansüstü eğitime başvuranların da öğretmen, yönetici ve ya farklı sektörlerde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. EPÖ lisansüstü eğitime başvurma öğrencilerin eğitim alanında iş bulmak amacıyla eğitime başlayan mezunlardan, eğitim sektöründe çalışan öğretmenlerden, yöneticilerden ve ya üniversitede akademik personel olarak çalışan bireylerden oluştuğu belirlenmiştir. Öğretim elemanlarına göre öğrencilerin lisansüstü eğitime başvurma amaçlarının ise eğitim bilimleri alanında, program geliştirme uzmanı olabilmek ya da üniversitelerde akademik personel olabilmek olduğunu belirlenmiştir. Mezunların yetersiz donanıma sahip olma nedenlerinin ise yeterli donanıma sahip olmadan lisansüstü programa başvurmaları, öğretim elemanlarının yetersiz donanımda olmalarından kaynaklandığını öne sürmüşlerdir. Öğretim elemanlarının cevaplarından yola çıkarak mezunların iş bulma ve istihdamına yönelik MEB ve özel sektördeki talep yetersizliğinin giderilmesi ve izlenen politikaların bu alana yönelik iş sahaları açması halinde mezunlar için istihdam sorunlarının ortadan kalkacağı sonucuna ulaşılmıştır.

5. EPÖ'nün gelecekteki durumu hakkında öğretim elemanlarının bir kısmı olumlu görüş bildirirken bir kısmı da olumsuz durumların gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Gelecekte EPÖ'nün önemini yitireceği bunun nedeninin ise Yükseköğretim politikalarının EPÖ anabilim dalına gereken önemi verecek politikalar yürütmemesi ve lisans mezunu olmayan bir bölümün devletin istihdam politikalarında gereken önemde yer alamaması olarak belirlenmiştir. Ayrıca alan eğitimindeki öğretim elemanlarının EPÖ alanın ait dersleri vermek istemeleri ve kimi üniversitelerde veriyor olmaları EPÖ'nün geleceği açısından olumsuz bir durum olarak algılandığı belirlenmiştir. Bunun aksine EPÖ'nün gelecekteki durumunun şimdiden daha parlak olacağını ifade eden öğretim elemanları buna sebep olarak işverenlere, MEB, özel ve kamu kuruluşlarına personellerinin hizmetiçi ve hizmet öncesi eğitimlerinde Eğitim programcısına duydukları talebi fark ettirilmesiyle, öğretim programlarının eğitim sistemindeki önemine yönelik konumu daha belirgin

olarak ortaya konduğu sürece ve eğitim sisteminde her daim yenileşme hareketleri olduğu sürece bu alanın geleceğini parlak olarak görmektedirler.

EPÖ alanının gelecekte daha iyi bir yerde olabilmesi için öğretim elemanları lisans programı açıldığında, EPÖ mezunları okullarda program geliştirme ve değerlendirme uzmanı olarak MEB tarafından görevlendirilerek alandaki istihdam sorunu çözüldüğünde, EPÖ alanında yetişen bireylerin donanım ve kalite bakımından gelişmesi sağlandığı sürece, EPÖ kendi içerisinde özel ve yerel kuruluş (dernek, çalıştay, v.s.) şeklinde birliktelikler oluşturarak, yetişen yeni nesli mevcut kadrodaki öğretim elemanlarının desteklemesi ve kadro taleplerinde ısrarcı olarak sayıyı arttırmak için YÖK'e (başvuru) baskı yapılarak EPÖ'nün kaynaklarını beslemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

6. EPÖ alanında yaşanan sorunlara (eğitim öğretim sürecine, programın yeterliliğine, mezunların istihdamına yönelik) yönelik Gözütok, Alkın, Ulubey (2010, 553-559) EPÖ alanının amaçlarını gerçekleştirmesini etkileyen sorunların belirlenmesine yönelik çalışmada EPÖ alanında karşılaşılan sorunları alandaki öğrenci ve öğretim üyesi profili ve alandan kaynaklanan sorunlar olarak belirlerken, araştırmaya katılan öğretim elemanları ise; EPÖ alanında nitelikli eleman yetiştirilememesi, EPÖ kökenli olmayan araştırmacıların EPÖ alanında çalışması, EPÖ'nün derinlemesine çalışmasını engellemekte ve bu durum alanda kalite problemlerinin çıkmasına neden olduğu şeklinde sıralamışlardır. Ayrıca bu soruya yönelik bulgular incelendiğinde, EPÖ alanındaki diğer sorunların ise mezunların nitelikli ve nicelikli iş bulma (istihdam) sıkıntısı, akademik çalışmalarda maddi kaynak yetersizliği, EPÖ alanında çoğunlukla kuramsal (teorik) çalışmaların yapılması ve bunun sonucu olarak alanda uygulamaya dönük çalışmaların yapılması EPÖ alanını kısır ve işlevsiz bırakmakla birlikte bu alanda yetişen uzmanlarında niteliğini düşürdüğünü ortaya çıkmıştır. EPÖ alanında yaşanan sorunların giderilmesi için Varış (1982, 57) eğitim alanında yapılan yenileşme hareketlerini takip ederek ülkenin eğitim programları ve öğretim alanında var olan gelişmelerle yeni tasarımlar ve değerlendirilmeleri yakından takip ederek alanın gelişmesini sağlamak gerektiğini, sorunların çözümü yolunda bir çıkış yolu olarak görmektedir. Gözütok, Alkın, Ulubey'in (2010, 553-559) çalışmalarına paralel olarak EPÖ alanında yaşanan sorunların çözümüne yönelik önerilerin; EPÖ alanındaki akademisyenler alana sahip çıkmaları, alanda yapılan yeniliklere ve değişiklikleri yakından takip edilerek

mezunların ve akademisyenlerin donanımlarının artırılmalı gerektiği ve alandan yetişen uzmanların MEB bünyesinde program geliştirme çalışmalarında yer almalarının zorunlu hale getirilebileceği şeklinde sıralamışlardır. Gözütok, Alkın ve Ulubey'in elde ettiği sonuçlara ek olarak EPÖ alanındaki sorunların çözümüne yönelik lisans programları tekrar açılması ve alandaki sorunlara kayıtsız kalmaktan öte alandaki bireylerin sahip çıkılması sorunları azaltmak adına bir çaba olabileceği ifade edilmiştir.

7. Katılımcıların, EPÖ alanında yapılan tezler ile alan eğitiminde yapılan tezler arasında büyük oranda benzerliğin olduğu görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Kimi katılımcılar bu benzerliğin olması gerektiğini ve alan eğitimiyle EPÖ alanının birbirinden tamamen ayrılmasının da imkânsız olduğunu ancak bu durumun alan eğitimi ve EPÖ alanında karışıklık yarattığını ve ideal durumun her iki alanda da yapılan tezlerin birbirinden farklı yönlerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Alan eğitimi ve EPÖ alanında yapılan tezler arasında farklılığın olması gerektiğini savunan katılımcılar ise bu iki alanın birbirini destekler nitelikte ve tamamlayıcısı olarak görmenin daha doğru olduğunu ifade ederken, farklılıkların belirlenmesi, adına bazı önerilerde bulunmuşlardır. Elde edilen sonuçları EPÖ alanında yapılan tezlerin temalarını inceleyen Saraçoğlu, Dursun (2010, 89) alan eğitimi ile EPÖ alanında yapılan tezlerin tematik olarak benzerlikler bulunduğunu ortaya koymuşlardır.

8. Belli sebeplere dayandırarak EPÖ lisans programının açılıp açılmaması yönünde fikir belirten öğretim elemanları büyük kısmı EPÖ lisansüstü programını öğrencilere kazandırdığı beceriler, programda yürütülen ders çeşitleri ve içerikleri bakımından yeterli olduğu belirtmişlerdir. Ancak bu görüşün tam aksine EPÖ lisans programının açılması yönünde fikir belirten öğretim elemanları bunun nedeni olarak mevcut EPÖ lisansüstü programlarını sunduğu eğitim kalitesi bakımından yetersiz olmasını veya EPÖ lisansüstü programlarının yetersiz olmasını belirtmişlerdir. Sonuç olarak EPÖ'nün lisans programının açılmasını isteyen katılımcıların geneli, yeterli donanımda EPÖ uzmanı yetiştirilememesini, farklı alanlardan EPÖ lisansüstü programına başvuran öğrencilerin EPÖ alanında lisansüstü eğitim almak için yeterli sayıda ve içerikte ders almadan, program geliştirme ve değerlendirme alanlarının bilgisine tam olarak sahip olmadan mezun olduklarına bağlamışlardır. EPÖ lisans programının açılmasına sert bir şekilde karşı çıkan öğretim elemanları lisansa

alternatif olarak bilimsel hazırlık programlarının açılabilceğini kaliteli eğitim veren birkaç üniversitede sınırlı kontenjanda lisans programının açılabilceğini ifade etmişlerdir.

9. EPÖ anabilim dalının eğitim alanında daha iyi bir yere gelmesi ve var olan potansiyelini arttırabilmesi için EPÖ alanında çalışanların birlikte çalışma adına örgütlenmeleri ve alandaki akademisyenlerin birbirinden daha çok haberdar olabilmeleri ve alandaki sorunları çözebilmeleri için ortak katılımın sağlandığı çalışmaların, projelerin veya sempozyumların sayıca arttırılması gerektiği, alandaki derslerin, programların revize edilerek yurtdışı ve yurtiçi üniversitelerdeki eş bölümlerle akredite edilmesi yönünde çalışmaların yapılması gerektiği vurgusu yapılmıştır. EPÖ alanına yönelik yapılan önerilerden farklı olarak kimi katılımcıların yapılan bu “EPÖ Lisansüstü Programlarının Öğretim Elemanı Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” çalışmasının, EPÖ alanındaki problemleri gün yüzüne çıkarma ve EPÖ alanındakilerin kendilerine ve alana yönelik özeleştirici yapabilecekleri bir fikir ortaya atma açısından yararlı olduğunu ifade etmişler ve bu çalışmanın EPÖ alanına katkı sağlayacağını belirten eleştirilerde bulunmuşlardır.

4.2. Öneriler

EPÖ alanının etki alanında bulunan paydaşlarını; alanda eğitim veren öğretim elemanları, alanda eğitim gören öğrenciler ve alanın hizmet verdiği eğitim alanındaki kuruluşlar ve bireyler oluşturmaktadır. EPÖ alanında çalışan öğretim elemanları lisans düzeyinde öğretmenlik meslek bilgisi derslerini ve EPÖ lisansüstü programlarını yürütmektedirler. Bunun yanı sıra bu alanda öğrenci olarak eğitim alan öğrenciler yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim almaktadır. Ayrıca bu öğrenciler öğretmen, yönetici, akademisyen veya farklı kurumlarda çalışmakta iken lisansüstü eğitime devam etmektedirler. Eğitim sektöründe EPÖ'nün ürünlerinden yararlanan MEB, YÖK kamu veya özel kuruluşlar yer almaktadır. EPÖ lisansüstü eğitim programının öğretim elemanlarına göre değerlendirilmesi isimli çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında paydaşların çalıştıkları alanda işine yaratacak fikir edinme açısından ve eğitim sistemimizde Program geliştirme uzmanlarının görev tanımlarının tam olarak yapılması açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

EPÖ alanının amaçlarının belirlenmesi, işlevlerinin ne olduğunun tespit edilmesi, lisansüstü programdaki derslerin yeterlilikleri, mezunların donanımları ve istihdamları, EPÖ alanında yapılan tezlerin niteliği ve diğer alan eğitimindekilerden farklı yönlerinin tespiti, EPÖ alanda yaşanan sorunlar ile alanın gelecekteki durumu hakkında bilgiler sunan bu çalışma bu konular üzerinde çalışmayı planlayan ve ya EPÖ alanın benzer bir yönünü ele almak ve alana katkı sağlamak isteyen araştırmacılar için bir çıkış noktası, farklı alanların kendilerini tanımaları için kendilerine dönük çalışmaların yapılması için bir örnek teşkil edeceği düşünülerek alana katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu araştırmanın daha derinlemesine yapılabilmesi için EPÖ alanının daha özel bir birimine yönelik sınırlamalar yapılarak yürütülmesi araştırmacılara yönelik bir öneridir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Hacı Mustafa. Eğitim Üzerine Felsefi Ön Düşünceler. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, 24-28 Eylül 1999**. Eskişehir: Anadolu üniversitesi, 1999: 283-303.

Akyüz, Yahya. 2013. **Türk Eğitim Tarihi. M.Ö. 1000-M.S. 2013**. 24. Bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Arslan, Mehmet. 2005. Cumhuriyet Dönemi Üniversite reformları Bağlamında Üniversitelerimizde Demokratik Tartışmalar. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi. c. 18. s. 1:23-49

Arıcı, Hüsni. 2001. Sosyal Bilimler Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim. **Türkiye Bilimler Akademisi**. Ankara: TÜBİTAK Matbaası, 2004: 53-64.

Binbaşoğlu, Cavit. 1995. **Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi**. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.

_____. 1999. **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi**. Ankara: Tekışık Yayıncılık.

Bölümler ve Anabilim Dalları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. [22.12.2012]http://www.education.ankara.edu.tr/index.php?bil=bil_icerik&icerik_id=444

- Creswell, John.W. 2012. Educaitional Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research, Pearson. Boston.
- Doğramacı, Ali İhsan. (2007). Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi. Meteksan A.Ş. Ankara.
- Doğramacı, Ali İhsan. 1992. Yükseköğretimdeki Gelişmeler: Özet. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi. Ankara.
- Dölen, Emre. 2010. **Türkiye Üniversite Tarihi: 5. Özerk Dönemi (1946-1981)**. 1bs. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını.
- Ergin, Osman.1939. **Türkiye Maarif Tarihi**. Cilt:5 İstanbul: Eser Matbaası.
- Erden, Münire. 1998. **Eğitimde Program Değerlendirme**. 5. Bs. Ankara: Anı Yayıncılık,
- Erişti, Bahadır. 2013. Türk Üniversitelerinde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Profilleri, Eğitim ve Bilim, c. 38. S. 167. 312-326
- Ertürk, Selahattin. 1993. **Eğitimde "Program" Geliştirme**. Yedinci Baskı, Ankara: Meteksan A.Ş.
- Fikret, Halil. 1930. **Terbiye ve Tedris Tarihi**. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Gay, L. R., Mills, Geoffrey E., Airasian, Peter. 2009. Survey Research. **Education Research: Competencies for Analysis and Applications**. 9. Bs. Ed. Gay, L. R., Mills, Geoffrey E., Airasian, Peter. London. UK: Pearson International Edition.
- Gözütok, Fatma. Dilek. 1994. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 27. s. 2: 560-571.

Gözütok, Dilek Fatma, Senar Alkın, Özgür Ulubey. 2010. Eğitim Programları ve Öğretim Alanının Amaçlarının Gerçekleştirilmesini Etkileyen Sorunların Belirlenmesi. **I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, 13-15 Mayıs 2010**. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Gür, B.S. & Çelik, Z. (2011). YÖK'ün 30 Yılı. SETA Raporları. Ankara.

Kanat, Halil Fikret. 1963. **Pedagoji Tarihi**. 4 bs. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Karakütük, Kasım. 1989. Türkiye'de Lisansüstü Öğretim, Sorunları ve Çözüm Önerileri. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 22. s.1: 505-528.

_____. 2006. Eğitim Bilimlerinin Eğitim Kurumlarımızda Yapılanması. **Türkiye'de Eğitim Bilimleri Bir Bilanço Denemesi (İçinde)**. Ed. Muhsin Hesapçioğlu, A. Durmuş. Ankara: Nobel Yayınevi: 9-24.

Koç, Nizamettin. 1996. Kuruluşunun 30 Yılında Eğitim Bilimleri Fakültesi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 29. s. 1: 1-13.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. 1996. **Resmi Gazete**. 22683, Temmuz.

Mihçioğlu, Cemal. 1989. Eğitim (Bilimleri) Fakültesinin Kuruluşu Üzerine. **A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 22. s. 1: 347-391.

Mialaret, Gaston. 2001. Eğitim Bilimlerinin Epistemolojik ve Metodolojik Temelleri. çev. Seçkin Özsoy. **A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c. 32. s. 1: 317-330.

Talim ve Terbiye Kurulu Kararları. 1980. Karar sayısı: 64. Karar Tarihi: 05.05.1980. **Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi**. c.43. s. 2064: 80.

<http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/44-1980?limitstart=0&order=date&dir=asc> [09.03.2013].

Milli Eğitim Bakanlığı. 1993. **Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi**. c. 56. s. 2399: 57-120. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/57-1993> [09.03.2013].

Topçuoğlu, Hamide. 1968. Ankara Üniversitesinin Bir "Eğitim Fakültesi" Vardır !. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. c.1. s. 1: 1-50.

Toprak, Mustafa, Rengin Akbay. 1999. Öğretmen Yetiştirmede Yeni Model ve Bazı Düşünceler. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, 24-28 Eylül 1999**. Eskişehir: Anadolu üniversitesi: 403-420.

Toprakçı, Erdal. 1999. Bilim Felsefe ve Eğitim Bilim. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, 24-28 Eylül 1999**. Eskişehir: Anadolu üniversitesi: 274-282.

Tunçay, M. (1984). YÖK. Cumhuriyet dönemi Türkiye ansiklopedisi, cilt III içinde (ss. 680-688). İstanbul.

Türk Dil Kurumu. Müderris. [21.03.2013] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). **Bilim Adamı Yetiştirme Lisansüstü Eğitim**. 2001. Ankara: TUBİTAK Matbaası.

Türkoğlu, Adil, Mediha Sarı. 2006. Cumhuriyetten Günümüze Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları. **Türkiye’de Eğitim Bilimleri Bir Bilanço Denemesi (İçinde)**. Ed. Muhsin Hesapçioğlu, A. Durmuş. Ankara: Nobel Yayınevi: 328-366.

Tyler, Ralph. 1949. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. London: The University of Chicago Pres, Ltd.

- Ugurel, Refia Şemin. 1993. **Eğitim Bilimlerinin Üniversiteye Girişi. (Pedagoji Enstitüsünün Kurulması ve Gelişmeler). Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan.** İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası: 305-374.
- Uşun, Salih. **Eğitimde Program Değerlendirme: Süreçler Yaklaşımlar ve Modeller.** 1. Bs. Ankara: Anı Yayıncılık, 2012.
- Sağlam, Mustafa, Yüksel, İsmail (2008). Program Değerlendirmede Meta-Analiz ve Meta-Değerlendirme Yöntemleri. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18.
- Saraçoğlu, Asuman Seda, Dursun Fevzi. 2010. Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. **I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, 13-15 Mayıs 2010.** Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi. 86- 93.
- Siyez, Diğdem, Kaya Alim, Uz Baş Aslı (2012). Investigation views of teachers on Classroom Guidance Programs, Eğitim Araştırmaları – Eurisian Journal of Educational Research, 48, 213- 230
- Şeker, Hasan.2012 **Eğitimde Program Geliştirme: Kavramlar ve Yaklaşımlar.** Ankara: Anı Yayıncılık
- Varış, Fatma. 1972. Türkiye’de Lisansüstü Eğitim "Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında". **Ankara Üniversitesi Dergisi.** c. 5 s.1: 51-74.
- _____. 1973. **Türkiye’de Lisansüstü Eğitim.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- _____. 1997. **Eğitimde Program Geliştirme Teoriler ve Teknikler.** 7. Baskı, Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık, Ankara.
- _____. 1989. Eğitimde Program Geliştirmeye Sistemantik Yaklaşım. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.** c. 22 s.1: 7-12.

_____. 1982. Eğitimde Yenileşme Kavramı. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 15 s.1: 56-60.

Yıldırım Ali, Hasan Şimşek. 2011. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. 8.Bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK. 1981. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu. **Resmi Gazete**. 2547, Kasım. 5347-5394.

_____. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ): 7. Düzey (Yüksek Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri [04.03.2013a] <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=34>.

_____. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ): 8. Düzey (Doktora Eğitimi) Yeterlilikleri [04.03.2013b] <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=35>.

_____. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ): Eğitim Öğretim Alanları [04.03.2013c] <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=37>.

Yüksel, Sedat. (2012). Eğitim Bilimlerinde Paradigmatik Dönüşüm: Yeni Arayış ve Yönelimler. Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi. Cilt 1, Sayı 1, 2012, 35-58.

Yüksel, İsmail, Sağlam Mustafa. 2012. **Eğitimde Program Değerlendirme**. 1. Bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,

11. Milli Eğitim Şurası. 1988. **Milli Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları. (Durum ve Sorunlar)**. 8-11 Haziran, Ankara: Milli Eğitim Basımevi: 102

10. Milli Eğitim Şurası. 1981. **Öneriler, Konuşmalar, Kararlar**. 23-26 Haziran, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

EKLER

Ek 1. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalına Yönelik Öğretim Elemanı Görüşme Formu

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM ANABİLİM DALINA YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMANI ANKETİ

Bu çalışmanın amacı, Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Anabilim Dalının mevcut durumunu ve bu alanda çalışan öğretim elemanlarının EPÖ alanına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu anket Formu 2 Bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde kişisel bilgilerinizi belirlemek amacıyla 9 soru, 2. Bölümde Eğitim Programı ve Öğretim Anabilim dalının mevcut durumuna yönelik görüşlerinizi almak üzere 9 soru yer almaktadır. Ankette toplamda 18 soru yer almaktadır. Sorulara vereceğiniz içten ve samimi cevaplar çalışmanın bilimsel değerini arttıracaktır. Araştırmanın sonuçlarını ve katılımcıların cevaplarını öğrenmek istiyorsanız lütfen e-mail (e posta) adresinizi yazınız.

Prof. Dr. Mehmet GÜROL, Arş. Gör. Belkıs KARABIYIK

1. BÖLÜM

Bu bölümde kişisel bilgilerin belirlenmesine yönelik 9 soru yer almaktadır.

01.Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

02. Görev yaptığınız

Üniversite:.....

Fakülte :.....

03. Mezun olduğunuz:	Lisans Programı:
	Y. Lisans Anabilim Dalı:
	Doktora Anabilim
	Doçentlik Alanınız:.....
04. Çalışma alanlarınız:	1.
	2.
	3.
	4.
05. Yönetim Göreviniz:	
Yok	
Anabilim Dalı Başkanı	
Bölüm Başkanı	
Diğer:.....	
06. Ünvanınız:	
Prof. Dr.	
Doç. Dr.	
Yrd. Doç. Dr.	
Öğr. Gör. Dr.	
Öğr. Gör	
Arş. Gör	
Arş. Gör Dr.	
Diğer:.....	
07. Meslekteki Deneyiminiz:	
1-5 yıl	6-10 yıl
11-15 yıl	16-20 yıl
21 ve üzeri	
08. Anabilim Dalındaki Deneyiminiz:	
1-5 yıl	6-10 yıl
11-15 yıl	16-20 yıl
21 ve üzeri	
09. Üniversitenizde EPÖ Anabilim Dalında açık bulunan programlar:	
Tezsiz Y. Lisans	Tezsiz Y. Lisans -2.Öğretim
Tezli Yüksek Lisans	Doktora

2. BÖLÜM

Bu bölümde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalına İlişkin Görüşlerinizin Belirlenmesi amacıyla 9 soru yer almaktadır.

1. EPÖ anabilim dalının kuruluş amacı ve amaçları hakkındaki düşünceniz nedir?

Açıklayınız.

2. EPÖ anabilim dalının işlevi hakkındaki düşünceleriniz nedir? Açıklayınız.

3. YL/DR düzeyindeki ülke genelinde ve üniversitenizde okutulan mevcut dersler hakkındaki (içerik, kapsam, derinlik, ölçme değerlendirme durumları, güncellik, alanla ilgili olması, v.b.) düşünceleriniz nedir? Açıklayınız.

4. Mezunlar hakkındaki (iş bulma, kalite, nicelik, donanım v.b.) düşünceniz nedir?

Açıklayınız.

5. EPÖ Anabilim dalının gelecekteki durumunu nasıl görüyorsunuz? Açıklayınız.

6. EPÖ alanında yaşanan sorunlar (eğitim öğretim sürecine, programın yeterliliğine, mezunların istihdamına yönelik) sizce nelerdir? Açıklayınız.

7. EPÖ alanında yapılan tezler ile alan eğitimi (Sınıf, Fen, Sosyal, Türkçe, Matematik, Biyoloji eğitimi gibi) alanında yapılan tezler arasında nasıl bir farklılık veya benzerlik vardır? Sizce nasıl olmalıdır?

8. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında uzman yetiştirebilmek için sadece lisansüstü eğitim yeterli midir? Yoksa lisans eğitimi programı da açılıp, lisans düzeyinde eğitim de vermek gerekir mi? Sebebini açıklayınız.

9. Başka görüş ve önerileriniz varsa yazınız.

Çalışmaya vermiş olduğunuz katkıdan dolayı teşekkür ederiz

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Belkıs KARABIYIK- ÇERİ
Doğum Tarihi : 28/12/1986
Doğum Yeri : Erbaa
E-Posta : belkis@yildiz.edu.tr

EĞİTİM DURUMU

2010-2013 :Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Böl. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı.- İstanbul
2005-2009 :Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü
2001-2003 :Yılmaz Kayalar Anadolu Lisesi-Tokat

İŞ DENEYİMİ

2010-2011: Arş. Gör.- Hakkari Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Böl., Hakkari
2011- : Arş. Gör.-Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Böl., İstanbul